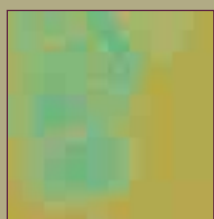

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Krise české literatury?

Vítěz Drážďanské ceny lyriky

Kundera a jiné Královiny

Milostný dopis klínovým písmem

I'm Not There

Miroslav Hupčych
a Jan Amos Komenský

Obsah:

Příloha

Miroslav Huptych:

Jan Amos Komenský
– Labyrint světa a ráj
srdce (55)

**SYSTEM NAVIGACE:
KLEPNĚTE!**

První stránka (titulní):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevrou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):

BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):

BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ od č. 9/00:** Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

O čem se (ne)mluví

Štefan Švec: **Básník a konečno** (odpověď Romanu Szpukovi o krizi českého básnictví) (4)

Dobrou noc a bez oveček (anketa o „krizi české literatury“) (6)

Jakub Šofar: **K chaloupce zády, k literatuře čelem** 11
– **Krize** (10)

Před Strží

Drážďanská ceny lyriky:

Tereza Šimůnková: **Drážďanské impresy v devíti bodech** (12)

Christian Futscher: **Operace bábovka** (14)

Michal Šanda: **Z antikvariátních banánovek – Oběti** (18)

Martin Groman: **Kvítky na tubetějce** (24)

Jiří T. Král: **Královiny** (30)

Zbyněk Vlasák: **„Historikové“ s Kunderou na lopatě v mediálním věku** (32)

Strž DA

Literatura: Zbyněk Vlasák: **Skromný velký román** (34) /

Film: Zbyněk Vlasák: **Vicky, Cristina, Barcelona a já** (35)
/ Štěpán Kučera: **Persona** (38) /

Divadlo: Otto Hejnic: **Tomu mužský těžko uvěří** (40) /
Barbora Karásková: **Co je normální a co není?** (41)

Za Strží

10 básní Štěpána Kučery (42)

Kateřina Komorádová: **Mediální (po)věstník na říjen** (46)

Jakub Bělan: **Navěky bez sebe** (49)

Michal Kliment: **Extase československého filmu**
– **Provdám svou ženu** (52)

Podobrazník Honzy Hanzla

Nejvyšší čas na prázdniny (54)

Na titulní stránce: Miroslav Huptych, „Jan Amos Komenský“ (k příloze na str. 4)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 12, ročník 9. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Štěpán Kučera. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Václav Dvořák, Martin Groman, Kateřina Komorádová, Viki Shock, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayari. Výstavba internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakcí nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

krize?

Naši milí,

je podle vás česká literatura v krizi? Radim Kopáč si myslí, že našemu písemnictví možná pomůže už jenom Waterloo, Katka Komorádová si myslí, že je to tak trochu novinářská otázka, Štefan Švec si myslí, že je přebásníkováno, a básník Michal Šanda se zaměřuje na onačí šíbry. To všechno a mnohem víc najdete v úvodním bloku věnovaném „krizi české literatury“. A ani pro mezinárodní kontext nemusíte chodit daleko – stačí obrátit list a začíst se do reportáže Terezy Šimůnkové z Drážďanské ceny lyriky nebo do veršů drážďanského vítěze Christiana Futschera. Po lyrické mezihře se pak vrací žár polemik – rozzlobený muž české literární kritiky Jiří T. Král přichází do Dobré adresy s novou rubrikou Královiny, která je moc fajn. Bohužel zároveň z Dobré adresy odchází Honza Hanzl se svým Podobrazníkem, který je taky moc fajn. Ale prý jde jenom o prázdniny, po nichž se Podobrazník vrátí čerstvý a svěží.

Boris Cvek v anketě o „krizi české literatury“ říká, že kdyby měl pro mimozemšťany vybrat sto nejkrásnějších knih, z knih českých by uvažoval jen o Labyrintu světa a ráji srdce. Pokud mimozemšťané čtou Dobrou adresu, ušetříme jim cestu do knihovny – v příloze čísla jim i vám věnujeme do nového roku Komenského Labyrint v kolážích Miroslava Huptycha.

Do nového roku vám přeju všechno dobré, tedy i Dobrou adresu. A když už krize, tak v literatuře.

Štěpán Kučera

báSeň měSíce

Prof. Zdeněk Veselovský

Dva stejně silní bahňáci
– tenkozobci opační –
si po hrozbě místo boje
zastrčí zobák pod křídlo
a dělají, že spí.

(in: Alois Marhoul: *Anděl s černým křídlem*. Dauphin, 2009)

O
č
e
m
s
e
(n
e
)
m
l
u
v
í

Básník a konečno

– odpověď Romanu Szpukovi
o krizi českého básnictví

Plápolá dres
paličského družstva:
móresy / naháčů
s kaditelicemi, co
skrývají se po lesích.

Básník Roman Szpuk napsal do červencové Dobré adresy dlouhý článek o poezii. Napsal ho jako odpověď všem elitářům, tlustochům ducha, jejichž přebujelé ego hodnotí soudobé básníky, a dokonce si je troufá označovat za špatné a jejich působení za literární krizi. Dvěma hlavními tlustochy ducha jsou Szpukovi Milan Jungmann a autor těchto řádků.

Statečný souboj s nestorem Jungmannem Szpuk hrdě ohlašuje už v úvodních větách. Druhý ego-man je mu nesnesitelný tolik, že ho ani nejmenuje, pouze pohoršeně cituje. Několikrát (zřejmě jako důkaz

skromnosti odlišující ho od lidí s přebujelým egem) pak neopomene zmínit vlastní básnickou „Skupinu XXVI“, jejíž nevšední význam pro českou literaturu čtenář jistě ocení sám.

Szpukova oslava básnictví je lyricky rozmáchlá, emocionálně exaltovaná a slovně vzletná. Převědeme-li si těch dva tisíce dvě stě čtyřicet osm slov na argumenty, zůstane tři:

1) *Poezie je životní potřeba, podobně jako dýchání. Říci, že je přebásníkováno, jako to udělal Milan Jungmann, znamená být arogantní elitářský cenzor, který v dýchání básníkům brání.*

2) *Jsmeli ve vězení na samotce na doživotí a máme v ruce jen jednu báseň, najdeme v ní nejhlubší poezii, i kdyby to byl sebevětší škvár. Z toho vyplývá, že jakákoliv poezie je dobrá.*

3) *Poezie se nedá hodnotit. Oddělovat poezii od nepoezie je prach-sprostý dualismus. Říci, že nějaký básník píše špatně, znamená cenzurovat, bránit básníkům ve vstupu do chrámu poezie a popírat poezii jako celek.*

Co k tomu dodat? Poezie životní potřebou rozhodně je. Z hlediska básníků určitě přebásníkováno není. Čím víc nových básníků, tím lépe, a má-li někdo potřebu svou pozem-

přeletují ptáci – z mozku na mozek – /
volně jak vítr: Ježíš narozel!

man Szpuk: Pokličky pro Oldíka). Nacházíme se ve zcela jiném vězení, v žaláři s krycím jménem Guantánamo, kde na nás dnem i nocí řve ze všech stran čím dál víc textů, zvuků, obrazů a dalších informací. Z milionů dat si musíme vybírat ta, která jsou pro nás relevantní, která nejvíc obohacují náš život, která dávají největší sílu přežít. Zatímco básníci tvoří, čtenář je nucen třídit. Pokud si nevybírám současné české veršotepce, má to důvod. Bohumila Grögerová píše ve svém memoárovém interview, že za jejího mládí četl soudobou poezii snad každý středoškolák. Že to dnes už neplatí, není vina středoškoláků.

Je pěkné a poetické napínat sílu po neomezeném absolutnu, básníci se o to rádi snaží. Neméně pěkné a poetické je ale přijmout vlastní omezenost, což čtenář udělat musí. Při nejlepší vůli nestihne za život přečíst více než několik set titulů. Logicky si tedy vybírá. Klíčem k výběru je mu srovnávání se světem, s básníky minulosti atd. To je proces, kterým Roman Szpuk těžko projde, aniž by zničil představu o sobě samém jako o básníkovi.

Je smutné, pokud se básník musí odvolávat na vězení se samotkou, aby obhájil existenci svých textů. Ta představa je jistě vzrušující – být aspoň pro někoho, byť pro bídného vězně, jediným textem na světě. Sám představovat absolutno. Poezie, která nedovede obstát jinak, ať si však jde hledat své osamělé vězně. Nevězněný čtenář, byť je jeho touha po nekonečnu jistě stejně silná jako touha básníková, nekonečný není a musí třídit. Třídění vyžaduje hodnocení.

Ano, jde o prachsprostý dualismus (dualismus a schopnost oddělovat učinil z evropské civilizace to, čím je). Kdybychom přijali Szpukovo mystické odmítnutí třídících kritérií, kdybychom pro hodnocení textů použili jeho „já si vybírám všechno“, citované ze svaté Terezie z Lisieux,

pak by nebylo nutné tisknout v Dobré adrese zrovna někoho, kdo si říká básník. Stejně hutným a hodnotným obsahem by tu byly výroční zprávy nadnárodních firem, e-mailové spamy, návody k mixérům a vůbec kterékoliv z trilionů textů, jejichž počet se na světě ob rok zdvojnásobuje. V tomto všeobslhlém textovém absolutnu by, pravda, Szpukovým veršům připadlo přesně to místo a frekvence výskytu, které jim náleží. Jenže básník se už tím, že píše ve verších a posílá je do časopisu, který si říká literární, přihlašuje k jisté tradici, třídí, používá onen „prachsprostý dualismus“, hlásaje přitom halasně jeho překonání.

Nejde o to, kdo třídění a hodnocení určuje, neurčuje, provádí či neprovádí. Děje se samo od sebe. Čtenáři, zvláště ti opravdu hlubocí, nepotřebují cenzory vkusu, sami si hledají a dle tajemných znamení nacházejí na pultech knihkupectví to nejlepší. Současná česká poezie to obvykle není.

Její problém není v tom, že se veřejně publikují verše jako „Plápolá dres paličského družstva: móresy / naháčů s kaditelnice-mi, co skrývají se po lesích. / Nemodlí se, jen se kmeny se plazí, hrozí / bratrům skalpely rosy, / třpytí se ve větru, krutě rozverní.“ (Roman Szpuk: Nemodlenci). Hlouposti se tiskly vždycky. Špatné je, že se čím dál tím hůř hledá něco jiného. Špatné je, když autor podobných veršů obviňuje ty, kteří si troufnou je hodnotit, srovnávat a zařadit do kontextu ostatních textů, z cenzury. Nikdo tu nikoho necenzuruje, nezakazuje vydávání čehokoliv. Právo napsat o hovadině, že jde o hovadinu, je ale třeba hájit. V halasu křiklounů, kteří kolem sebe beze studu řvou jména svých sbírek či literárních skupin, je totiž čím dál méně slyšet poezii, která je k něčemu i čtenářům.

skou existenci prosvětlovat verši typu „přeletují ptáci – z mozku na mozek – / volně jak vítr: Ježíš narozel!“ (Roman Szpuk: Ze stromu na strom), jistě si zaslouží náš upřímný úsměv. Jenže existuje ještě hledisko čtenářů.

Nachází-li čtenář na knižním pultu či na stránkách časopisů další a další podobné slátaniny, má plné právo říci, že je přebásníkováno. Veřejné básnické vystoupení se proměnilo z otázky talentu v otázku nedostatku sebekritiky. Nenacházíme se ve vězení se samotkou. Tam by nám jistě jako skvost připadaly i verše „Pokličku roztoč na linu, / vhod do ní skleněnku, ať pohled / rotuje podél, / ať vymrští se oko – la lune en blue – / vše nadbytečné minout tu.“ (Ro-

čem
se
(ne)
mluví

Dobrou noc a bez oveček

(anketa o „krizi české literatury“)

Letos na jaře napsal Štefan Švec článek Krize české literatury a rozdmýchal jím sympatickou diskusi o stavu tuzemského písemnictví. Ona diskuse je o to sympatičtější, že místy přesáhla hranice literárního ghetta a dostala se mezi normální lidi. Abychom nezůstali pozadu, položili jsme přátelům a známým Dobré adresy dvě otázky: „Je podle vás česká literatura v krizi?“ a „A proč?“

Ano i ne. Podle úhlu pohledu. Není, je na tom nejlépe za dobu své existence, tolik knížek nikdy nevycházelo – plus internet k tomu.

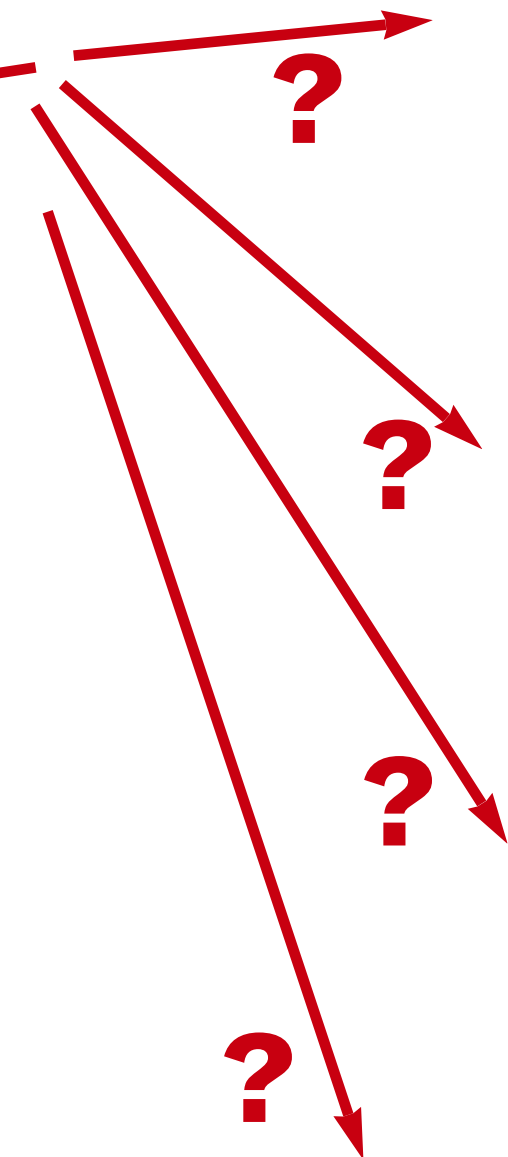
Ale ptejme se: Koho ty knížky zajímají? Kdo je čte? Mají ve společnosti nějakou váhu? A mají váhu jejich autoři se svými názory? Zajímá něco z toho, co se píše v Česku, i někoho jiného, například Francouze?

Odpovědi nebudou jednoznačné, spíš budou svědčit pro nějakou formu krize. Jenže ta není způsobována jen těmi, co píší, ale také prostředím, podmínkami k životu.

Současnou politickou garnituru až na vzácné výjimky věci přesahující její utilitární rozhled nezajímají, a tak podporuje hlubší kulturu i v širším smyslu jen tak, aby se ne-

řeklo, že vůbec. Doma i na export. Příklad: Kdyby třiatřicet svazků edice Česká knihovna neinicioval osobně Jiří Gruša (tehdy velvyslanec v Německu), nevytvořili ji Eckhard Thiele s Hansem Dieterem Zimmermannem a nezaplátila to Nadace Roberta Bosche, nic podobného by v Německu nevyšlo.

Jistěže ve světě (ovšemže hlavně v Evropě) vycházejí překlady i současné české literatury, ale jen to, do čeho se pustí na vlastní riziko tamější nakladatel. Na rozdíl od Nizozemců, Francouzů, Němců atd., kteří překlady svých knížek u nás štědře prostřednictvím různých státem podporovaných mechanismů dotují, čeští poslanci jsou známější tím, že při porcování rozpočtového medvěda posílají milióny do sportovních klubů svých kamarádů apod. Rád bych se mýlil, ale nevím o tom, že by někdo z těch pánů a paní někdy podpořil třeba nějakou knihovnu. To dokázal jen Pavel Dostál nápadem s dotacemi pro knihovny na nákup původní české tvorby (a nechal na knihovnicích, které knížky si vyberou). Kde ovšem peníze brát, když si vzpomenete na ty prodrbané desítky miliónů na pomník

aquaparku v Bublavě, na deset miliard za železnou televizi, o tunelech za Klausovy transformace nemluvě... Pak mají být peníze na něco tak nepraktického, jako je podpora literatury, jezdit se v tom přece nedá a golf nebo tenis se na tom hraje blbě, spisovatelé se dokonce ani nenamáhají politiku chválit.

Co jsem vyčetl ze stránek pražského magistrátu: Michael March sice letos v rámci partnerství dostal na Festival spisovatelů nebývalých 3,3 miliónu, proč ne, ale Svět knihy na stejnojmenný knižní veletrh jen 150 tisíc. Ale možná nechápu novou podobu podpory literatury: Divadlo Ta Fantastika dostalo na uvádění muzikálu Božena Němcová 1,44 miliónu (rovněž v rámci

partnerství, vedle toho grant pro divadlo činil 5,612 miliónu; Svět knihy dostal z grantů taky – pokud jsem něco nepřehlédl, necelých 200 tisíc na propagaci v zahraničí).

Bez pomoci se z české kotliny leze ven dost špatně, není to jen tím, že by všechny české příběhy byly až tak provinční. Kunderova cesta je výjimečná, ale ukazuje podstatné: že teprve v Paříži mu mohla dorůst křídla. To o prostředí, z něhož vzešel, vypovídá hodně.

A kopnu si do kritiků. Ti jsou na tom ještě hůř, protože když nejsou peníze na spisovatele a na propagaci knih, na ně zbývá ještě méně, a tak se jí věnují, mám ten dojem, čím dál víc jen lidi svým způsobem deformovaní, lidi bez fantazie a diletanti (univerzitní diplom obvykle nechybí, spíš překáží), kteří vůbec nerozumí tomu, o čem píšou. Případně je jejich vlastní soudy usvědčují, že je literatura vlastně nebaví. Nemluví o všech, ale příliš často se například místo kloudné recenze dočtu, že kritik si chtěl přečíst jinou knihu, než čte. Hraběcí rady, že to autor měl napsat jinak, lépe.

Navzdory kritikům lidi knihy čtou, a v konkurenci TV a netu pořád ještě hodně. Ve zřetelné krizi je však v Česku vztah takzvaných elit k literatuře. Jejich až příliš rozšířené chrapounství, nevzdělanost, neschopnost přemýšlet o kultuře jinak než v korunách budou mít zhoubný vliv na českou literaturu a její čtenáře postupně, na radiazi taky neumřete hned.

Švecův provokativní text se mi ovšem zamlouval, protože autor opustil zaběhnuté stereotypy a taky mu nechyběl, narozdíl od mnoha šmoků, co se literaturou zaklínají, humor včetně sebeironie.

Zdenko Pavelka

editor Salonu, literární přílohy Práva

Gak za prvé: Co to vůbec znamená česká literatura? Je to všechno, co se dá nazývat literaturou na čes-

kém trhu, nebo literatura pocházející a priori z laptopů českých spisovatelů, spisovatelek a spisovatelovčat? Se stoupající generalizací sice klesá přesnost, někdy to ale halt nejde jinak. Mluvme tedy o literatuře české svým původem.

Je tedy jako taková v krizi? Kvantitativně ne tak docela – stačí zajít do jakéhokoliv velkého knihupectví a prohlédnout si regál označený jako „Novinky z domácí tvorby“. Anebo aspoň regál „Z domácí tvorby“. I když se tiskne, co to dá, při hlubším vhledu do problematiky zjistíme, že ale téměř stále titíž autoři. A kvalitativně by se o tomto tématu dalo diskutovat hodiny a hodiny. Štěpánova otázka, která mi přistála v emailu, zda je česká literatura v krizi, či nikoliv, tak trochu připomíná tu z novinářského kouzelného klobouku: Takovou, na kterou odpovědět několika větami není možné. Alespoň ne v reálném světě; v tom secondlajfu možná ano, tam se toho vlastně teď děje pomalu víc než kde jinde.

O množství vydávaných knih rozhoduje ekonomická rozvaha každého vydavatelství a nakladatelství; co bychom také od nich chtěli. Vždyť nakladatelské domy jsou pořád jenom ekonomické podniky, které v rámci přežití musí operovat se základním axiomem kapitalismu: Minimalizace nákladů, maximalizace zisků („S novinkami to bude těžké, šéf spoléhá na knihy se zaručeným úspěchem. A tak se chystají nová vydání známých a úspěšných knih,“ nechala se nedávno slyšet jedna moje známá z nejznámějšího českého nakladatelství dětské literatury). Otázka kvality těch knih, které hustým sítím s nálepkou „rozpočet nakladatelství“ přece jenom projdou, pak nápadně připomíná nerozřešenou otázku: Byla dřív slepice, nebo vejce? Žádají čtenáři to, co jim knižní trh nabízí, nebo se na trhu objevuje to, co si čtenáři žádají? Jednoznačně odpovědět nelze; platí od každého ždíbec. Ty ziskovější knihy (autoři) mají ale ždíbec o ždíbec větší, a tedy vždycky přednost. Pro to ti ošuntělí autoři na autorských čteních,

jak o nich ve svém příspěvku píše Štefan Švec, proto ten šéfredaktor poetické revue, který ji vytváří téměř doma na koleni, vlastně ji dotuje ze svých peněz a na oltář české literatury klade obět víc než velkou – „Protože pokud se neudrží v naší zemi tato bašta, pokud se literární scéna nevyburcuje a neprobere z mrákot, tak chcípne a my s ní.“

Je tedy česká literatura v krizi? Na první pohled ne, na ten druhý už ano (z hlediska širší autorské palety a jejich úrovně, resp. kvality literárních děl). Otázky zodpovězeny; a je čas položit další, např. kde udělali inženýři chybu? Jakou roli v celém procesu enkulturace hraje školství? Jak dosáhnout, aby mladí učitelé šli skutečně učit, učili kvalitně a žáky/studenty přivedli i k tzv. vysoké literatuře? A mají elektronická média „moc“ (tedy potenciál) něco na tomto neutěšeném stavu změnit? Ale to je už zase jiný příběh, Dášeňko. Dobrou a bez oveček...

Kateřina Komorádová

mimo to vše, co provádí, je také autorkou
rigorózní práce *Mediace poezie při procesu
proměny elitářské kultury na kulturu
populární (masovou) pod vlivem
elektronických médií v 21. století*

Podle mne je v krizi určitě české přemýšlení o literatuře. Zajisté existuje literatura, nad kterou se příliš přemýšlet nemusí, a nepatří k ní jen bulvár, ale pak bývá zvykem vzít v potaz i literaturu, která má hluboký význam pro budoucí staletí a z minulých staletí koření, a taková nadčasovost je právě způsobena hloubkou myšlenek, jež nabízí. Česká literatura je mladá, její jazyk byl ještě před dvěma sty lety jazykem venkovanů (v době, kdy vznikal např. Faust a Sternův největší román byl už dávno citován v Jeffersonově korespondenci s paní Cosway) a je otázkou, zda předpoklad, že každý národ má automaticky nějakou kvalitní, silnou literaturu,

není třeba zrevidovat. Možná je čas začít reflektovat naši literaturu v kontextu světové klasiky a připustit si, že názory na kvalitu „klasické“ české literatury mohou být za dvacet třicet let zcela jiné, než jsou dnes. Kdyby mne potkal mimozemšťan a donutil mne, abych mu vybral sto knih, které si musí přečíst, aby se svou duší dotkl toho nejkrásnějšího, co kdy bylo napsáno, ani jedna by nebyla od českého autora (snad bych uvažoval pouze o Labyrintu světa a ráji srdce).

Už Masaryk, pokud vím, si stěžoval na to, že Češi jsou nevzdělaní v antice. Velká díla antická i pozdější byla přeložena, to češtině velice prospělo, protože do sebe nasála staletí kultivace, jimiž prošly světové jazyky, chybí ale reflexe těch děl. České literární povědomí je „nížinné“, nezná vrcholy a netuší, že rozhled z jediného vrcholu překoná veškerou radost z rozhledu po rovině, kde jsou všichni stejní a sobě rovní.

Boris Cvek

vydavatel literárního časopisu *Téma*

Literatura, a nejen česká, je v krizi od nepaměti. Mezi teoretiky se kupříkladu tradovalo, že po Dantovi a Shakespeareovi nelze na nic nového přijít. Literáti, ti oficiálně považovaní za literáty, jim dávali za pravdu a na nic převratného nepřišli. Onačí šíbrí a skutečně kreativní tvůrci vymysleli Osvětim. Kam se na Himmlera hrabou Shakespeare s Dantem. Bacha, přitom i tady šlo o literaturu! Holokaust nezpůsobily úderky pendrekářů před plynovými komorami, předcházela jim poctivá písmena vytukaná šrajbmašinou Adler na nejobyčejnější dřevitý papír. Nebo rok 2001. Dan Brown se ve své pracovně hmoždil s čímsi, co později ohromilo literární svět pod názvem Šifra mistra Leonarda. Tisíce slov a přitom pitomost až na půdu. Muhammad Atta ohromil svět mnohonásobně víc a vystačil si se třemi slovy v esemesce: Jdeme na to. O holokaustu a dvou do oblak strmicích věžích řítících se k zemi byly následně napsané lidmi, co se považují za literáty, spousty knih. Primární kreativita je ovšem u těch onačích. Ti v krizi nejsou.

Michal Šanda

básník

Česká literatura v krizi není. Každý rok se mi do rukou dostane několik nově napsaných knih, které stojí za přečtení. Komu je to málo a poukazuje na to, že větší událostí bývají díla překladová, nechť si uvědomí proporce naší a světové literatury. To, co nám chybí, jsou absolutní vrcholy, nebo více těchto vrcholů (poezie Karla Šiktance by podle mého názoru byla pýchou

každé doby), ale ty se nedají naprogramovat či vygenerovat nikým a ničím. O krizi se mluví a píše spíše v souvislosti s jevy, které literaturu provázejí, jako je např. prestiž spisovatelů, společenská váha jejich slova. To je ovšem krize naší nynější společnosti, kde povrchnost a konzum válčují hodnoty nebývalou silou a kde ti nejhlásitější zastánci volné soutěže nejvíc a nejzákeřněji faulují a současně pohrdají tvůrcem, který na svém umění nedokáže pořádně vydělat. Ostatně pozornost na sebe vždy strhávali spíše provokatéři nebo práskaní pragmatici (leckdy v jednom); viz veřejný prostor, který se dostává žvástům a chvástům M. Knížáka.

Nikoli jako učitel, ale jako prostý pozorovatel knižního trhu se divím, proč nakladatelé na tu část své produkce, která má šanci oslovit dospívající a právě dospělé (nemyslím tím literaturu pro mládež, i když pro ni platí totéž), nedokážou či nechťejí více upozornit školu a tím i potenciální čtenáře svých knih. Řadu let pořádám autorská čtení, zvu spisovatele mezi studenty, ale jen velmi zřídka se mi v poště objeví nabídka na besedu s autorem či autory, natož doprovázená ukázkami toho, s čím by se chtěli publiku představit. Samozřejmě vím, že část spisovatelů o takovouto prezentaci nestojí, někteří by to možná považovali za podbízení, ale myslet si, že si dnešní učitel (v posledních letech obtížený novými a mnohdy zbytečnými povinnostmi vyplývajícími z těžkopádné školské reformy) nemůže nevybrat z dnešní knižní hostiny zrovna moje či mnou vydané dílo, je pošetilé.

Na závěr ještě pozitivní informaci, pozitivní i pro ty, kteří dění ve školách ignorují: Právě zaváděná tzv. státní maturita sice zdaleka nemůže v dnešní podobě naplnit očekávání do ní vkládaná, ale nově pojímaná zkouška z literatury začíná hýbat po desetiletí stojatými vodami výuky, neboť nutí učitele a studenty, aby se skutečně začali zabývat konkrétním literárním dílem a jeho osobitostí, aby nad knihou přemýšleli. A na tom ani současná literatura nemůže být škodná, ve všech ohledech.

Josef Soukal

učitel a neúnavný popularizátor literatury mezi mladými lidmi

Já si myslím, že v době, kdy je v krizi všechno, můžeme krizi literatury považovat za umělý problém. Samozřejmě, i tak se na literaturu dívat mohu, jako že je v krizi. Kdy by potom ale v krizi nebyla?

Pouze kopíruje stav společnosti. Snad někdy i předjímá. Není, ani nemůže, být nad ní. To by pak nebyla literaturou, jak ji vnímáme. Pokud se krizí myslí jen to, že je literátů přemnoženo a nepíší všichni „košer“, za krizi bych to rozhodně nepovažoval. Přece kdo píše, také čte, přemýšlí. A bez takových by literatura dnes asi zahynula na úbytě. Možná by se dalo zaplakat nad triviálností, nad psaním

pro psaní, psaním pro úspěch, pro to, aby byl pisatel viděn. Ale kolik takových vám řekne, že ne oni, ale vy se hloupě štouráte v kravinách.

Nemyslím, že literaturu je nutno posuzovat dle nějakých „vysokých“ hledisek. Jak to vidím, jedná se vždy o určitou skupinu těch takzvaných „literátštějších“, kteří se vymezují oproti těm méně literátštějším. Nebo spíše někdy nejsou ochotni, možná schopni, rozpoznat něco smysluplného mimo svoji skupinu, region, město...

Tím ovšem samozřejmě nechci říci, že by literatura neměla být kvalitní. Ale mají to posuzovat literáti, anebo čtenáři, pokud zoufalý pisatel na nějakého takového vnímavého čtenáře naráží?

Luboš Vinš

básník a šumavský chodec

A no: česká literatura je v krizi. Protože je nedospělá.

Kolik ubohých Napoleonků, poháněných svými frustracemi, v jejích řadách dychtivě a lačně masíruje.

A jakými dětskými šavličkami šermují:

Místo domluvy – pomluva.

Místo komunikace – exkomunikace.

Jeden žaluje ministři, jiný mamince.

Další sepisuje petice, pamflety, varuje přátele, strká naléhavá upozornění do všech schránek ve svém okolí.

Kolik malinkatých fízlů a ještě menších manipulantů a práškačů musí česká literatura tahat na svých zádech...

Přes ego a pravdu je sotva vidět text.

Aby česká literatura vyšla z krize, musí dospět.

Možná jí pomůže Velký Učitel.

Možná už jen Waterloo.

Radim Kopáč

kritik a spoluzakladatel Dobré adresy

O čem se (ne) mluví

K chaloupce zády, k literatuře čelem

Key word: krize

Chtěl jsem sice poslední text věnovat socialistickému realismu, ale protože na konci listopadové *Dobré adresy* bylo oznámeno, že ta prosincová bude také o krizi české literatury, tak muselo zvláštní ustoupit obecnému.

Většina těch, kteří si dovolují pustit do svého života trochu té neřesti, tedy zaobírat se literaturou nebo v ní přebývat, tuší, že literatura obecně je v krizi pořád. Kdybychom postupovali zcela správně badatelsky, tak bychom nejdřív museli definovat, co tou krizí myslíme, protože by se mohlo zdát, že ji zaměňujeme za jakoukoliv potíž, svízel, nesnáz či poruchu nějaké entity (a zase se už nevyjadřuji správně, protože žádná entita nemůže být prosta potíží, svízelů, nesnází či poruch; ale bavíme se abstraktně, jinak bychom raději měli držet ústa). Krize je v literatuře jako doma, téměř každá literární produkce určitého časového úseku je horší než ta předcházející. Od nápadu toho šíleného Gutenberga, který byl zcela určitě placeným agentem současných vládců reality, vyslaným do minulosti, je to jízda na krizové lochnesce.

Odbočka jedna. Abych napsané dokladoval, zašátral jsem v knihovně. Hned první výlov byl úspěšný. Měsíčník *Plamen* 7/1965, blok článků *Mladá literatura dnes*. Josef Škvorecký: „Český národ sice rád běduje, a běduje tedy permanentně i většina

kritiků: krize románu, krize povídky /.../, krize všeho.“ Dušan Karpatský: „Zdá se mi, že máme další krizi. Po permanentní krizi kritiky a krizi románu a krizi mladé prózy nadešla konečně krize mladé poezie.“ Josef Hanzlík: „Naše mladá literatura prožívá právě v těchto dnech vrcholné období své tvůrčí krize. Prožívá je bouřlivě, se vši vášnivostí, tak příznačnou právě pro ono věčně rozjitřené mládí.“ Konec odbočky.

K tomu je ještě nutno přidat, jako zesilující moment, známou větu Theodora Adorna, že „psát poezii po Osvětimi je barbarství“. Protože všichni víme, že próza je jen zředěná poezie, pak vlastně nic jiného než krizi nelze od literatury ani očekávat. Každý napsaný text je jen utvrzováním se v krizi.

Sestoupíme-li trochu níže, do národního patra, pak musíme konstatovat, že by bylo nelogické, aby v situaci krize občanské společnosti a vůbec našeho křehkého demokratického systému byla domácí literatura nezasažena všemi těmi bujícími novotvory.

Odbočka dvě. Příklad ze současnosti, příspěvek k permanentní edukaci. Téměř všechna média přinesla zprávu, že při pohřbu Václava Kočky mladšího ho kněz při mši přirovnal ke svatému Václavovi (= taky zemřel v důsledku nenávisti). Když už představitel katolické církve, „držitelky“ hod-

(IX)

not, říkal jsem si, vypustí ze svých posvěcených úst takovouhle volovinu, copak můžete chtít od literatury, aby nebyla v krizi? To se musí Anastáz Opasek v hrobě obracet. Současný břevnovský převor Prokop Siostrzonek se však ohradil, že nic takového neřekl, že si to novináři vymysleli. Celý ten příběh je několikastránčným důkazem o krizi hodnot (včetně toho, že jsem bez jediné pochybnosti přijal tuto informaci za pravdivou). Co by už mělo být větším důkazem krize než to, že jsme přistoupili na tezi, že všechno je možné. Přestali jsme o všem pochybovat, skončila filosofická fáze. Nic totiž není nemožné. Konec odbočky.

Ale reagovat na pláč nad krizí české literatury tím, že krizi označíme za očištný prvek každého pokroku (což platí v ekonomii), by bylo v literární společnosti až příliš postmodernistické a jednoduché, čili zbabělé.

Tak proč ne. Co když to tak opravdu je, připustíme, že každá hypotéza je pravdivá. Co se tedy stalo s vnuky Třebízského? Není možné, že podobně jako v ekonomice dochází ke špatnému hodnocení (nahodnocení) aktiv a pak se číselné vyjádření ceny (jako značka) zcela odtrhne od skutečnosti a žije svůj nestandardní život, jehož výrazem je neúměrné naplňování životních potřeb těch, kteří jimi vládou, není tedy možné, že česká literatura je na tom podobně? Protože „nešlo“ vzhledem k historickým konstantám daným pro náš prostor provést korekci (ani se nechtělo), protože spisovatel a jeho produkt se stal ideologicky důležitým zbožím v každé etapě posledních 150 let?

Opakuji se, ale to je matka moudrosti: víme vůbec, proč se v Čechách spisuje a proč se literatura vyučuje na školách, proč je to pořád fundament? Jsme schopni oddělit spisování jako soukromou aktivitu kohokoliv od spisování jako „společenské role“? Chce to někdo zkoumat, může to někdo zkoumat, umí to někdo zkoumat?

Řekneme-li A, pak musíme dořici B. V dramatu popisujeme krizi jako „část děje, v níž vrcholí rozpor protikladných sil“. Ale tohle asi nebude ten případ. Není tahle krize něco podobného jako boj o investuru? Bohové hřímající skrze cizí ústa z kazatelen musí vyklidit jejich prostor, stávají se z nich jen penáti nemnohých. Z výše uváděného bloku článků *Mladá literatura dnes z Plamene* jsem neocitoval V. Havla. Možná že ten to říká nejjasněji: „Myslím, že umění nikdy nevzniká z touhy dělat umění /.../, ale vždycky jen z touhy – prostřednictvím jistých zvyklostí, považovaných (nebo také nepovažovaných) kritiky za zvyklosti umělecké – ‚polapit‘ jaksi kus sebe, zpřítomnit, ozvláštnit a osmyslnit kus jakési skutečnosti, kterou jsme puzeni – díky vlastní vyšinutosti – zpřítomňovat. Povaha této touhy a její cíl jsou podle mého upřímného přesvědčení hluboce mimoumělecké.“

Jestli je něco jako krize, pak je to odraz nepotřebnosti se „polapit“. Žijeme v přítomnosti, užíváme si a zneužíváme vše.

Někteří z nás sice (ale) musí psát. Proč to však číst?

Jakub Šofar

Drážďanská

Má podporovat současnou básnickou tvorbu. Každé dva roky ji vypisuje drážďanský primátor. Soutěž je dvoukolová. V prvním kole posílají autoři anonymně max. 10 básní, z nichž národní poroty vybírají finalisty. Básně nominovaných Čechů jsou následně přeloženy do němčiny a obráceně. Vítěze volí ve druhém kole smíšená německo-česká porota po osobní prezentaci na finále během drážďanského festivalu poezie Bardinale. Cena je dotována částkou 5000 eur.

Drážďanské imprese v devíti bodech

Byť bilingvní, německo-česká Drážďanská cena lyriky u nás zůstává poměrně neznámá. Zato v Německu (ale i v Rakousku a Švýcarsku) je vnímána jako poměrně prestižní záležitost a autoři se do soutěže přihlašují klidně několikrát po sobě. Národnímu marketingu odpovídá účast. Letos se přihlásilo 85 Čechů, zatímco německojazyčných básníků k šestnácti stům.

Přes tento nepoměr se na konci září v drážďanském Muzeu Ericha Kästnera sešlo pět finalistů – Němců (Christian Futscher, Daniele Danzová, Norbert Lange, Monika Rincková, Sabine Lorenzová) a čtyři Češi (Petr Čermáček, Ladislav Puršl, Petr Motýl a autorka tohoto textu). Následující sumář pro mě vystihuje nejpodstatnější dojmy, fakta, pocity.

1. Organizace.

Úžas českého lajdáka

Pro Němce je improvizace sprosté slovo, předem se posmívá český lajdák a pak žasne, jak je to fajn, když během týdenního festivalu

poezie se dvěma desítkami hostů plus soutěžním finále všechno funguje, jak má. Od domluvy, dopravy, ubytování až k programu, který nabízel, ale nedusil. Organizačnímu týmu bych ráda vyšvihla aspoň tuhle dvojrozměrnou poklonu.

2. Muzeum Ericha Kästnera. Erichova kostka

Finále v jediné místnosti Muzea Ericha Kästnera na Antonstrasse 1 sice trvá asi čtyři hodiny, z expozice slavného rodáka ale nebylo vidět ani písmenko. Aby bylo místo pro publikum, instalace se do slova stáhla do sebe. Geniální řešení totiž dovoluje zaklapnout (barevné, designové, vtipné) vitríny i s exponáty do sebe. Trochu lego, trochu Erichova kostka.

Na spisovatele tak odkazuje jen jeho klučíčí socha na zdi oddělující muzejní parčík od hlavní třídy. Vila totiž patřila Kästnerovu strýci, a právě na téhle zdi malý Erich sedával a snil o Luise... Lotce... Emilovi...

ceny lyriky

Dosavadní držitelé:

1996 Thomas Kunst

1998 Petr Hruška & Christian Lehnert

2000 Lutz Seiler

2002 Hendrik Rost

2004 Uwe Tellkamp

2006 Viola Fischerová & Uljana Wolf

2008 **Christian Futscher**

3. Překlady. Dvakrát jiné

Po prvním kole putují básně nominovaných Čechů k překladu do němčiny a obráceně. Nejen aby si s nimi poradila českoněmecká porota, ale i kvůli publiku, které se na finále může přijít podívat v rámci drážďanského festivalu poezie Bardinale (přeložené texty vedle čtoucích autorů promítá projektor). Najít v emailu vlastní básně profesionálně přeložené do němčiny (překladatelky dávaly dokonce porotě dvě verze!) byl pro mě osobně mile bizarní a ojedinělý zážitek.

4. Poezie česká, poezie německá. Sudek a Hegel

Němci dovezli Hegela, Češi Sudka. Neplatí to stoprocentně, třeba vítěz Christian Futscher je především satirik – ale taky Vídeňák. Zatímco několikastránkové básně německých autorů vyžadují těžkou intelektuální práci, Češi dovezli momentky, obrazy, impresy. Je to trend? Jsme takoví?

5. Účast. Ulice a marketing

Dosavadní zkušenost: na autorské čtení přijde jen ten, koho pozveš, v lepším případě, možná. Se zvědavci z ulice se nedá počítat. Po Drážďanech přehodnoceno. Na finále do Kästnerova muzea se přišlo podívat asi šedesát lidí, poetický večer v jazzovém klubu večer předtím byl regulérně natřískaný, a to byl na programu rumunský, kuvajtský nebo čínský básník. Buď mají drážďanští extra vyvinutý smysl pro poezii, nebo festival špičkový marketing.

6. Jídlo. Plánované hospodářství a volba papeže

Nápad poslat po finálových přednesech nominované do hospody, dokud porotci neurčí vítěze, byl vynikající, a ještě lepší byl výběr ostallické restaurace Planwirtschaft. Stolování pod luxy ze sedmdesátých let rozvěšenými po zdech české a německé básníky rozjařilo a sblížilo. Jistý potenciál zklamat měla večere v restaurantu Wenzel

Prager Bierstuben s nabídkou vepřového kolene a velkého piva o čtyřech deci. Situaci zachránily takzvaně česká nabídka na jídelním lístku. Dáte si Moldavské speciality? Ani když jsou tipíče bömiše (doslovně převzato)? K uměleckým překladům pár hodin předtím geniální kontrast.

Zato s porotci se organizátoři nemazlili. Zavření v jediné místnosti s osamělým hrcem polévky museli se rozhodnout, kdo bude vítězem. A bílý kouř se vinul nad Labem...

7. Předávání cen. Přátelský patos

Drážďanskou cenu lyriky každé dva roky vyhlašuje, a tedy i předává drážďanský primátor. Oficialita v sále Kulturního centra proběhla s květinami, přípitky, fotografováním a mile patetickým proslovem pana primátora. Laciná, ale vtíravá otázka: existovat Pražská cena lyriky, obětoval by se MUDr. Bém setrvat slabou hodinku v přítomnosti básníků z Východu?

8. Nejbizarnější zážitek. Momentka národní hrdosti

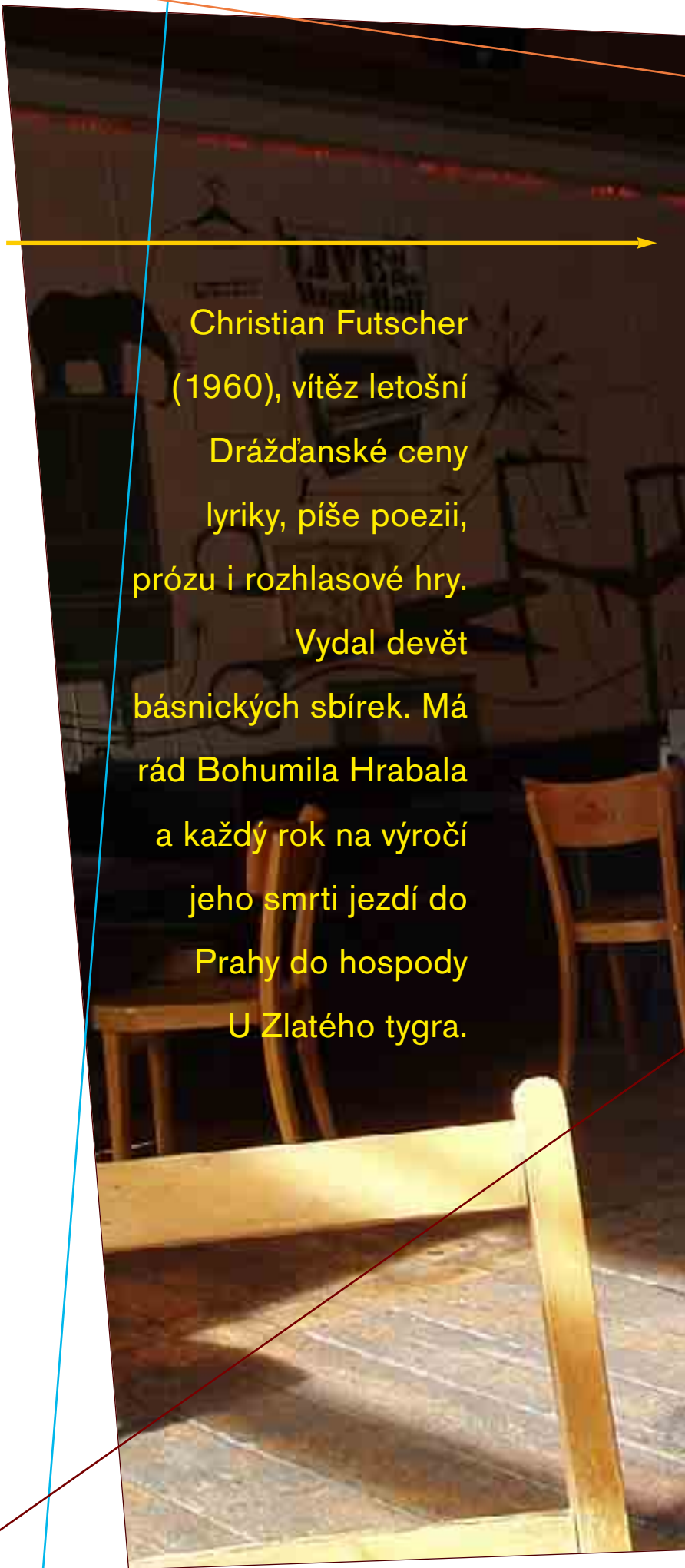
Sedět v půl druhé ráno v irské hospodě v Drážďanech a poslouchat, jak Rumun a Rakušan probírají Halase a Hrabala. Jen ať se proboha neptají, co se mně líbí od nich... Vřelé pozdravy a hluboký obdiv Georgi Gospodinovi a Christianu Futscherovi!

9. Největší dojem

Čitelný vzkaz: Bereme vás vážně. Nejen kvůli počtu přihlášených nebo dobré pověsti soutěže, ale protože pokud neberu vážně to, o co se snažím, je to zbytečné, a tedy trapné. Ale tak to přece není, hihňá se opět český lajdák, přece trapné je právě to, co se bere vážně, takže je potřeba to rovnou shodit, aby to náhodou nevypadalo, že to moc žeru, ne?...

Tohle jsem si přivezla z Drážďan já.

Tereza Šimůnková

Christian Futscher
(1960), vítěz letošní
Drážďanské ceny
lyriky, píše poezii,
prózu i rozhlasové hry.
Vydal devět
básnických sbírek. Má
rád Bohumila Hrabala
a každý rok na výročí
jeho smrti jezdí do
Prahy do hospody
U Zlatého tygra.

Drážďanská ceny lyriky

Christian Futscher: Operace bábovka

Staré a mladé, hezké a dobré

→ Dívám se
Na svoje ruce
A myslím si:
Staré ruce

Naslouchám
Svému hlasu
A myslím si:
Mladý hlas

Chytám se
Za patu
A myslím si:
Hezká pata

Olizuji
svou krev
A myslím si:
dobrá krev

Nagasaki

Chci s tebou jet do Nagasaki
Řekl mi ten muž
Do Nagasaki
Opakoval významuplně

Já s tebou nechci
Odpověděla jsem natvrdo
Ani do Nagasaki
Ani do Vykuřova

Muž se uklonil
Já se také uklonila
A o něco později jsem udělala
svému pokladu děťátko

A ještě čtvrtá sloka
protože ty první tři jsou tak krásné
Nagasaki, Vykuřov
Ach, pokládku! Ach, děťátko!

Lidské

Nepláču
 Nad smrtí mravence
 Nepláču
 Nad smrtí ...
 Ne, na zbytek
 Zapomeňme
 Takže já
 Protože to všechno bylo
 Tak strašně špatně
 Že - - -
 „Ani nad smrtí vrabce“ Haha!
 Takže konec s tím
 A závěr:
 „... Kance
 Nemám zvířata v lásce
 Jsou pro mě celkově
 moc zvířecí“
 Nebo tak nějak
 Taký špatně
 A šlus!
 - - -
 Ať dlouho žije
 Perfekcionismus!

Moje snová žena

Na levé ruce má šest prstů
 Protože si při štípání dříví
 přišťípala jeden prst navíc

Obyvatelé mého města

Obyvatelé mého města
 Sedí v dešti na střechách svých aut
 Která zaparkovali na zákazech parkování
 A nechají dopadat kapky deště
 na své vyplazené jazyky
 Mnozí přitom sní o jiných městech
 Ne však doopravdy
 Protože voda zde
 Se žádné jiné vodě nevyrovná
 I ptáci v povětří jsou na tom dobře
 Stejně jako psi a kočky
 Co se tak rádi nechají přejet
 Naše město není konec konců žádné zoo
 Zvířata ať se jdou osprchovat
 Ať na nás nikdo nechodí se střízlivou logikou
 Tu už jsme dávno sežrali
 Chválíme a uctíváme polotovary
 Jež nechávají mnoho věcí otevřených
 A pokud muž nosí šaty své matky
 Nosí šaty své matky
 Milostné dvojice na lavičkách v parku se střílejí
 Kněží v kostelích kážou jen prázdné řeči
 Nikde se člověk tak nezasměje jako v našich kostelích
 Jimž mnozí říkají kuchyně
 A v lokálech si hrají na Granadu
 V kávě plavou Afričani
 V červeném víně Indiáni
 V bílém víně bledé tváře
 V mém městě jsou všichni doma
 Má to pěknou tradici
 Jsme uvolnění a otevření
 Jak málokdo v Evropě
 Celému světu můžeme být za vzor
 Ale vnucovat si nic nedáme
 To radši sedíme u piva
 Ve kterém plavou Čiňani
 A přemýšlíme o básních
 Tato zde například je psána krví srdce
 A dávno není hotová

Operace bábovka

Ten čin jsem naplánoval narychlo
 Jak se říká:
 Koupil jsem bábovku
 Krásnou bábovku s hrozinkami
 Jak ji kdysi v roce sněhu
 Ještě pekla moje babička
 Doma jsem vyrýpal
 Hrozinky z bábovky
 Položil je na stůl
 A utloukl každou z nich
 Svým kladivem

Jak si představuji Donau Poldiho

Do plavek si strčí
 Dvě rajčata
 Aby holky viděly
 Jak má velký koule

Po pár sklenkách vína hlásí:
 Ať mi nepovídá nic o lásce
 Kdo ještě nikdy
 Nepřefiknul teplou bagetu!

V kostele sní o tom
 Že zabije faráře
 Železným svícem
 tabernáklem nebo dřevěným křížem - - -

Donau Poldi má děti rád
 Dává jim cukrátku
 A vypráví příběhy
 O hříšných rajčatech a chlebech

Maskulinní ovulace

Položím
 Na zem vejce
 A skočím na něj

Z antikvariátních banánovek

Za dobu existence
této rubriky se vracím

ke světové válce
1914–1918 už potřetí.

Brožura Oběti
předcházela výpověď
Josefa Kápara Cestou
kamenitou ze srbského
zajetí a z pohledu
civilního obyvatelstva
Choceň za války a po
válce. Důvod tyto návraty
mají dvojí. Militaria jsou
snad v každém
antikvariátu, a proto knihy
z tohoto regálu nelze

pominout. Důvodem druhým je, že
jsou to silné příběhy. Rotmistr Pámbu
zaplať, že je můžeme číst
a nemusíme prožívat na vlastní kůži.

Největší oběti přinesla 6. rota 31. československého střeleckého pluku. Rota čítala 40 mužů, konala výzvědnou službu v úseku Nervesa-Montello na pravém břehu řeky Piave, jihozápadně od Conegliano. V noci ze dne 14. na 15. června r. 1918 zahájena byla velká a poslední rakouská ofensiva, jejímž účelem bylo rozbití obranné pozice italské armády na pravém břehu piavském a soustřediti nástup na Benátky. Podniknut byl prudký obchvatový nápor, jemuž mělo podlehnouti levé

Oběti

Sepsal Josef Logaj, kapitán italských legií, vydal Čin, tiskové a nakladatelské družstvo československých legionářů v Praze dne 24. dubna 1921, kdy byly ostatky legionářů v Itálii popravených Rakousko-Uherskem pochovány na Olšanských hřbitovech

křídlo italské. Tam byly také naše pluky. Zmíněná rota zjišťovala, zda v nepřátelských posicích nalézají se čeští nebo slovenští vojáci. Legionáři, chtějící na sebe upozornit, zpívali národní písně a vybízeli strážce ke sběhnutí. Avšak v rakouských řadách byl klid. Konány přípravy k útoku. Proti českým posicím stály německé a maďarské oddíly. Pravděpodobně velitelé těchto útočných jednotek svěřili zvlášť vybraným lidem úkol, aby se zmocnili živých legionářů. Mužstvo těchto rakouských oddílů bylo opatřeno provazy. Asi o třetí hodině ranní zahájilo rakouské dělostřelectvo palbu. Pod ochranou šrapnelů a granátů, podařilo se několika rakouským praporům prorazit italské obranné linie a 6. rota octla se tímto způsobem v pasti. Sveden krátký, zoufalý zápas. Asi 18 bratří bylo zabito a není vyloučeno, že i z toho počtu někteří padli živi do rukou nepřátel a popraveni na jiném místě. 15 pak bratří bylo svázáno a dopraveno do Conegliano. Ostatním podařilo se uprchnouti. Někteří v zoufalém zápase pokoušeli se o sebevraždu, ale v tom jim bylo zabráněno. Stejný osud stihl bratry 33. střeleckého pluku, kteří byli zaskočeni a zajati 19. června u Santa Donna di Piave. 31. a 33. střelecké pluky měly největší ztráty bratří, kteří byli rakouským vojskem zajati a popraveni. Vylíčený případ 6. rotu lze směle vztažovat na skupiny i jednotlivce legionářské, kteří nešťastnou náhodou octli se v zajetí rakouském. Číslice popravených se pohybuje mezi 56–60.

Obrazy poprav dle protokolárních záznamů mají posupný, sveřepý ráz. Zajetí le-

BREGUZZO

Předčítání rozsudku bratru Josefu Sobotkovi

gionáři byli 18. června náhlým soudem v Conegliano, kde sídlilo velitelství 24. rakouského armádního sboru, odsouzeni k smrti. Poprava konala se večer téhož dne na cvičišti u kasáren. Původně bylo nařízeno, aby všichni odsouzení byli oběšeni; za katy přihlásilo se dobrovolně 34 maďarských vojáků. Později však bylo rozhodnuto, aby byli zastřeleni a sice po dvou. Poprava začala v 7 hodin večer. Popraviště uzavíral řetěz vojska a četnictva. Přístup povolen pouze vojákům a jen některým občanům z místního zastupitelstva. Odsouzenci šli klidně, sebevědomě, majíce ruce na zádech spoutány drátem a vedeni asi 20 četníky. pak musili pokleknouti a rozvázány jim ruce. Oči si nedali zavázat. Popravčí oddíl tvořilo 6 Maďarů a záloha 12 mužů. Šestičlenný oddíl popravil všech patnáct bratří. Stříleno bylo do od-

souzenců ze vzdálenosti pouze půl metru. Po výstřelech vojenský lékař prohlížel popravené a dal příkaz k pohřbení. Maďarští vojáci chopili se mrtvol za nohy a hlavu a házeli je do veliké jámy, vykopané u vchodu do stájí kasáren. Odsouzení byli vedeni kolem svých mrtvých bratrů. Kněz nebyl přítomen. Poslední čtyři legionáři po zastřelení naloženi byli na vozík a dopraveni na silnici před kasárny. Mrtvoly byly pověšeny na čtyři vysoké platany a na prsa připevněny nápisy v šesti jazycích: Zrádci vlasti, Čechoslováci. Na stromech visely mrtvoly 48 hodin, aby byly výstrahou nespokojencům.

Na Monte Guarda jiných deset zajatých bylo přinuceno vykopati si jámu asi půl metru hlubokou a dva metry dlouhou. Popravu řídil nadporučík Hötzenorf, syn náčelníka generálního štábu Conrada z Höt-

RIVA
Poprava bratra Aloise Štorcha

MONTELLO
Popravy

zendorfu. Avšak po prvním výstřelu byli z odsouzených pouze dva mrtví a ranění byli znovu stříleni.

K popravě čtyř legionářů v Arcu, zajatých 20. září 1918 na Dosso Alto, komandoval princ Eliáš z Parmy, bratr císařovny Zity, deputace složené výhradně z českého mužstva. Při popravě přetrhl se dvakrát papírový provaz s bratrem Ježkem. Přes to však zamítnut byl veřejným žalobcem návrh, aby odsouzení byli zastřeleni. Teprve po hodině přineseny nové provazy a poprava byla vykonána.

Mimo to mužstvu za chycení živého legionáře přináležela odměna (250-300 K); polní maršálek Kobatin věnoval útočné skupině, která na Dosso Alto zajala tyto legionáře obnos 1000 K. (Zpráva 10. armádního velitelství v Tridentu, 22. září 1918, č. 8049/7)

SANT DONNA DI PIAVE
Popravy

Ze zprávy velitelství československé domobran o popravě bratra Bedřicha Havleny

vykonané 21. června 1918 v 11 hod. dopol. na silnici mezi Sant Donna-Calveccia a Ceggia, uprostřed mezi Ponte di Ceggia a hřbitovem nazvaným Rakušany Heldenfriedhof, od školy v Davanzo 400 kroků směrem k Piavě. Pohřben byl původně u telegrafní tyče, přes příkop, nyní na zmíněném hřbitůvku. Poprava byla u 46. pěší divise, jejíž velitelství bylo v domku u místa popravy (větší statek). Poblíže jsou dodnes viděti kaverny, vystavěné proti aeroplánům. K divisi náležely 13. střelecký a 15. dragounský pluk. Zajatý byl jí předán 10. divisi, jež se právě se 46. divisi střídala. K 10. divisi patřily 15., 21, 55. a 98. pluk. Havleny zajal 98. pluk. V rakousko-uherské armádě sloužil jednoroční dobrovolník Havlena u téhož pluku. Asi 20. června 1918 při první piavské offensivě u Sant Donna di Piave byl zajat na druhém břehu řeky Piavy. Přiveden byl k statku u Davanzo na silnici k Ceggia, který byl sídlem 10. divise. Polním soudem legionář Havlena odsouzen k smrti a příští den 21. června asi o 11. hodině dopolední popraven. Souzen a vězněn byl v červeně natřeném domě, jenž

BEDŘICH HAVLENA

ANTONÍN JEŽEK

ANTONÍN BOČEK

vzadu od silnice uzavíral statek. Z tohoto domu byl vyveden, doprovázen po každé straně jedním vojínem a následován vzadu knězem a několika důstojníky a četníky. Jiných diváků nebylo, poněvadž to byla náhlá a širším vrstvám vojska neznámá poprava. Právě proti štítu červeného domu stála telegrafní tyč; přizpůsobená bočním dřevem na šibenici. Na příčném dřevě, jež bylo 2 a čtvrt metru od země vysoko, visela zcela krátká oprátka. Havlena spatřiv šibenici vypíal prsa, zvedl hlavu vzhůru a pevným krokem,

aniž by se byl na své katany ohlédl, přešel silnici. Došel až k tyči pod ráhno, naskočil jako Sokol na kliku levou nohou, tj. chytil se ráhna a přitáhl se nahoru. V rychlosti pak pravou rukou navlékl si oprátku na hlavu, při čemž se tato pro onu rychlost sesmekla. Usmívaje se navlékl oprátku přes hlavu znovu a spustil se bleskurychle dolů do svisu. Oprátka se zadrhla a on s úsměvem v obličeji bez veškerého smrtelného zápasu dokončil.

Voják, čekající hned za tyčí u vykopaného hrobu, s údivem hleděl na tento výjev. V květnu 1919 byl jeho hrob na popud italského vojenského velení stejně jako ostatní hroby v okolí otevřen a jeho mrtvola pohřbena na hřbitově (Heldenfriedhof). S ním byly pohřbeny i ostatky pěti jiných legionářů popravených u Sant Donna. Mrtvoly popravených dají se při exhumaci snadno zjistit dle rukou svázaných drátem, nesnadno ovšem zjistit mrtvolu Havlenovu – beze stop svázání, jediné snad dle italského stejnokroje, který měl na sobě, byl-li v něm pochován. Smrti Havlenovy je několik svědků. Svědectví zde uvedené je podáno dle líčení Františka Kváči z Radotína, vojína 10. rakouského sanitního oddělení, nyní 29. domobraneckého praporu.

Havlena Bedřich, člen výboru Československého dobrovolnického sboru. Narozen 18. května 1888, příslušný do Nové Lhoty. Popraven 21. června 1918. Otec J. Havlena, Mělník.

Ježek Antonín, narozen 17. července 1894, příslušný do Ústí nad Orlicí. Popraven 22. září 1918. Matka Marie Ježková, Ústí nad Orlicí. Zanechal 64letou matku a 6 nezaopatřených dětí.

Boček Antonín, 31. střel. pluk, narozen 21. října 1897, příslušný do Rosic

PIAVON U ODERZO
Popravy

JOSEF SOBOTKA

KAREL CUDLÍN

u Chrásti. Pochován u Coll Guarda. Otec František Boček, Rosice u Chrásti.

S o b o t k a Josef, 31. střel. pluk, narozen 14. ledna 1896, příslušný do Čachotína. Popraven v Creto 25. července 1918. Otec Josef Sobotka, Čachotín, pošta Chotěboř.

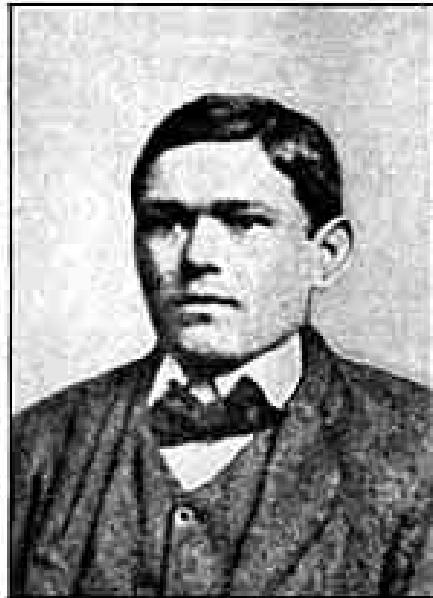
C u d l í n Karel, 33. střel. pluk, narozen 22. září 1891, příslušný do Divišova. Popraven v Oderzo 16. června 1918. Otec František Cudlín, Divišov u Benešova.

H e r c i g Alois, 33. střel. pluk, narozen 1. dubna 1895, příslušný do plzně. Popraven u Sant Stino. Otec Adam Hercig, Doudlevice u Plzně.

M í š e k František, 31. střel. pluk, narozen 1889, příslušný do Viceníc. Popraven v Conegliano 16. června 1918. Ženatý. Žena Marie Míšková, Záluží u Mostu. Zanechal 2 nezaopatřené děti.

N o v á č e k Karel, 33. střel. pluk, narozen 15. září 1879, příslušný do Břežan. Popraven v Arco 22. září 1918. Ženatý. Žena A. Nováčková, Břežany, pošta Malý Bor u Strakoníc. Zanechal 4 děti. Byl před popravou tři hodiny mučen.

Š l é g l Jiří, 33. střel. pluk, narozen 29. září 1894, příslušný do Oprašic, pošta Kouty. Popraven v Arco 22. září 1918. Matka

ALOIS HERCIG

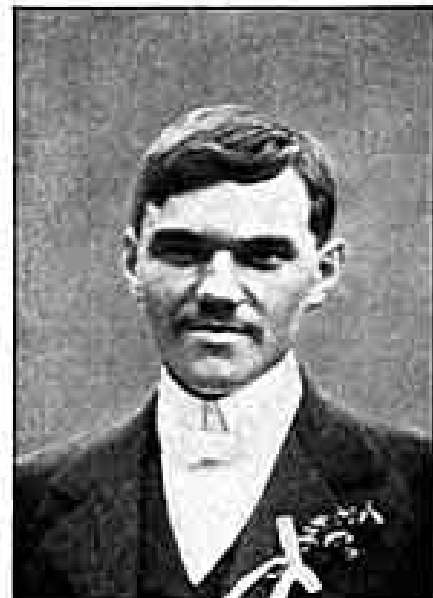
Marie Šléglová, provdaná Majerová, Ouboch, pošta Nová Kdýně.

Š t o r c h Alois, 39. střel. pluk, narozen 21. července 1893, příslušný do České Lípy. Popraven v Sant Alessandro-Riva 5. července 1918. matka Kateřina Štorchová, Nová Ves, pošta Bakov nad Jizerou.

T i n t ě r a Václav, 31. střel. pluk, narozen 6. září 1889, příslušný do Veselé. Popraven v Conegliano 16. června 1918. Ženatý. Žena Anežka Tintěrová, Lišná, pošta Německá u Nového Města. Zanechal 1 osmileté děvčátko.

JOSEF MATĚJKA

FRANTIŠEK MÍŠEK

Na závěr medailon Josefa Logaje ze serveru jeho domovské obce Turovice, www.turovice.cz

Josef Logaj se narodil 27.7.1887 v Turovích v rolnické rodině. Jeho otec byl Josef a maminka Anna, rozená Nehalová z Podolí. Po ukončení obecné školy v Dřevohosticích vykonal zkoušku do třetí třídy měšťanské školy v Přerově. Studia ukončil na dvouleté obchodní škole v Přerově. V roce 1909 přichází do Prahy, kde nastoupil jako úředník v kanceláři časopisu Čas. Účastnil

JIŘÍ ŠLÉGL

VÁCLAV TINTĚRA

se dění v pokrokovém hnutí mládeže a stal se obdivovatelem a žákem prof. Masaryka. Uveřejňoval články v časopise Čas a Studentská revue. Po vypuknutí první sv. války byl odveden k rakouskému pluku v Brně a s ním se na jaře r. 1915 zúčastnil bojů

na srbské frontě a posléze na italském bojišti. Přeběhnout na druhou stranu fronty se mu podařilo v noci 2. 6. 1915. Byl však při tom zraněn střelbou do nohy. Po částečném uzdravení vstoupil s několika přáteli do italské armády, kde v lednu 1916 navázal první styk s T. G. Masarykem a začal organizovat naše zajatce na italské půdě. Dne 15.1.1917 byl zvolen do vedení Československého dobrovolnického sboru, jehož založení bylo na jeho návrh oznámeno Masarykovi a Benešovi. V táboře čs. zajatců poblíž Neapole získává pro zajatce za velkého nebezpečí zprávy a výstřižky z novin. Tak se postupně utvářel časopis Denní oznamovatel a pozdější časopis „V boji“, který sám redigoval. Na podzim roku 1917 byl ještě s dalšími čtyřmi dobrovolníky povolán Edvardem Benešem do kanceláře České národní rady v Římě. Tam se utvářela samostatná československá armáda. Do všech zajateckých táborů se rozesílaly zprávy a výzvy ke vstupu do naší armády. Po velkém úsilí byla v dubnu 1918 konečně

italskou vládou povolena samostatná čs. armáda v Itálii v počtu 10 000 vojáků. Josef Logaj, který po zranění na frontě měl charakterné zdraví se nakazil ještě virem španělské chřipky, která jako epidemie zachvátila Evropu. Byl poslán do Amalfi poblíž ostrova Capri, kde je s velkou péčí ošetřován krajanou Helenou, která se stává jeho ženou. V březnu 1919 se vrací z Itálie do vlasti. Léčí se, ale zdraví se mu nevrací. Znovu se vrhá do práce a píše knihy o historii našeho zahraničního odboje Československé legie v Itálii a Oběti.

Kapitán Josef Logaj umírá dne 22. 11. 1922 ve věku 35 roků. Zanechává ženu s malým synkem. Osobních poct se mu po vzniku republiky dostalo poskrovnu. Byl vyznamenán revoluční a vítěznou čs. medailí a za zásluhy na organizaci čs. legii v Itálii byl jmenován italskou vládou Cavallierem řádu italské koruny.

Připravil
Michal Šanda

M í š e k František, 31. střel. pluk, narozen 1889, příslušný do Vicenic. Popraven v Conegliano 16. června 1918. Ženatý. Žena Marie Míšková, Záluží u Mostu. Zanechal 2 nezaopatřené děti.

N o v á č e k Karel, 33. střel. pluk, narozen 15. září 1879, příslušný do Břežan. popraven v Arco 22. září 1918. Ženatý. Žena A. Nováčková, Břežany, pošta Malý Bor u Strakonice. Zanechal 4 děti. Byl před popravou tři hodiny mučen.

Š l é g l Jiří, 33. střel. pluk, narozen 29. září 1894, příslušný do Oprašic, pošta Kouty. Popraven v Arco 22. září 1918. Matka Marie Šléglová, provdaná Majerová, Oubočí, pošta Nová Kdýně.

Kvítky na tubetějce

Některé poruchy mají
vysloveně provokační ráz
aneb

Hlášení jsou potřeba,
aby byl pořádek

Snad pro všechny obory lidské činnosti bylo od 50. let společné jedno – muselo se o nich referovat výš, co že se tam či onde děje. A jestli byli pod dohledem spolky holubářů a válečných vdov, co teprve noviny a média vůbec. Tady nestačilo, aby vykazovaly činnost. Tiskový odbor ÚV KSČ v Praze týden co týden shromažďoval informace o tom, co se v redakcích děje. A jak udeřila léta 50. také znění těchto zpráv znatelně přitvrdilo – už neřešily, co se v novinách píše, ale hlavně jak který redaktor vede tu kterou redakci. A odhalovali se zpátečníci, kariéristické, prospěchářské, revanšistické a vůbec straně nepřátelské živly. A co s takovým živlem.

Jistě není třeba se dojímat nad tím, že nějaký šéfredaktor v roce 1951 se musel poroučet. Většinou byl do své funkce dosazen, nebo v ní aspoň potvrzen, od roku 1948 několikrát. Teď ale tu došla trpělivost, tu se na to místo dral někdo jiný, nebo bylo třeba prostě jen preventivně varovat ostatní, aby bylo jasno, kdo tisku vládne a k čemu je tisk na komunistickém světě.

Byla to ostatně doba, kdy o moc v oblasti kulturní politiky, a potažmo tedy také médií soupeřilo ministerstvo informací a aparát strany – byl souboj titánů československé komunistické propagandy, Václava Kopeckého a Gustava Bareše. Z následujících zpráv, je jasné, kdo na začátku 50. let vítězil. Pak se všechno ještě zvrtilo a Kopecký byl mrštný jako málokdo, ale tady vítězí lidé kolem Gustava Bareše, lidé z ÚV KSČ. Však se také dočteme, že na poradě u Bareše se dohodlo to neb ono...

Naše dnešní ochutnávka je z jara roku 1951:

Zpráva tiskového odboru ke dni 15. března 1951

Situace v redakci Nové Svobody v Ostravě.

Fuks a další agenti ve vedení ostravského kraje ovládali jako jednu ze svých posic krajský deník Novou Svobodu, která zásluhou bývalého šéfredaktora Neulse stála plně v jejich služ-

To se projevilo také na celoredakční schůzi dne 20. března, které se zúčastnil zástupce KV a člen tiskového odboru. Na této schůzi přišli Neulsovi pomocníci – hlavně jeho zástupce Bublík a M. Fiala s obšírnou, pečlivě formulovanou a napohled tvrdou sebekritikou, která však nešla za hranice toho, co vyšlo najevo při průzkumu. Naprostá většina redakčního kolektivu správně tuto sebekritiku odmítla jako příliš náhlou a neupřímnou. Na schůzi byla dále ještě hlouběji odhalen Neuls jako straně cizí, karieristický živel.

bách. Po zasedání Ústředního výboru odhalil KV v Ostravě Neulse jako měšťáka a poslal ho pracovat do závodu. Dne 12. a 13. března byl tiskovým odborem proveden v redakci Nové Svobody průzkum. Průzkum ukázal, že Neuls ovládal diktátorsky a komandoval celou redakci a že do ní vnesl straně cizí, nebolševické metody práce. V redakci vládl režim, za kterého byla potlačována jakákoli kritika. Neuls a několik jeho pomocníků ve vedení listu šikanovali redaktory, dokonce je i uráželi, křičeli na ně atd. V redakci proto byla nespokojenost, avšak nikdo se nedovážil vyjít se zásadní kritikou. Jiní soudruzi Neulsovi zcela podléhali a pochlebovali mu. Po rozhodnutí KV, kterým byl zbaven své funkce, se Neuls pokusil prezentovat toto rozhodnutí jako dílo kverulantů a postavit redakci proti němu. Většina redaktorů ale naopak s rozhodnutím KV souhlasila, považovala ho za jediné správné a s radostí ho přijala jako konec dosavadního diktátorského režimu v Nové Svobodě.

To se projevilo také na celoredakční schůzi dne 20. března, které se zúčastnil zástupce KV a člen tiskového odboru. Na této schůzi přišli Neulsovi pomocníci – hlavně jeho zástupce Bublík a M. Fiala s obšírnou, pečlivě formulovanou a napohled tvrdou sebekritikou, která však nešla za hranice toho, co vyšlo najevo při průzkumu. Naprostá většina redakčního kolektivu správně tuto sebekritiku odmítla jako příliš náhlou a neupřímnou. Na schůzi byla

dále ještě hlouběji odhalen Neuls jako straně cizí, karieristický živel.

KV v Ostravě učinil prozatím v redakci tato opatření: Do redakce byl vyslán jako prozatímní vedoucí soudruh Viech, vedoucí krajské školy. S okamžitou platností byla poslána na dovolenou Neulsova manželka. Dále bylo rozhodnuto, že z redakce odejdou dva bezpartijní redaktori, kteří v ní pracovali od února 1948. Nejbližší předsednictvo KV projedná případ hlavních Neulsových pomocníků v redakci Bublíka, M. Fialy, K. Fialy a Kuchaře, které bude třeba ihned zbavit vedoucích funkcí a jakmile to bude možné, odvolat z redakce.

Dále mají být vysláni do redakce Nové Svobody dosavadní vedoucí ostravské filiálky Práce a.s. Smetana a případně – podle návrhu tiskového odboru – redaktor plzeňské Pravdy Brand, z nichž jeden nebo druhý přichází v úvahu na funkci šéfredaktora. Pokud jde o Neulse, je nutno předat jeho případ k disciplinárnímu šetření.

O průzkumu v redakci byla podána zvláštní zpráva.

Zpráva o Stráži severu.

Dále byl proveden tiskovým odborem dne 15. a 16. března průzkum ve Stráži severu, kde se jedná o převedení listu na týdeník. Také zde se ukázaly některé závažné okolnosti. Na redakčních poradách Stráže severu se nehodno-

tí práce listu, nediskutuje, neuplatňuje kritika a sebekritika. Podle sdělení některých soudruhů utlumí šéfredaktor Gabriel jakýkoliv náběh ke kritice svou „výmluvností“. Zástupce šéfredaktora soudruh Verner je některými redaktory označován jako pánovitý a povýšený. V redakci se nevěnuje pozornost výchově mladých soudruhů, kteří přišli ze závodů. Redakce pracuje fakticky bez plánu. Práce oddělení dopisů není kontrolována a je pravidelným zjevem, že na dopisy není odpovídáno. Je příznačné, že probírání referátů z ÚV se ve Stráži severu omezilo na referát šéfredaktora soudruha Gabriela. Před rokem uveřejněná kritika Stráže severu ve Funkcionáři se nestala záležitostí celého kolektivu.

U Stráže severu bylo již před rokem navrhováno její převedení na týdeník. Po průzkumu v redakci a krátkém rozboru listu jednal člen tiskového odboru znovu s vedoucím tajemníkem kraje s. Vetiškou a jeho zástupcem s. Sulkem o tomto návrhu. Soudruh Vetiška po zhodnocení celkové situace slíbil, že podá na příštím předsednictvu KV návrh, aby list vycházel už od 1. května 1951 jako týdeník.

Změna obsahové náplně „Výběru“.

Měsíčník „Výběr“, který vychází v Brně za redakce soudruha Macků /zástupce šéfredaktora týdeníku Květy/ je časopisem, ve kterém se projeví typicky kosmopolitické tendence. Měsíčník uveřejňuje populárně vědecké články ze

Na rozdíl od Rudého práva, které má průměrnou remitendu 3,8 %, je remitenda u ostatních deníků 9.07 % a u Svobodného slova dokonce 12,05 %. Podobně je tomu i u týdeníků a ostatních časopisů. U časopisů, vydávaných ve Svobodě, se podařilo remitendu podstatně snížit, zatím co na př. zejména časopisy vydávané Mladou frontou mají remitendu značně vysokou. „MY 51“ /které bylo mezitím zastaveno/ 20 %, „Vpřed pionýři“ 20,08 %.

západního tisku, soustavně otiskoval vtipy z nejhorších amerických reakčních žurnálů atd. V tomto smyslu byl „Výběr“ kritizován na aktivu novinářů – komunistů soudruhem Hendrychem. Tiskový odbor jednal o jeho náplni se soudr. Macků a také s soudruhem Ledererem, který navrhuje sloučení „Výběru“ s dalším měsíčníkem „Haló 80“ rediguje s. Žák a časopis má náklad 30.000 výtisků, zatím co „Výběr“ 80.000 výtisků. Tiskový odbor předloží návrh na sloučení obou časopisů, na obsahovou náplň, případně na nového vedoucího redaktora.

Snížení remitendy časopisů.

Na rozdíl od Rudého práva, které má průměrnou remitendu 3,8 %, je remitenda u ostatních deníků 9.07 % a u Svobodného slova dokonce 12,05 %. Podobně je tomu i u týdeníků a ostatních časopisů. U časopisů, vydávaných ve Svobodě, se podařilo remitendu podstatně snížit, zatím co na př. zejména časopisy vydávané Mladou frontou mají remitendu značně vysokou. „MY 51“ /které bylo mezitím zastaveno/ 20 %, „Vpřed pionýři“ 20,08 %.

Jednali jsme o této věci se soudruhem Ledererem, ředitelem Svobody, který vidí základní příčinu ve starém, kapitalistickém pojetí prodeje časopisů. Administrace pracují starou methodou a nemají přehled do toho, jakou mají jednotlivé prodejny remitendu. Proto také nemohou pružně snižovat počet výtisků. Soudruh Lederer projedná otázku remitendy v nejbližší době v Hospodářském ústředí vydavatelství časopisů a o výsledku nám podá zprávu.

Výstava lid. dem. tisku v Moskvě

V tiskovém odboru se konala porada o zastoupení našich listů a časopisů na výstavě tisku lidově demokratických zemí, kterou připravuje moskevská Pravda ke dni sovětského tisku. Člen tiskového odboru zúčastnil se předtím také porady se soudruhem Bobrovským, korespondentem Pravdy v Praze o téže otázce. Bylo rozhodnuto, že materiál bude shromážděn v tiskovém odboru ministerstva informací,

kde bude za účasti tiskového odboru zkontrolován a roztríděn. Velkou část materiálu dodá především redakce Rudého práva.

Změny ve vedení Mladé fronty

Podle dohody z porady u soudruha Bareše odešli z vedení redakce Mladé fronty soudruh Zdeněk Noháč, zástupce šéfredaktora a politický sekretář B. Vávra. pokud jde o s. Noháče, přejde do domácí redakce ČTK jako řadový redaktor. Vedoucí sekretariátu B. Vávra odešel z tisku vůbec, ale podle rozhodnutí soudruhů z ČSM, má pracovat v administraci Mladé fronty.

Zástupcem šéfredaktora Mladé fronty byl schválen soudruh Hess, absolvent ročního běhu ÚPŠ a předtím vedoucí redaktor plzeňské Pravdy. Do Mladé fronty přešel také dosavadní redaktor „MY 51“ s. Jiří Fiala.

Platy redaktorů

Po úpravě novinářských platů se ukázala u některých krajských redakcí tendence předkládat předsednictvu KV KSČ návrhy na neúměrné zvýšení platů hlavně u vedoucích redaktorů. Ve skutečnosti by pak měl vedoucí redaktor daleko vyšší plat než na př. vedoucí některého oddělení krajského sekretariátu. Tato tendence se projevila ve Stráži lidu a ve Východočeské záři. Tiskový odbor upozornil krajské redakce, že není možné řešit tímto způsobem platy redaktorů stranických časopisů.

Zpráva tiskového odboru k 15. dubnu 1951

Uveřejnění májových hesel v ústředním tisku:

V neděli 15. dubna byla ve všech denících uveřejněna májová hesla, avšak v málo výrazné úpravě a s některými závadami. K nejuvažnější chybě došlo v Obraně lidu, kde bylo vynecháno 31 hesel (!), mezi nimi i zdravice komunistické straně. Ve Svobodném slově bylo vynecháno důležité heslo týkající se boje proti remilitarisaci západního Německa a uzavření mírového paktu pěti velmocí. V Lidových novinách byla

uveřejněna jenom malá část na první straně a ostatní převedena až na 4.stranu. Zároveň byla v téže nedělním čísle Lidových novin uveřejněna zpráva o březnovém splnění pěti-letky až na 4.straně dole v nevýrazné úpravě. Také zpráva z konference nejlepších pracovníků byla zařazena dovnitř listu a přitom list přinesl jen stručný výťah z diskuse.

Nedostatečné zajištění časopisu „Mír“:

Měsíčník „Mír“, který nyní vychází ve značném nákladu, není dostatečně kádrově zajištěn. Prakticky je řízen bývalým šéfredaktorem Mladé fronty Hořcem, který byl m.r. přeřazen do nakladatelství „Mír“. Vedoucím a odpovědným redaktorem časopisu je redaktor Karel Marek, který byl dříve v rudém právu. Do redakční rady má nyní přijít B.E. Svoboda, který nyní pracuje v sekretariátu Čs. výboru obránců míru. B.E. Svoboda odešel v r. 1949 z redakce Mladé fronty, neboť se jako redaktor zahraničně politické redakce dopustil závažné chyby. Bylo rozhodnuto, aby nepracoval v tisku, avšak ústřední ČSM jej převedlo do svého mezinárodního oddělení. V redakční radě časopisu vládnou neshody mezi soudruhem Markem a Hořcem na jedné straně a soudruhem Hronkem na druhé straně. Upozorňujeme na tyto okolnosti a také na to, že obsahová náplň a samotné určení časopisu není vyjasněno a pevně určeno. Sovětský tiskový ataché s. Zvonkov vyjádřil v rozhovoru se s. Pavlíčkem mínění, že časopis ve skutečnosti neslouží boji za mír.

Na základě těchto skutečností zařazujeme do svého plánu rozbor měsíčníku „Mír“ a o výsledku podáme zprávu.

Případ soudruha Rašína z ČTK:

Nedávno odešel ze zpravodajství Č. rozhlasu redaktor Salaquarda a zároveň byl vyloučen ze strany, neboť se ukázalo, že několikrát falšoval legitimaci. Nyní se projevil další případ v ČTK. Dosavadní šéfredaktor domácího zpravodajství soudruh Rašín se snažil udržovat praktiky obvyklé v ČTK před reorganizací v loňském roce, jednal hrubě se svými podří-

zenými, několikrát přišel velmi opilý. Proto bylo zahájeno šetření po stranické linii, přičemž se přišlo na některé závažné okolnosti, pokud jde o jeho styky. Šetření není dosud uzavřeno, o výsledku podáme zprávu. Rašín je zatím na dovolené.

Škodlivá brožura dopisovatelům:

Nakladatelství brázda vydalo před třemi roky brožuru Fr. Kratochvíla „Jak se stanu dopisovatelem“. Jedná se o špatnou brožuru, ve které je kladen důraz na úpravu rukopisů, na to, aby byl příspěvek psán na stroji nebo perem, jenom po jedné straně papíru atd. V brožuře jsou i politické chyby, nesprávný výklad některých otázek družstevnictví, chybné příklady – takže působí škodlivě. Když redakce Zemědělských novin konala nyní krajské porady se svými dopisovateli, byla na některých poradách tato brožura spolu s jinými knihami rozdávána. Zástupce šéfredaktora Zemědělských novin soudr. Antonín Vavruš vysvětluje to tak, že věc provedlo o své újmě oddělení dopisů, že se brožura rozdávala jen na prvních poradách a po zjištění bylo její další rozšiřování zaraženo. Celkem se dostala do rukou asi 150 dopisovatelům. Redakce je v dopise upozornila na závadnost brožury a zařídila také, aby ji Brázda stáhla z prodeje. Soudruzi, kteří věc zavinili, byli kritisováni na redakční poradě. Jinak však nebyli potrestáni, protože se jedná o redaktory, kteří v oddělení dopisovatelů právě nastoupili.

Tiskový odbor si dá ještě předložit dopis, který redakce Zemědělských novin dopisovatelům poslala, a překontroluje, jestli brožura byla opravdu stažena. Dále navrhne redakci, aby případně uveřejnila článek, ve kterém by vysvětlila, proč je brožura chybná (zvláště pokud jde o „rady“ dopisovatelům) podrobila kritice vlastní chybu a použila případu k vyložení správných zásad a zdůraznění významu dopisovatelského hnutí.

15.-16.března prováděl tiskový odbor průzkum ve Stráži severu. Na základě celé dosavadní práce redakce bylo jednáno s vedoucím

Nakladatelství brázda
vydalo před třemi
roky brožuru Fr.
Kratochvíla „Jak se
stanu
dopisovatelem“.
Jedná se o špatnou
brožuru, ve které je
kladen důraz na
úpravu rukopisů, na
to, aby byl příspěvek
psán na stroji nebo
perem, jenom po
jedné straně papíru
atd. V brožuře jsou
i politické chyby,
nesprávný výklad
některých otázek
družstevnictví, chybné
příklady – takže
působí škodlivě...
Soudruzi, kteří věc
zavinili, byli kritisováni
na redakční poradě.

Výroční schůze čs. novinářů, která se konala 28. a 29. dubna měla bouřlivý průběh a projevíly se na ní rušivé zjevy. Na schůzi se uplatnily živly z řad novinářů, které měly zřejmě zájem na vyvolání provokace. Těmto živlům se podařilo strhnout na svou stranu většinu přítomných, kteří včas nerozpoznali, oč ve skutečnosti jde. Byly podány provokační protinávrhy při volbě nových orgánů svazu (s.Kárný proti s. Dolejšímu atd.) a znemožňován klidný průběh voleb.

tajemníkem soudr. Vetiškou o převedení Stráže severu na týdeník. Soudr. Vetiška souhlasil s tímto opatřením a slíbil, že záležitost projedná předsednictvo KV do 14 dnů. Po uplynutí této lhůty odpověděl na naši telefonickou urgenci, že krajský výbor se zatím záležitostí nemůže zabývat, protože v kraji probíhají přípravy na okresní konference. 16.dubna jsme mluvili se zástupcem vedoucího tajemníka s. Sulkem, jenž slíbil, že v týdnu od 22. do 29.dubna bude určitě svoláno předsednictvo krajského výboru, aby záležitost projednalo.

Zpráva tiskového odboru k 1. květnu 1951

Rušivé zjevy na výroční schůzi Svazu čs. novinářů

Výroční schůze čs. novinářů, která se konala 28. a 29. dubna měla bouřlivý průběh a projevíly se na ní rušivé zjevy. Na schůzi se uplatnily živly z řad novinářů, které měly zřejmě zájem na vyvolání provokace. Těmto živlům se podařilo strhnout na svou stranu většinu přítomných, kteří včas nerozpoznali, oč ve skutečnosti jde. Byly podány provokační protinávrhy při volbě nových orgánů svazu (s.Kárný proti s. Dolejšímu atd.) a znemožňován klidný průběh voleb. Na schůzi se projevila politická slabost velké části novinářů. Kádrový stav v redakcích je dosud špatný a očista v řadách novinářů nebyla důsledně provedena. Do redakcí přišlo za poslední 11/2 roku 800 nových lidí, kteří však nejsou řádně vybírání a nedostává se jim od začátku pevného vedení a výchovy. Třídní složení novinářů je dosud špatné. Na tom všem se projevuje zanedbání stranické práce mezi redaktory.

O výroční schůzi Svazu čs. novinářů byl tiskovým odborem podána zvláštní zpráva. V nejbližší době bude v Praze svolán aktiv všech novinářů komunistů.

Plnění usnesení sekretariátu ÚV o okresních vesnických novinách.

Okresní vesnické noviny vycházely ke konci dubna již ve 143 okresech. Jejich vydavatelem

je většinou JSČZ, v některých okresech ještě ONV. Vesnické noviny jsou převážně rozdávány zdarma. V některých okresech však již bylo započato s jejich prodejem. Dosavadní zkušenosti ukazují, že tyto noviny mají stále ještě malou úroveň, že se nezaměřují na nejdůležitější otázky, že stále ještě nejsou dost přesvědčivé a bojové. V přípravách na letošní vydávání bylo málo vycházeno z loňských zkušeností. Nebyli zajištěni redaktoři novin, ustaveny dělné redakční rady, proveden nábor dopisovatelů a spolupracovníků. Vydávání novin v mnoha okresech vážně ohrožuje to, že nejsou dosud finančně zajištěny. Ministerstvo zemědělství dalo teprve v posledních dnech pokyny okresním národním výborům o úhradě schodků z částky, kterou pro tento účel vyhradilo. Některé okresní noviny se do té doby tak zadlužily, že je tiskárny odmítaly dále tisknout. Úhrada platů stálých redaktorů je také ve stadiu řešení a zůstává zatím při zálohování.

V posledních dnech byla svolána porada na ministerstvo informací. Na které byly projednány všechny otázky a ustavena komise složená ze zástupců zúčastněných ministerstev, JSČZ a KSČ. Tato komise má za úkol všechny nedostatky, které se při vydávání novin vyskytly odstranit a postarat se o zvýšení jejich úrovně.

Tiskový odbor svolal na tyto dny poradu zástupců krajských týdeníků KSČ, na které projedná mimo jiné i otázky spojené s aktivní pomocí, kterou mohou okresním vesnickým novinám poskytnout redaktoři krajského tisku. Tiskový odbor dále připravuje průzkum ve dvou krajích a vypracování zprávy sekretariátu o současné situaci a opatřeních, která je třeba učinit ve vydávání okresních novin před zahájením žňových prací.

Překlady sovětských materiálů o tisku

Tiskový odbor získal v poslední době soubor „usnesení VKS(b) o tisku“, sborník „Bolševický tisk“ a některé jiné materiály. Předal je redakci Rudého práva, která zařizuje jejich přeložení. Větší část těchto usnesení a článků vydá ještě tento rok Svaz československých novi-

nářů ve 300 – 400 stránkovém sborníku „O bolševickém tisku“.

Tiskový odbor předal již dříve všem ústředním a krajským redakcím stranického tisku a některým soudruhům v mimostranickém tisku rozmnožené překlady devíti přednášek z novinářského kursu při Vyšší stranické škole VKS(b). Sedm dalších přednášek je již přeloženo a po rozmnožení bude rozesláno. Dále připravujeme vydání rozmnožených překladů některých významnějších článků o tisku, které vyšly v poslední době především v Pravdě, ale i v jiných časopisech v SSSR.

Příprava kampaně v tisku k udělení státních cen

Tiskový odbor měl dvě porady s vedoucími soudruhy jednotlivých redakcí denního tisku, na kterých byli informováni o udělení státních cen a instruováni o vedení kampaně k této významné události. Na první poradě vysvětlili soudruhům z redakcí soudruhům jednotlivé otázky soudruzi Pelikán, Pelíška a Zelenka z úřadu předsednictva vlády. Vzhledem k tomu, že se nedostavily všechny redakce, byla pro zbývající svolána náhradní porada. Ve středu 9.května otiskly všechny ústřední listy rozhodnutí o udělení státních cen na prvních stránkách. Materiálu však nebyla věnována dostatečná pozornost. ČTK nazvala významnou sbírku Marie Pujmanové „Miliony hubiček“ (místo holubiček). Zemědělské noviny, Svobodné slovo a Lidová demokracie uveřejnily text s touto chybou. Ostatní redakce ji opravily.

Příprava kampaně k lidovému hlasování.

V pondělí 7. května měl tiskový odbor poradu se šéfredaktory denního ústředního i krajského tisku, na které je informoval o přípravách k lidovému hlasování o mírovém paktu. Bylo dohodnuto, že ve všech redakcích bude projednáno vedení kampaně k tomuto hlasování a vypracován mimořádný plán. Redakce byly instruovány v tom smyslu, aby se při vedení této kampaně snažily prolomit dosavadní nedostatek agitačnosti a přesvědčivé argumenta-

ce denního tisku a aby neprojednaly svůj plán jen formálně, nýbrž aby byl prodiskutován způsob vedení kampaně, volba argumentů atd.

Závady v rozhlasu.

Podle usnesení kult. prop. oddělení sekretariátu ÚV KSČ o zamezení poruch a provokací ve vysílání rozhlasu se jeví znatelný pokles poruch na Praze I. – V lednu bylo ve vysílání 245 poruch, v únoru 226, v březnu 162 a v dubnu 110 poruch. Pokles se dá označit za jednu třetinu dřívějších závad, protože 110 v dubnových závadách jsou zaznamenána i pouhá škrábnutí a nejpodrobnější poruchy dříve nezaznamenávané. Částečný pokles závad je i na okruhu M a ostatních stanicích. Hlavní podíl na poklesu má zlepšení práce techniků a omezení závad u natáčecích strojů. Ve 110 závadách za duben je ještě 30 závad způsobených hlasateli a asi 15 poruch způsobených techniky, které by se daly odstranit.

Stálý vzrůst závad se jeví na vysílačích a to: leden 21 poruch, únor 24, březen 22 a duben 44 poruch, které jsou často způsobovány přerušením nebo poklesem dodávky proudu. Vzestup je rovněž na úseku mimo rozhlas, který může působit závady ve vysílání a to na linkách, které jsou ve správě pošt. Na linkách je tento vzestup: leden 15, únor 18 závad, březen 30 a duben 38 závad.

Na poradách s energetickými závody, správou linek i na poradě o hlasatelně byla přijata a jsou uskutečňována opatření k dalšímu snížení počtu poruch ve vysílání.

Některé poruchy mají vysloveně politický provokační ráz a jsou pak jednotlivě vyšetřovány; podobně i větší poruchy na vysílačích.

Už jazyk těchto textů ukázal, kdo byli jejich autoři – lidé, kteří dovedli přimět novináře, aby byli za své názory, postoje, články, ale i brepty ve vysílání vyšetřováni.

Připravil

Martin Groman

Pokles se dá označit za jednu třetinu dřívějších závad, protože 110 v dubnových závadách jsou zaznamenána i pouhá škrábnutí a nejpodrobnější poruchy dříve nezaznamenávané. Částečný pokles závad je i na okruhu M a ostatních stanicích. Hlavní podíl na poklesu má zlepšení práce techniků a omezení závad u natáčecích strojů. Ve 110 závadách za duben je ještě 30 závad způsobených hlasateli a asi 15 poruch způsobených techniky, které by se daly odstranit.

Královiny

© Národní kulturní frontě (a chybějícím Sherlocku Holmesovi)

Diskuse o Kunderově případu se – jak už to v našich končinách bývá – zvrhla do jediného nepřetržitého ryku Národní kulturní fronty, jejíž nejsilnější zbraní je označování protivníků za pitomce. Takto utvořené stádo se snaží vši silou přivodit jednohlasým troubením pravdu: jejich mantrou je úporné tvrzení, že se u nás děje nespravedlnost, kterou svým citem odhalili i spisovatelé ověřenými Nobelovými cenami. „V zemích, jako je Británie, by si obviňovatelé velmi rychle vysloužili žalobu, která by vedla k odškodnému ve výši zřejmě několika desítek milionů liber,“ napsal Všechnálek českého internetu Jan Čulík v Britských listech. To se mu to ale svléká do trenek a na-

sazují boxerské rukavice, když ví, že Kundera žádnou žalobu nepodá. Zpochybnit totiž policejní zápis není zas tak snadné, jak nám Národní kulturní fronta sugeruje. Kardinální otázka, kterou bychom si měli jako v každé dobré detektivce položit, zní: pročpak by strážmistr Rosický uváděl do svého hlášení nepravdivý údaj, zvláště když ve chvíli, kdy jej psal, už musel vědět, že určitě nejde o bezvýznamný případ? Jaká sebevražedná tendence by jej přiměla, aby jako původce udání lživě označil Milana Kunderu, přičemž si nemohl být jistý, zda se vyšetřovatelé později nepustí i tímto směrem? Na tuto otázku nám ještě nikdo z našich mudrlantů odpovědět nedokázal (a spekulace bývalého kriminalisty v Právu na tom nic nemění), takže místo toho rozdávají povýšenécky rozumy, jako Jana Machalická v Lidových novinách: „Spustit něco tak ďábelského s jedním cárem papíru, s jediným pramenem je skandální, to si snad dneska nedovolí ani ten hloupý bulvár.“ Když tohle napíše novinář, který dnes a denně vidí, jak jeho kolegové na základě mnohem vachrlatějších podkladů vytvářejí spekulativní zprávy o „Těčku“ a „Íčku“, měl by zřejmě absolgovat vyšetření, jak se orientuje v prostoru a čase, nebo se dřív či později zraní. „Co ještě říci, když ono ostudné osočení bylo jednoznačně vyvráceno, a žádná kauza Milan Kundera tudíž není?“ klade řečnic-

kou otázku šéfredaktor literárního měsíčníku Host Miroslav Balašík. Inu, co mu říct? Asi: více přemýšlet a méně telefonovat s Kunderou.

Špetka filozofie, tuna demagogie

V souvislosti s Kunderovým případem se na stránkách Britských listů vrátil filozof Martin Škabraha i ke spolupráci Jarka Nohavici s StB: „Na obou kauzách mi vadí stejná věc, totiž podivný, oficiálně neexistující, ale všudypřítomný orgán, jakýsi veřejný výbor pro morální blaho.“ V tomto výboru jsou všichni, kteří žádají po Hutkovi či Kunderovi, aby se veřejně vyjádřili ke svým udavačským aférám. A: „Není náhoda, že požadavek sebekritiky (...) se stal jedním z typických projevů moderních totalitárních režimů; u nás je velmi dobře znám z dějin KSČ.“ Při zkoumání Škabrahovy argumentace si nelze nevzpomenout na citát z Mužů v černém, podle něhož některé vyspělé civilizace považují lidské myšlení za infekci. Smrtelnou infekcí, z jejíž tenat není úniku: požadujete-li po někom vysvětlení, stáváte se členem „výboru veřejného blaha“, tedy nikým čestným. Takový argument je přímou cestou do společnosti bez hříchu a bez

paměti – každá otázka po vyrovnání se s minulými vinami je totiž nepřipustná. Zajímavé je, na jaké pozice se marxistický filozof Škabraha dostává: podle této logiky by totiž bylo pro Němce nepřipustné ptát se Martina Heideggera, proč se zapletl s nacisty. Stejně tak by se nikdo nesměl zajímat o úlohu Kurta Waldheima ve válce. Atd. atd.

„Zneklidňující je, že podobné pranýřovací praktiky byly v prudší podobě typické např. pro antisemitské útoky na konci 19. století (Dreyfus, Hilsner),“ píše dále Škabraha. Když tedy Hutka označí Nohavicu za udavače nebo Respekt rozpoutá kauzu Kundera, dopouštějí se stejného hříchu jako protižidovští štváči (z podobného soudku je názor, že kresba Pavla Reisenauera na titulní straně Respektu byla podobná protižidovským karikaturám). Zneklidňující je ovšem spíše fakt, že někdo takovou paralelu buduje. Opět ji lze přeložit slovy: ptejte se někoho, proč udával (a nemluvíme v těchto případech o nepodložených pomluvách) a rázem jste na horší morální úrovni, než onen udavač kdy byl. Škabraha vylučuje, že bychom měli právo se ptát ostatních po důvodech jejich selhání. Jenže v takovém případě není možné pokládat i další otázky: „Proč jste udali Annu Frankovou?“ „Proč jste odsoudila Miladu Horákovou k trestu smrti?“ či „Proč jste se snažili zamezit vysílání rozhlasu v srpnu 1968?“

Literární capo di tutti capi

Víte, kdy si můžete dovolit nazývat ostatní ubožáky a blbečky, aniž byste měli aspoň jeden zaznamenaníhodný argument, a noviny vám to otisknou na první straně? Když jste těchto novin šéfredaktor a vaší hlavní devizou je hulvátství. Šéfredaktor Literárních novin Jakub Patočka to prokázal svým

článkem k případu Milana Kundery. Historik posílající fax Kunderovi je blbeček, novinoví komentátoři ubožáci, instituce zkoumající minulost paústav. A to všechno jen proto, že nikdo nechápe základní pravdu: žádný papír nějakého esenbáka nic neznamená „vedle prohlášení jednoho z největších žijících evropských intelektuálů“, že je nevinný. Patočkova logika je vskutku obdivuhodná – prostě stačí říci, že jste to nebyl, a pokud jste dost velká intelektuální hvězda, tak jste to fakt nebyl. Ještě pozoruhodnější ovšem je Patočkovu citové vydírání: „Šéfredaktor Respektu Šimečka si jistě nedovede představit, že by jeho skvělý otec byl podlým udavačem. Ale oba s Kunderou byli ze stejného kadlubu. Spíše si Šimečka – i já – dovedeme představit jeho otce jako po Masarykovi nejlepšího československého prezidenta. Proč se tedy nyní můj kolega v Respektu ocitl v roli, kdy o muži, jenž za jeho otcem v ničem nezaostává, blábolí komunální sprostárny?“ Tady dostává jeho myšlení poněkud zlověstný nádech. Tyto věty totiž zní jako pokárání od capa di tutti capi nezvedenému členu mafie. Zatímco u mafie by následovala kulka, Patočka chce nositele jiných názorů „pouze“ mravně znemožnit. Sám své počínání bezděky vysvětluje větou: „Kunderovi se nyní děje srovnatelné příkoří, jaké se dělo Havlovi, když ho komunisté vsadili do kriminálu kvůli jeho názorům.“ Přeložme: poškodíte-li nějakého spisovatele, jako byste ho zavřeli do vězení. A nezáleží na tom, zda máte pravdu, spisovatel je prostě „náš“. A jsme opět u varování capa di tutti capi. „Nedokážeme-li paústav zrušit a Respekt nečíst, potom nám nezbude, než si tak jako Kundera najít zem, ve které se nic takového nebude muset už dít,“ končí Patočka svůj výplod. Doufejme tedy, že bude potřebovat pomoc při stěhování. Jen není jen jisté, na které planetě ta jeho zem vlastně je.

Jiří T. Král

Další glosy jsou na www.kral.bloguje.cz

Tady dostává jeho myšlení poněkud zlověstný nádech. Tyto věty totiž zní jako pokárání od capa di tutti capi nezvedenému členu mafie. Zatímco u mafie by následovala kulka, Patočka chce nositele jiných názorů „pouze“ mravně znemožnit. Sám své počínání bezděky vysvětluje větou: „Kunderovi se nyní děje srovnatelné příkoří, jaké se dělo Havlovi, když ho komunisté vsadili do kriminálu kvůli jeho názorům.“ Přeložme: poškodíte-li nějakého spisovatele, jako byste ho zavřeli do vězení.

„Historikové“ s Kunderou

Titulek Udání Milana
Kundery bych ještě
jakž takž skousl, stejně
jako to, že je článek
napsán publicistickou
a ne vědeckou formou
(všimněte si, prosím,
v následujících
ukázkách obrátů jako
„zničit lidský život“
nebo „volajícím po
krvi“), ale některé další
body v něm ukazují, jak
neprofesionální práce
to je.

Už je to tak. Žijeme v mediálním věku. Na stránkách novin „řešíme“ rychle, spěšně, nutně povrchně a nezapamatovatelně „kauzy“ od Kundery až po hořící paláce či pohřby mafiánů. Týden se s týdnem sejde a my už míříme k jiným tématům.

Bohužel všechny tyhle mediální vlastnosti infikují i kruhy, které by měly zůstat vůči němu imunní. A sice historiky, v případě už propraného Milana Kundery politology, kteří si na historiky v rámci Ústavu pro studium totalitních režimů hrají.

Už jen to, že byl článek Adama Hradilka, který vše odstartoval, uveřejněn v Respektu a ne v odborném periodiku je zvláštní. Titulek Udání Milana Kundery bych ještě jakž takž skousl, stejně jako to, že je článek napsán publicistickou a ne vědeckou formou (všimněte si, prosím, v následujících ukázkách obrátů jako „zničit lidský život“ nebo „volajícím po krvi“), ale některé další body v něm ukazují, jak neprofesionální práce to je.

Nehodlám se zabývat tím, zda obvinění jsou, nebo nejsou pravdivá, tím, že se sám Milan Kundera v článku ke zmíněnému obvinění nevyjádřil. Ani zda dva důkazy, z nichž jeden je záznam OVNB a druhý svědectví do celé věci zapojené starší paní, stačí k prokázání morálního zločinu. Poukážu jen na tři zdánlivé detaily, které dokumentují úroveň a povahu metod, které pan Hradilek použil. Ukázky jsou ze zmíněného Respektu z 13. října 2008.

Kundera byl sice přesvědčeným komunistou, a je tedy možné, že se rozhodl zničit lidský život čistě z ideologických důvodů. Ale podle svědectví všech známých, kteří jsou dnes ochotní

o něm mluvit, byl na tehdejší poměry spíše komunistou kritickým, zdaleka ne spokojeným se vším, co se ve společnosti dělo, a rozhodně ne volajícím po krvi. „Měl v sobě zdrženlivost, neměl rád pouliční masové blbnutí,“ vzpomíná na svého přítele spisovatel Milan Uhde, „vnímal jsem ho spíš jako statečného člověka, který se nebojí říkat nepohodlné názory.“

Zní to moc hezky, Milan Uhde zde hodnotí míru Kunderova zaujetí komunismem. Problém je v tom, že tu nikde není napsáno, že, a sám Uhde mi to v rozhovoru potvrdil, se ti dva v inkriminovaném roce 1950, kdy mělo k „udání“ dojít, vůbec neznali. Uhde se s mladým Kunderou seznámil až o dva roky později. A jak se tehdy proměňovaly politické názory během pár měsíců dokládá spousta příběhů, za všechny třeba ten Vladimíra Holana.

Po revoluci navštěvuje (Kundera) bývalou vlast pouze tajně, ubytovává se v hotelech pod falešnými jmény. Pár starých přátel žádá, aby o něm novinářům nic neřekli. „Moc rád bych s vámi o Milanovi mluvil, ale mezi námi existuje úmluva, že to za jeho života neudělám,“ vysvětluje starý Kunderův přítel, brněnský heřec Mojmír Heger. Podobně reagují i další, například spisovatel Jan Trefulka nebo Kunderův starší bratranec Ludvík. Těch, kteří jsou ochotni vzpomínat, je velmi málo.

Je zvláštní, že Hradilek, vystupující jako historik, narazil u pánů Hegera a Trefulky na ono „mlčení“. Mluvil jsem s oběma jako bezejmenný novinář a tedy s mnohem menším kreditem, navíc jen po telefonu, a oba mi na mé otázky odpověděli bez vytáček a přímo. Trefulka mi dokonce svým svědec-

na lopatě v mediálním věku

tvím pomohl nahlodat jednu z Hradilkových teorií, proč Kundera udával (mimo chodem je symptomatické, že se sám Hradilek vůbec nezabývá tím, že by Kundera vinen nebyl).

Postih byl nakonec poměrně nevyvážený – zatímco Trefulku s Dewetterem soudruzi vyloučili ze strany i z univerzity (jeden dostal povolávací rozkaz, druhý se musel živit jako traktorista), Milana Kunderu čekal pouze vyhazov z partaje. Na FAMU směl zůstat a v 50. a 60. letech tu udělal slušnou akademickou kariéru.

Výše zmíněný údaj je znovu zavádějící a nepřesný. Podle Trefulkových slov nebyl on sám vyhozen z univerzity, nýbrž odešel dobrovolně.

Neodpustím si rýpnutí. Hradilek je v rámci svého ústavu vedoucím oddělení orální historie. Podstatou této metody jsou hloubková životopisná interview s do věci zapojenými lidmi. Zdá se, že ji použil jen na svou hlavní svědkyni Militkou.

Takhle se zkrátka historická práce nedělá. A bohužel to ukazuje na „mediální“ povahu článku pana Hradilka. Smutné na tom všem je, že když jsem následně mluvil s některými jinými historiky, nebylo výjimkou jejich povzdechnutí nad tím, jak dobře umí Ústav pro studium totalitních režimů své věci vykomunikovat právě směrem k médiím. Skoro měl člověk dojem, že jim tu pozornost založenou na nevědeckém výkřiku závidí. A tak kdo ví, čeho se ještě dočkáme.

Zbyněk Vlasák

Právo

Výše zmíněný údaj je znovu zavádějící a nepřesný. Podle Trefulkových slov nebyl on sám vyhozen z univerzity, nýbrž odešel dobrovolně.

Neodpustím si rýpnutí. Hradilek je v rámci svého ústavu vedoucím oddělení orální historie.

Podstatou této metody jsou hloubková životopisná interview s do věci zapojenými lidmi. Zdá se, že ji použil jen na svou hlavní svědkyni Militkou.

Strž (velký recenzní prostředek)

Skromný velký román

Zmeškal
ukazuje, jak
minulý režim
tvrdě
a nesmlouvavě
zasáhl do láskou
naplněného
milostného
vztahu Josefa
a Květy, ze
kterých udělal
rukojní doby.

Milostnému dopisu klínovým písmem, prvotině Tomáše Zmeškala, se zcela nečekaně povedlo pošťouchnout domácí literaturu. A přesto zůstává tahle velká československá rodná sága skromná a komorní. Příběh je „po anglicku“ rozčleněn do krátkých vypointovaných kapitol, které tvoří samostatné roviny příběhu. Ve vzájemné kombinaci však staví, hlavní postava Josef Černý by asi řekla, že s přesností logaritmického pravítka, budovu nevidaně suverénně a promyšleně napsaného románu. Tahle stručná mozaika nechronologicky uspořádaných částí si leckdy hraje s literárními žánry i vpravdě cestovatelskými výlety fantazií do pouště či hor, aby byla stále zářmována československým bezčasím.

Zmeškal vypráví příběh už zmíněného Josefa, jeho manželky Květy, jejich dcery Alice a vnuka Kryštofa v kulisách našich nelibých dějin druhé poloviny dvacátého století, jehož traumata spisovatel umně dávkuje do ústředních i vedlejších postav.

Pro příklad na jediném charakteru Hynka Jánského dokáže bez sáhodlouhých historických výkladů ukázat hrůznost a snad i svého druhu úchylnost fungování totalitního režimu i jeho proměnu od let padesátých, kdy je Jánský komunistický vyšetřovatel používající a sám zdokonalující ty nejhorší formy fyzického i psychického nátlaku, které vzbuzují strach i závislost, přes léta šedesátá, kdy je na pár let bez potrestání uklizen mezi zeleninu a ovoce, až po normalizaci, kdy se jeho „poznatky“ stávají institucionalizovanými a kdy může své zkušenosti předávat dál.

Zmeškal ukazuje, jak minulý režim tvrdě a nesmlouvavě zasáhl do láskou naplněného milostného

vztahu Josefa a Květy, ze kterých udělal rukojní doby.

Pro dosažení svého cíle používá především dvou prostředků: času a jazyka. Čas je pro něj měřítkem všech věcí, šroubuje ho do všech délek, od nesmrtelnosti až po setiny vteřiny. Časem měří i vzdálenost mezi svými postavami a šálí jím své čtenáře.

Jazyk neváhá použít pro podobné účely. Dokáže nekonečnými souvětími krátkých vět napodobit vyprávění desetileté holčičky i jinými prostředky leckdy hodně členité uvažování starších lidí. Přitom se vyhýbá karikatuře. Pokud už používá humor, sahá do absurda.

V románu Milostný dopis klínovým písmem není místo pro schematismus, občas nějaké to klišé zde najdeme v uvažování cizince, který se snaží poznat českou duši zvenku, a i tady je záměrné. Postavy nejsou v žádném případě ploché, a ani černobílé. Každá v sobě má zlo, dobro i to mezi tím tak dokonale promíchané (tedy v různých poměrech), že z papíru vystupují uvěřitelní lidé. Zejména obě hlavní postavy jsou tak reálné, až jejich tragický osud vzbuzuje dojetí.

Zbyněk Vlasák

Právo

Tomáš Zmeškal: Milostný dopis klínovým písmem, Torst 2008, 348 stran, 299 Kč

Snímek *Vicky Cristina Barcelona* je vystaven na jednoduchém rozporu dvou pólů společnosti: toho upjatějšího, konzervativnějšího, golfového a toho nespoutaného, vášnivého, uměleckého. Oba jsou ještě podpořeny i národnostním aspektem. Lidé z prvního jsou amerického původu, lidé z druhého Španělé.

Vicky, Cristina, Barcelona a já

Nechť následující funguje také jako varování před ukvapeným psaním recenzí a před čtením ukvapeně psaných recenzí. První verze (*Allenovo škrábnutí*) byla napsána 24. října, přesně jeden den po projekci filmu, druhá (*Gaudí, kytara a Allen*) pak 25. listopadu, tedy více jak s měsíčním odstupem.

Allenovo škrábnutí

Woody Allen točí nový film víceméně každý rok. K výrobě dalšího mu stačí málo. Jak se můžeme dočíst v jeho knize rozhovorů *Hovery* o filmu, často je zárodkem jednoduchá a prostá myšlenka, zápleтка. A pak už záleží spíše na okolnostech, zda se z ní vyklubou komplexní film typu *Annie Hall* nebo *Zločiny* a poklesky či nějaká méně povedená záležitost.

Snímek *Vicky Cristina Barcelona* je vystaven na jednoduchém rozporu dvou pólů společnosti: toho upjatějšího, konzervativnějšího, golfového a toho nespoutaného, vášnivého, uměleckého. Oba jsou ještě podpořeny i národnostním aspektem. Lidé z prvního jsou amerického původu, lidé z druhého Španělé.

A právě z tohoto kontrastu těží Allen humor i napětí celých 96 minut. Je jen škoda, že ho nevyužil v něco víc, neprokoppal se blíže k bergmanovskému jádru duší

zúčastněných. Tentokrát se mu to nepodařilo, byť znovu dokazuje, že má mezilidské vztahy dokonale odžity a odpozorovány.

Vicky (Rebecca Hallová) a Cristina (Scarlett Johanssonová) jsou dvě mladé, pohledné Američanky, které se rozhodnou strávit léto v Barceloně. Vicky se bude vdávat, studuje katalánskou kulturu, její muž je sice trouba, ale hodný a finančně zajištěný a ona ho miluje.

Cristina je oproti ní nezodpovědná, lehce protivná a španělské nespoutané otevřenosti více nakloněná, navíc stále hledající směr, kterým se vydat. Zatím totiž vždy narážela jen na cesty, o kterých po čase zjistila, že nevedou, kam by sama chtěla.

A tyhle dvě slečny potkávají malíře Juana (Javier Bardem) a jeho exmanželku Marii Elenu (Penélope Cruzová), dva nespoutané umělce, pro něž je život příliš krátký na to, aby se řídili nějakými upjatě

morálními pravidly, a kteří se navíc možná ještě víc nenávidí, než milují.

Už zmiňovaný kontrast je vystaven a podporován i hereckými výkony. Vicky, která není na plátně příliš často, ale přesto

je hlavní postavou se i výrazově drží zpátky, není tak živočišná jako Cristina. A obě Američanky, byť je nespoutanost Španělska očaruje a berou si z ní útržky i do svých životů, pořád drží ruku na záchranné brzdě. Naopak Juan a především Maria Elena se, zůstaneme-li v této metafoře, rozhodly brzdy z vlaku odstranit a ještě topit pod kotlem.

Právě jejich temperamentní výměny názorů, kdy plynne přecházejí z angličtiny do španělštiny (Allen dal v tomhle oběma hercům volnost), patří ke nejsvětlejším momentům filmu a jak na Bardemovi, tak na Cruzové je vidět, jak si role užívají.

Jinak je film Vicky Cristina Barcelona typická allenovština. Režisér má snímek vystavěný na dlouhých vypointovaných dialogích, které doprovází španělským prostředím, byť z něho vybírá víceméně jen věci vyčtené z turistického katalogu – kytaru, toreadora nebo Gaudiho.

Jediný snad nepatrný ústupek oproti své klasice udělal ve způsobu humoru, jehož těžiště přechází, zřejmě i díky tomu, že měl tentokrát k dispozici opravdu skvělé herce, od slova do gesta. A to mu určité prospívá. Ale samozřejmě i tady nechybí některé nezbytné atributy obrýleného režiséra: psychoanalytik nebo neurotika.

Allen se pokusil i ve svém novém filmu napodobit svůj v posledních letech nejúspěšnější snímek Match Point, znovu chtěl napínat diváky až k závěrečné tragédii, nebo alespoň výbuchu. Ale ve filmu zbyly pod tíhou barcelonského slunce známky jen té snahy. Gradace nemá tak přímočarý běh, prostě jen s úsměvem na rtech sledujete, jak to všechno dopadne. A zřejmě i sám Allen rozuzlení nějaké ty náboje ubral, aby udržel celé dílo pohromadě.

Vicky Cristina Barcelona je zkrátka milá letní allenovská komedie, ve které se sice střídá, ale následkem je jen malé škrábnutí na ruce.

Gaudí, kytara a Allen

Skočil jsem mu na to. Woodymu Allenovi. Dokonce jsem napsal první verzi recenze přesně v duchu napáleného naivky. A ani pocit, že v tom nejsem sám, není nijak uklidňující. Klíčem k interpretaci nového Allenova filmu je totiž informace o jeho vzniku. Režisér dostal peníze na nový snímek s tím, že musí vznikat v Barceloně. Jeho další úvaha byla prostá: Co vím o katalánské metropoli? Znam Gaudího, vím, že se tam hraje na španělskou kytaru a Španělé a Španělky jsou temperamentní.

Ano, pokračoval sebekriticky Allen, mé znalosti jsou značně povrchní. Ale proč z toho neudělat přednost? Proč neudělat film z Barcelony o povrchnosti. Tahle úvaha je tím pravým klíčem k celému Allenovu záměru. Pokud se vám tohle dostane na mysl (díky Terezo), najednou do sebe všechno zapadá.

Americký režisér nezůstává jen u postav: Dvě mladé Američanky přijíždějí do letního Španělska si užít. Cristina je definována jako osoba, která neví, co chce, a ochutnáváním cest (spíše pohledem, než procházkou) se to snaží zjistit. Ví jen to, co nechce. Vicky je zamilovaná do svého manžela, trochu trouby, a prochází náhlým vzplanutím k temperamentnímu malíři Juanovi.

Kromě charakterů je povrchnosti použito i ve vyšší rovině, ve srovnání španělské a americké mentality, která je tu vybudována na předsudcích jedněch o druhých.

Ale samozřejmě i tady
nechybí některé
nezbytné atributy
obryleného režiséra:
psychoanalytik
a neurotika.

I celkový děj směřuje k závěru, který kopíruje začátek. Cristina zavrhl další cestu hledání sama sebe a Vicky se vrací k manželovi. Nic se nezměnilo. Jakoby celý příběh byl jen povrchní nedůležitou historkou v jejich životech.

A dokonce, i když se tu střílí, jde o život sám, o jeho existenci, výsledkem je jen povrchové zranění.

Když chceme doplnit, jak Allen tenhle koncept filmově naplnil, nutně dojdeme k závěru, že využíval svých typických zbraní: má snímek vystavený na dlouhých vtípně vypointovaných dialogích, filmově, po formální stránce, nijak zajímavých, jediný snad nepatrný ústupek oproti své klasice udělal ve způsobu humoru, jehož těžiště přechází, zřejmě i díky tomu, že měl tentokrát k dispozici opravdu skvělé herce (Javier Bardem, Penelope Cruz, Scarlett Johansson, Rebecca Hall), od slova do gesta. A to mu určité prospívá. Ale samozřejmě i tady nechybí některé nezbytné atributy obryleného režiséra: psychoanalytik a neurotika.

Allen zkrátka po svém nachystal na své diváky a diváčky past. Jakoby i ten první pocit, který máte, když vycházíte z kina – jedna recenzentka to připodobnila ke stavu lehké opilosti španělským vínem, já mluvil o milé letní allenovské komedii – byl jeho záměrem.

Zbyněk Vlasák

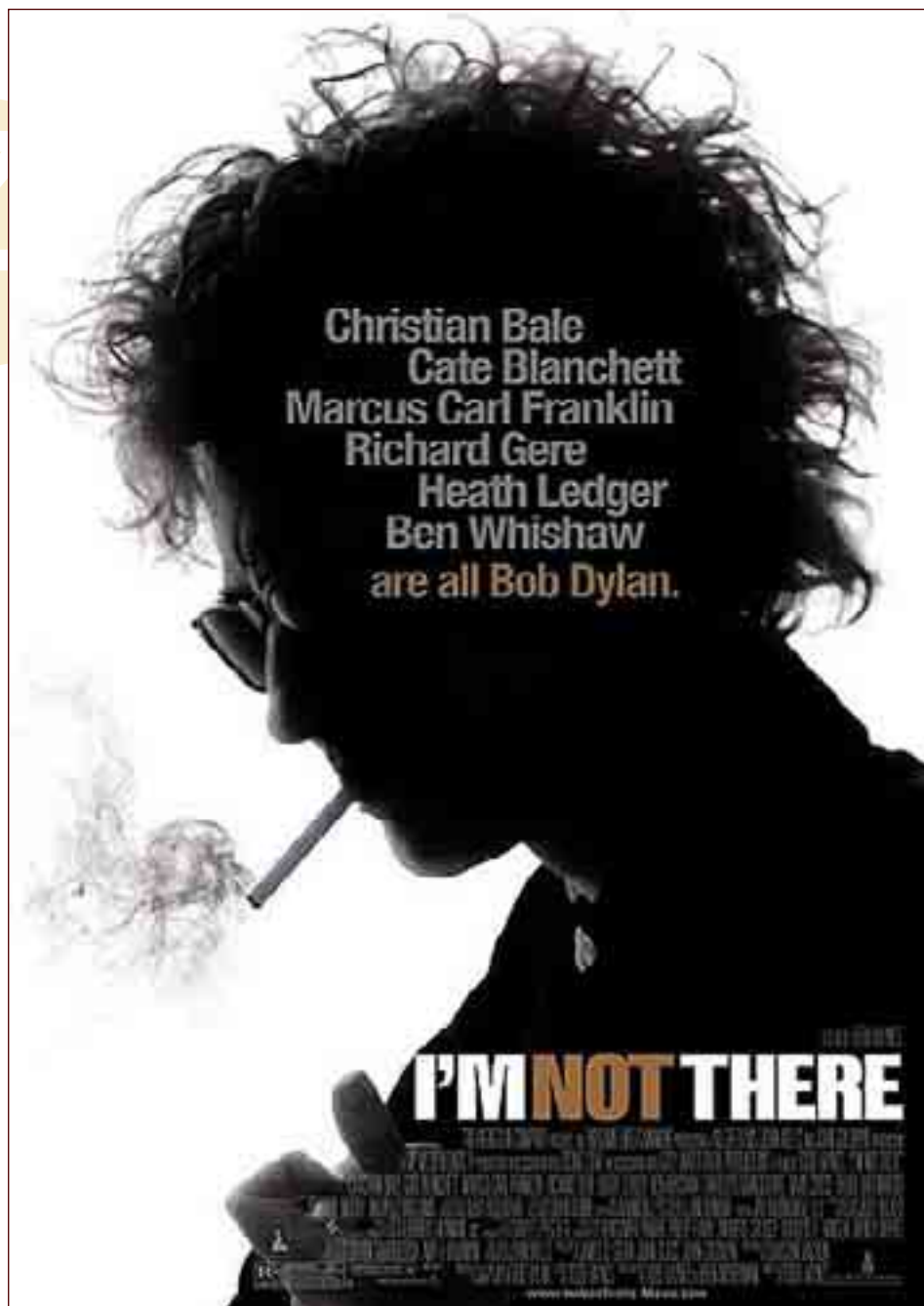
Právo

Woody Allen: Vicky, Christina, Barcelona; USA/Španělsko; 2008

Persona

„**S**ím hůře pro dřevo, když si uvědomí, že je houslemi, a vysmívá se nevědomým, kteří se hádají o to, o čem nemají ani ponětí,“ četl Bob Dylan v listu, který mu přišel od Arthura Rimbauda. Pak dopis odložil a řekl: „All I can do is be me. Whoever that is.“ Bob Dylan se ve svém životě stal Woodym Guthriem, Arthurem Rimbaudem, folkovým zpěvákem, manželem, rockovou hvězdou nebo třeba Billym The Kidem. Režisér Todd Haynes vybral právě těchto jeho šest podob, aby z nich upletl pravdivý, prolhaný a nádherně imaginativní film *I'm Not There*.

Šest příběhů se snoubí, existují každý sám za sebe a zároveň spolu rozmlouvají. Černošský chlapec (hraje ho Marcus Carl Franklin) se vydává za písničkáře Woodyho Guthrieho, projíždí Ameriku v nákladních vlacích, oslňuje okolí skvělou hrou na kytaru a život zná z dvacet let starých desek. Mezitím se mladý muž (Ben Whishaw) představí jako Arthur Rimbaud, zapálí si cigaretu a začne chrlit myšlenky z hloubi svého smutného srdce, skrytého v tabáku. Folkový zpěvák (Christian Bale) zatím oslňuje Ameriku jednoduchými písničkami o tom, že časy se mění. Točí se o něm film, v němž hlavní roli ztvární slavný hollywoodský herec (Heath Ledger) – ovšem diváci místo filmu sledují příběh jeho manželství s francouzskou malířkou. Místo folkového zpěváka pak na scénu vstoupí rocker (neskutečná Cate Blanchettová), ničící posluchače elektrickou kytarou a sám sebe pak drogami a jinými běsy. Když se rocker vybourá na motorce, vstane z popela nová postava, westernový poustevník Billy The Kid (Richard Gere), který nakonec ujede všem příběhům svojí minulosti ve vagonu nákladního vlaku, kde najde starou kytaru mladého Woodyho. „Je to jako mít včerejšek, dnešek i zítřek ve stejné místnosti,“ říká a začíná hrát.

Každý příběh má svoji tvář, každý by si zasloužil vlastní recenzi. Příběhy Woodyho a Billyho The Kida jsou si nejvzdálenější i nejbližší, pojí je stejná pohádková stylizace i stejná bláznivost, díky níž může Woodyho spolknout bílá velryba a westernovou krajinou se smí procházet žirafa... Oba příběhy se přímo protnou ve scéně, v níž Billy The Kid projíždí westernovým městečkem Riddle County, kde si každý smí nasazovat libovolné masky, a na ulici do něj vrazí malý Woody s falešným knírem.

O krok blíž směrem ke středu leží příběhy folkaře a rockera. Jdou proti sobě a zá-

roveň zvláštním způsobem spolu. Folkařův příběh je stylizovaný jako životopisný dokument (nebo spíš jeho lehká parodie), včetně autentických „dobových“ záznamů a fotografií či „přirozeného“ laškování zpo- vídaných osobností mezi záběry. Rockerův příběh je autentický stejně, ale daleko dra- věji. Ač černobílý, těžší výtvarně z psychede- lie 60. let, v jednom záběru přejde přes plát- no tarantule, v jiném se hlavní postava vznáší k nebi jako balón, přivázaná ovšem za nohu k cirkusovému stanu. Uprostřed, v půli cesty mezi oběma póly (i když spíš než o póly jde o místa na obvodu kruhu), se

nachází příběh hollywoodského herce a jeho ženy. Tahle linie je filmově neukázněnější, bez surrealistických výbojů a postmoderních odboček (tedy nepočítáme-li všudypřítomné odkazy k Dylanově osobnosti, kterým se budeme věnovat později), ale o to je intimnější a průzračnější. Všemi příběhy se v krátkých vstupech prolíná „Rimbaudova“ promluva, jako by právě on byl vypravěčem celého filmu.

Vynořují se ještě samostatné mikropříběhy. O rockera se zajímá novinář Jones, který chce z arogantního zpěváka strhnout masku génia a odhalit v něm povrchního cynika. Jonese si režisér půjčil z Dylanovy skladby Ballad Of A Thin Man. Pan Jones v absurdní nadrealistické scéně potká sám sebe na veřejném záchodku („You walk into the room / With your pencil in your hand / You see somebody naked / And you say ‚Who is that man?‘“), ocitne se na rockerově koncertě, ovšem vzápětí je na pódiu on sám, zavřený v kleci, a je to rocker, kdo k němu mřížemi strká mikrofon („You hand in your ticket / And you go watch the geek / Who immediately walks up to you / When he hears you speak / And says ‚How does it feel / To be such a freak?‘“)... Pan Jones se snaží ze všech sil, ale ničemu nerozumí („Because something is happening here / but you don't know what it is / do you, Mr. Jones?“). Panu Jonesovi však nestačí taková denní můra a on se vrátí ještě v posledním příběhu, kdy v přestrojení za Patta Garetta přijíždí do Riddle County, aby Billyho donutil svléknout jeho současnou masku a nechal ho zavřít do vězení.

Tohle je asi nejviditelnější případ, kdy Dylanova píseň zasáhla do děje snímku, ovšem skrytě se tak děje pořád. Je zřejmé, že právě nálady Dylanových písní přiměly režiséra k volbě stylizací jednotlivých příběhů. V pseudodokumentu o folkovém zpěvákovi zazní skladba Lonesome Death of Hattie Carrol, která není nic jiného než snaha dokumentovat a bez příkras zachytit brutální zločin, o kterém mladý Dylan četl

v novinách. A příběh o smutném manželství hlavního hrdiny je stejně jednoduchý a křehký jako skladba Sarah, Dylanova píseň pro jeho ženu, vyznání lásky na rozloučenou, jedna z celkem vzácných chvil, kdy se výstřední „minstrel boy“ či „jokerman“ dokázal ztišit až k pokoře. Příběh hercova manželství začíná skočnou milostnou písní I Want You a končí skladbou o bolesti a nenávisti Idiot Wind... A když malý Woody v závěru svého příběhu sedí v nemocnici u lůžka opravdového, starého a umírajícího Woodyho Guthrieho, umocňuje tu scénu jedna z nejpůsobivějších Dylanových skladeb Blind Willie McTell, pocta starému černošskému bluesmanovi. Písně se na plátně často dostávají do nového kontextu a obohacují se s filmem navzájem.

Zmínili jsme už některé filmové paralely s Dylanovým životem, přidejme k nim teď několik dalších. Na plátně vystupují postavy ne nepodobné Joan Baezové, Petu Seegerovi, Dylanově bývalé ženě Saře Lowndsové nebo bývalé milence Edie Sedwickové. Některé postavy jsou přímo vyvolány jménem – rocker se při svém koncertním turné v Londýně přátelí s Beatles (jedním z nejzábavnějších míst filmu je záběr na Johna, Paula, George a Ringa, jak prchají před davem ječících fanynek, vypůjčený z Perného dne), zpátky v Americe se pak seznámí s Allenem Ginsbergem (společně pokřikují na sochu Krista a umírají přitom smíchy. „Proč už neděláš svoje raný věci?!“ volá na Spasitele zpěvák). V rockerově příběhu je velký prostor věnován bezradnosti médií tváří v tvář nezařaditelnému a jízlivému hudebníkovi – režisér tu vychází z autentických Dylanových interview a tiskových konferencí z 60. let, které jsou celkem vtipné („Jedno slovo pro naše čtenáře!“ volá novinář, když rocker nastupuje do auta. „Astro-naut,“ odpoví rocker). Postavy v dialozích občas použijí verše z Dylanových písní, režisér si zvláště v příběhu o folkovém zpěvákovi hraje s dobovými reáliemi a zvesela vytváří Dylanův alternativní životopis, jedna

Některé postavy jsou přímo vyvolány jménem – rocker se při svém koncertním turné v Londýně přátelí s Beatles (jedním z nejzábavnějších míst filmu je záběr na Johna, Paula, George a Ringa, jak prchají před davem ječících fanynek, vypůjčený z Perného dne), zpátky v Americe se pak seznámí s Allenem Ginsbergem (společně pokřikují na sochu Krista a umírají přitom smíchy. „Proč už neděláš svoje raný věci?!“ volá na Spasitele zpěvák).

z masek v Riddle County připomíná Dylanův make-up z jeho turné, scéna sblížení herce s jeho budoucí ženou je stylizovaná podle fotky na přebalu Dylanova alba, už dříve zmíněný pavouk, který přejde přes plátno, může upomínat na Dylanovu básnickou sbírku Tarantula...

Chtít vypsát všechny odkazy na Boba Dylana by vydalo na knížku (poměrně zbytečnou knížku). Není ani nutné se dylanovskými spojnicemi dál zabývat, protože *I'm Not There* je svébytný film, nezátížený zpěvákovou osobností. Todd Haynes vede s Dylanem rovnocenný dialog a vytváří svoji vlastní výpověď, která ovšem vychází ze stejného předpokladu jako Dylanova tvorba – vedle sebe může existovat několik skutečností, člověk prožívá několik příběhů zároveň a jeho vlastní zkušenost je re-

lativní. Porozumět tomu pomáhá imaginace nezkrocená ani panem Jonesem. „I and I / In creation where one's nature neither honors nor forgives / I and I / One says to the other no man can see my face and live,“ zpívá Bob Dylan. Arthur Rimbaud trochu ztlumí přehrávač a napíše: „Prosím vás, nepodtrhávejte ani tužkou, a vůbec už ne myšlenkou.“ A Todd Haynes pro oba postaví městečko Riddle County a v ústřety jim pošle malého Woodyho s falešným knírem.

V době, kdy se mluví o krizi americké nezávislé kinematografie, dokázal Haynes navázat na tradici evropského autorského filmu a obohatit ji americkou zkušeností. *I'm Not There* lze číst třeba jako svéráznou variaci na Bergmanovo opus magnum, v níž pustý švédský ostrov získává překva-

pivě silnou spojnicí s karnevalem v Riddle County a bergmanovské mlčení s užvaněností Haynesových postav. Film *I'm Not There* není životopisný. Je mnohem lepší. Od Dylanovy osobnosti kráčí v obou směrech, ven i dovnitř, na jednu stranu je inspirativní esejí o populární kultuře, na druhou stranu intimním portrétem lidské duše. Hlavní postavu představuje šest různých herců, mezi nimi černošský chlapec a žena. Co to může znamenat? Třeba to, že hlavní postavou může být každý. Že všichni si v sobě neseme kousek Dylana. Whoever that is.

Štěpán Kučera

zkrácená verze vyšla v časopisu Host 9/2008

Todd Haynes: I'm Not There, USA, 2007

Tomu mužský těžko uvěří

Komorní drama *Slaměná židle* se hraje v Liberci na Malém divadle. Skotská dramatička Sue Glover se při psaní svojí hry nechala inspirovat skutečnou historickou osobností z 18. století, kontroverzní Lady Rachel z Grange, kterou manžel nechal vyhnat na osamělý ostrov a rozhlásil, že zahynula. Ve hře Sue Glover na ostrov přijíždí pastor Aneas (ztvárněný Davidem Punčochářem), se svojí mladičkou manželkou Isabelou (po Šárce Bilíkové převzala roli Veronika Korytářová). Na ostrově se setkávají s Lady Rachel (Markétou Tallerovou) a její služkou Oonou (Evou Lecchiovou). Magická scéna Ivo Žídky a kostýmy Ivany Brádkové evokují život ostrovní komunity, zabývající se chovem ovcí a lovením ptáků, jejíž obyvatelé ještě věří na duchy.

„I and I / In creation where
one's nature neither honors
nor forgives / I and I / One
says to the other no man can
see my face and live,“ zpívá
Bob Dylan. Arthur Rimbaud
trochu ztlumí přehrávač
a napíše: „Prosím vás,
nepodtrhávejte ani tužkou,
a vůbec už ne myšlenkou.“

Puritánský David Punčochář se snaží udržet si tradiční mužskou autoritu, alespoň u svojí mladičké ženy, která se zprvu děsila podmínek života na drsném ostrově. Nejvýraznější postavou představení je Rachel, rebel v sukních, nezdolná, věčně bojující, sem tam opilá, potrestaná, ale stále vzdorná. Její vliv nakonec přispěje k sebeuvědomění Isabely, ze které se stává osobnost, otevřená novým vjemům. Hlavním tématem je zkoumání ženského údělu a proměňujících se vztahů mezi Isabelou, Rachel a Oonou – je zde zajímavě rozkryt způsob uvažování jednotlivých hrdinek. I když se ve hře o mužích hodně mluví, nakonec zůstává mužská postava jaksi mimo. Dříve puritánský a autoritativní manžel nakonec díky manželce ledacos pochopí, i sexu přijde na chuť. Jenže jak se v závěru stává submisivním, ztrácí ženská trojice důstojného protihráče. Režisérka závěrečnou empatii Pastora, dle mého názoru, v závěrečné scéně zbytečně podtrhla. Z dominantního mužského z počátku hry udělala bačkoru. Izabela nevědomky dostala Pastora do značného maléru – a že by jí to automaticky odpustil, tomu mužský těžko uvěří.

Otto Hejnic

Co je normální a co není?

Nezdárný Habermas je divadelní hra Iva Šormana na motivy Renaty Raspové a Tomáše Kafky s využitím dramatizace Marka Pivovara. Absurdní tragikomedie o rodičích, dětech a „mýtu staré Evropy“, tvůrci vtipně nazvaná „kuchyňské drama“, vznikla v podání spolku Na Míru ve spolupráci s klubem Klamovka na pražském Smíchově, kde ho můžete také vidat.

Co se asi bude dít, nazdvihneme-li pokličky bublajících hrnců u večeře této jedné „velice spořádané“ rodiny? Jak říká malý Bruno: „Jak se porce na talíři zvolna měnily, pochopil jsem, co se ode mne žádá.“ Otčím – ve hře nazývaný „strýc“ – je vášnivý biolog a jeho ctižádost, jako u každého správného vědce, nezná hranic. Je bohatě podporován svou družkou, Brunovou matkou, jejíž oddanost vyplývá z důvodů více než zřejmých. Bruno je ve své adolescence, možná extrémní plachosti poslušným synem, plnícím všechny strýcovy nesmyslné rozkazy beze slova odporu. Vnímá sice despotickou povahu svého otčima, ale jeho potřeba někam patřit a mít „normální“ rodinné zázemí a oporu ho postupně vzdaluje i od jediného kamaráda. Vzniká naprostá izolovanost, která je konečně správným podhoubím pro strýcovy pokusy, a malý Bruno je plně ve vleku jeho vyšinuté reality.

O tom tato hra víceméně je. Co je normální a co není? Vždyť vlastně záleží na tom, co toleruje společnost. Stejně tak otčím ani posleze nepochopí, proč je tak odsouzeníhodný a co udělal špatně. Pro něj jsou jeho činy normální. A můžete se nechat překvapit, jaká osobnost vyroste záساهem společenské spravedlnosti z malého Bruna.

V žádném případě nechci prozrazovat zápletku tohoto příběhu, připravila bych vás o zážitek ze skoro půlky představení, kdy budete možná sedět s otevřenou pusou a přesvědčovat sami sebe, že rozumíte dobře. Tomuto vjemu napomáhá rozhodně i živá produkce death-thrashové kapely Derivated, která se podle svých vlastních slov rozhodla udělat z Klubu Klamovka kůlničku na dříví. Herecké výkony spolku Na Míru jsou na poloprofesionální divadelníky přesvědčivé, v roli Bruna se přestaví Radek Hrdlička, v ostatních potom Linda Kaiseršotová a Václav Rosenkranc.

Barbora Karásková

Představení můžete příště na Klamovce vidět 13. 12. 2008 v 19.30.

Deset básní

Foto: Lukáš Táborský

Deset vět

o Štěpánu Kučerovi:

Štěpán? Tak vnímavý, že se stává přirozenou součástí lidské či zvířecí bytosti. **1**

Píše dobré povídky. **2**

Je lačný po dobrodružství a neustálém obohacování své duše.

Má dobré vyjadřovací schopnosti.

Někdy rád přijímá roli bezdomovce...

...kterou vzápětí vymění za dobrovolnou činnost v neziskové organizaci.

Dělá rozhodnutí, aby je porušoval.

Je pozorovatelem svého okolí.

Má rád hospody, víno, cigarety a hudbu Boba Dylana.

Nevadí mu vyjít v dřevěných botách, ve špinavých džínách a s roztrhaným batohem na zádech mezi lidi, protože to, co s nimi sdílí, není na povrchu.

Marcela Pátková-Linhartová

Deset básní Štěpána Kučery:

Eskymácká abeceda

Jiří Žáček

Eskymácké děti
mají školu z ledu,
učí se tam
eskymáckou abecedu.
Eskymácká abeceda,
to je krásná věda:
sáňkování,
koulování
a lov na medvěda.

Aprílová škola, Albatros, 1978

Já?

Adéla Irma Miencilová

A ty se mě ptáš, za jakou úplatu
zmírním ten
chlad.

Já?

Vždyť já:

na víčko

rezavým štětcem

mrazivý květ.

Vždyť já:

po zemi poprachem

povlakem

sníh

Vždyť já:

ledovou dlaní

dotekem zima

v žilách krev není.

Přikláníš se snad

k horkem rozpukané zemi?

Vždyť já:

Rozbívám srdcaté kameny pukáním!

...a ty se mě ptáš za jakou úplatu
zmírním ten chlad?

Já?

Pozdravy z pekla, Balt-East, 2003

...

Václav Hrabě

Pln domýšlivosti z březnového slunce
vzal jsem starý kuchyňský nůž
a několikrát jsem jím otočil
v ráně už zacelené.

Po odkapání krve a zbytků hnisu
se venku začalo stmívat

a jako ruce tonoucí krepové růže
se zadrhla kolem mého krku
škubavým infekčním smutkem
vzpomínka na tebe.

*Blues: Blues pro bláznivou holku a jiné básně,
Labyrint, 1999*

Adam a Eva**Karel Šiktanc***úryvek*

Lilo.

Lilo. Bíle lilo.

Bez milosti. Bez lítosti.

Liliově bíle lilo.

Až se slilo, co kde bylo.

Hlad. I hněv. I krev.

I kosti.

Nedýchala. Hlavu v klíně, slyšela ho,
jak v ní dýchá. Jak v ní vzlyká. Jak

v ní prosí. Jak v ní číhá na kohosi,
po kom zůstal vlas či zmínka. Po kom

kůže hřibětinka. Slyšela ho. Jak v ní
kleká. Jak se smeká. Jak se svléká

z vin a lží a darmých slibů. Slyšela ho.
Jako řeka, která slyší tonout rybu – – –

*Adam a Eva, Československý spisovatel, 1968***Dveře****Petr Hruška**

Vždycky se ty dveře zavíraly, samy od sebe,
léta letoucí, s pomalým chvatem.

Teď se ani nehnou.

Před nimi žena zvedá provinile velkou spod-
ní košili, která v noci spadla ze šňůry. Muž
se dívá na ženu s tou košilí. Asi vítr. Někdy
v noci.

Oba by chtěli vědět kdy, kdy přesně se to
stalo, oba by chtěli být v té chvíli.

*Vždycky se ty dveře zavíraly, Host, 2002***Noc****Jiří Dědeček**

Celý dům mlčí jako hrob
Jen tiše tiká přímotop
Tak aspoň každý pochopí
Že je to dům
Hrob netopí

Věci po mrtvých, Torst, 2001

(Š.)**Marcela Pátková**

Tajemství skryta do leknínů,
den zposledněn
zpřítomněním dechu.

Ještě se houpe, pravzpomínka,
ještě se houpe tobě na krku
tvá žena.

Zůstanu.

Půjdu.

V krajíně s žebry archandělů, rukopis, 2006

Nahým a mokrým navrch

Jan Skácel

Když stáhnou po smrti zajíčka,
pověsí na trám kůži
naruby obrácenou.
Tím nahým a mokrým navrch.

Jak deště v říjnu
haraší v průvanu zaječí kožka.
Ve stohu drtí myš drobnými zoubky zrno.
Léto je daleko a sníh,
sníh je tak čistý, až jiskří v očích.
Na mrazu tvrdne krvavá věc.
Ale to dovnitř
zůstává teplé a hebké.

*Paegasovo poučení (antologie české poezie
1945-2000), Paseka, 2002*

As básníky?

Tereza Šimůnková

Co s básníky? ...pohodit
žralokům harpunu k líci a do
brázdy za kýlem vychrtnout
slepičí krev...

...nacpat je šiškami jak
husy sledovat mihající se
macaté prsty selek
v šátku naškubaným peřím
vystlat pruhované duchny...

...do kozelce svázat
a lechtat v podpaží...

...z kořínků vytrhat
a nasekat nadrobno
jak šnytlyk...

Zmijí žena, Protis, 2007

Highlands

Bob Dylan

úryvek

I'm in Boston town, in some restaurant
I got no idea what I want
Well, maybe I do but I'm just really not sure
Waitress comes over
Nobody in the place but me and her

It must be a holiday, there's nobody around
She studies me closely as I sit down
She got a pretty face and long white shiny legs
She says, "What'll it be?"
I say, "I don't know, you got any soft boiled eggs?"

She looks at me, says "I'd bring you some
but we're out of 'em, you picked the wrong time to come"
Then she says, "I know you're an artist, draw a picture of me!"
I say, "I would if I could, but,
I don't do sketches from memory."

"Well", she says, "I'm right here in front of you, or haven't you looked?"
I say, "all right, I know, but I don't have my drawing book!"
She gives me a napkin, she says, "you can do it on that"
I say, "yes I could but,
I don't know where my pencil is at!"

She pulls one out from behind her ear
She says "all right now, go ahead, draw me, I'm standing right here"
I make a few lines, and I show it for her to see
Well she takes a napkin and throws it back
And says "that don't look a thing like me!"

I said, "Oh, kind miss, it most certainly does"
She says, "you must be jokin." I say, "I wish I was!"
Then she says, "you don't read women authors, do you?"
Least that's what I think I hear her say,
"Well", I say, "how would you know and what would it matter anyway?"

"Well", she says, "you just don't seem like you do!"
I said, "you're way wrong."
She says, "which ones have you read then?" I say, "I read Erica Jong!"
She goes away for a minute and I slide up out of my chair
I step outside back to the busy street, but nobody's going anywhere

Time Out of Mind, Sony, 1997

Mediální (po)věstník

Minutu po minutě aneb Být při tom

Paní Kohoutková (protože Mediální (Po)Věstník není zpravodajské médium, bylo nutné podle zákona 101/2000 Sb. repektovat její právo na ochranu osobních údajů, což jméno je, a tedy ho redakčně upravit, takže vlastně úplně změnit) je jedna z nejstarších obyvatel České republiky. Zažila císaře pána, dvě světové války, několik revolucí, teď i tu informační. Pojďme se podívat na život paní Kohoutkové rok po roce, a hezky názorně, v barevné tabulce, skoro přes celou stránku. Tak nějak se MFD tehdy tématu narozenin zhostila a paní Kohoutkové věnovala úctyhodné třičtvrtiny stránky plus tabuličku plus megafotografii detailu obličeje zmíněné paní Stoleté. Tolik prostoru hned tak nějaké téma nedostane – a vida, paní Kohoutková to štěstí měla. Nebo spíš měla štěstí, že se dožila právě mediálního diskurzu 21. století v českých podmínkách; před padesáti lety by akorát tak ostrouhala mrkvičku a musela se spokojit s malou notickou utopenou kdesi mezi zprávami o radostných zítřcích a udatných traktoristkách. Anebo celkem nedávno: Tragédie po křtu knihy Jiřího Paroubka. Václav Kočka mladší je po smrti, v baru byl zastřelen Bohumírem Ďuričkem. Na str. 2 jednoho skoro nejčtenějšího deníku se dočtete o vraždě víc - minutu po minutě.

Pod čarou: Tak nevím, ale trochu to připomíná voyeristického Velkého Bratra. Asi nejokatejší s tím začala tele-Nova, s tou svojí inovací televizního zpravodajství: Úvodním švenkem z celkového záběru na studio až do tváří moderátorů, ve kterých je možné skoro spočítat řasy na víčku a počet vrstev mejkapu, bylo k nám, divákům, vysláno naprosto jasné poselství: Teď jsme tady my, dávej bacha a ani se nehni; přišli

jsme ti říct, co se stalo ve světě a doma nového, a to hezky zblízka.

Všechna ta média nám chtějí být blíž a ještě blíž, až budou úplně nejbliž a už je z té podkúže nedostaneme. Zdá se, že ze sledování událostí minutu po minutě se stává jistý druh mediální obscese současnosti. Někdy mám pocit, že se masově tak moc minutu-po-minutě sleduje život těch kolem, až se zapomíná na ten vlastní. Samozřejmě ne všichni; světlé výjimky si ale toto všechno drží v trochu dál od těla.

Kterak si mediální ruka svůj břuch leštila

Hospodářské noviny (HN) vyhlásily anketu TOP manažerky českého businessu (o české národnosti jako podmínce účasti nikde ani zmínka, proto radno se nedivit, že spousta ženštin česky sotva rozuměla, natož aby mluvila). Hospodářky tím zabily hned dvě mouchy jednou ranou: Jedna moucha bzíkala za barvy feminismu – to když HN ukázaly, že i ženy mohou být velice úspěšné i v takové oblasti života, která se pravidelně přisuzuje mužům (tedy byznys, byznys a zase jenom byznys). Tedy žádné emocionální sociální citění vychovatelek nebo pedagožek, o zprofanovaném modelu ženy v domácnosti nemluvě. Druhá moucha pak poletovala nad hlavou samotných HN, potažmo celého vydavatelství Eonomia, a. s.

To má nyní za sebou přesun do rukou nového majitele, samotné Hospodářky se navíc ještě před tím dočkaly interního face-liftu newsroomu – nejdůležitější to části produkce denního přídělů zpráv. Celá novinová strana plná barevných fotografií z nitra mediální továrny tak čtenářům ukázala, jak to Hospodářkám v novém hávu sluší. A panu šéfredaktorovi jako jednomu

z členů poroty hodnotící top manažerKU roku, ze dvou třetin tvořené muži, také.

Pod čarou: Jednou z typických reakcí na nerozluštitelnou otázku, zda média realitu odrážejí, nebo utvářejí, je zastírání všech, i těch sebemenších mediálních praktik, které mediální podniky ve svém každodenním chodu provozují. Už samotný výběr zpráv, resp. událostí: No jak je možné, že některá událost v mediálním propadlišti zapadne a nikdy ji už nikdo neuvidí, natož aby o ní napsal článek nebo natočil reportáž, a jiné události se dostane pozornosti víc než hojné? A co takové vytváření „zprávy“ (článku, analýzy, reportáže...): Řemeslná práce jako každá jiná, se svými pravidly a postupy.

Každá taková čmuchará reportáž pod pokličku práce v mediálních institucích je tak pro obyčejné smrtelníky, kteří si o ní pouze přečtou, nikoliv zažijí, vlastně pouhým obrázkem světa „těch na druhé straně barikády“. Jsou pouhými příseďáky, kterým se dostalo privilegia přihlížet. Pokud nemohou být exkurzi přítomni osobně, je to jako když si na megakonzertu Genesis rozbalíte deku na louce za plotem a uděláte si piknik pod širým nebem a s takovou dávkou hudby, až vám lupe v ušních bubínkách – jste tam, a vlastně nejste. Takové to „oblečená-neoblečená, přijela-nepřijela“. Vlk se nažral a koza zůstala celá. HN podrželo vlastní mediální břuch, top manažerky dostaly kytku a diplom a čtenáři zamáčkli slzu dojetí. Zazvonil zvonec a mediálnímu přímému přenosu z redakce HN je konec.

Nečtou muži, nebo nemají skvělé manželky?

Už jste v knihkupectvích narazili na nepřehlédnutelné pidiknižečky citátů, „Nejlepší

sestře pod sluncem“, „Mamince s láskou“, „O čokoládě“ nebo „Každý den je zázrak“? Doslova jimi přetékají pulty, kde si musíte poctivě vystát frontu až k pokladně, jediné, která je v provozu, protože proč by přece měly fungovat obě dvě, když těch lidí je ve frontě jenom deset. Něco jako ty Kofily a Orbitky v supermarketech – tam se tomu říká impulsní zboží a s psychikou konzumenta umějí pracovat na výbornou. Nejlepší mají zmáknuté malé děti; ty se sápo po čemkoliv, co je na dosah a má barevný obal. A pak s nimi pět minut vydržíte stát na jednom místě, ve frontě u pokladny třeba.

I když jsem tehdy v knihkupectví s sebou žádného sviště neměla a sama už taky svištěm dávno nejsem, nechala jsem se i já zlákat dlouhou chvílí ve frontě a začala pokukovat po barevných, drobných a naprosto zbytečných blbůstkách typu pidiknižeček. Kdybych si měla vybrat, nevěděla bych honem, jakou. Zarazil mě jenom fakt, že zatímco stojánek s knížečkami „Pro mého skvělého manžela“ téměř zel prázdnotou, ze stojánku „Pro mou skvělou manželku“ knížky skoro padaly a nebylo je kam dát.

Pod čarou: To by byl bonbonek pro sociologicko-mediální výzkum! O čem případ s pidiknižkami svědčí? Že je svět plný báječných a skvělých manželů, ale manželky nestojí za nic? Ač sama zatím svobodná, o tomto závěru silně pochybuji. Že muži nečtou a nechodí nakupovat knihy? Kdo ale tvrdí, že každá koupená kniha je určena právě pro kupujícího? Blíží se Vánoce, obchodníků žně a s nimi spousta nákupů pro naše bližní. Tak co tam je dál? Že muži chodí sice nakupovat, ale zůstávají imunní vůči všem drobnůstkám a hovadinkám tohoto typu? Na tom něco může být; podle evoluční teorie přece muž, když se zaměří na jeden cíl (zde pokladna a povinnost zaplatit za vybrané zboží), tak se soustředí jenom na něj a jde. Jako když tenkrát šli lovit toho mamuta; jaképak rozptylování okolní

mi vlivy! To naopak ženy mají vyvinutější periferní vidění, takže jejich centrální nervová soustava přijme daleko víc informací; třeba o tom, jaký květ na jaké větvi roste nebo jaké pidiknižečky na pidistojáncích usilují o jejich pozornost. Tak a za tohle mě feministky nejspíš upálí na hranici postavené právě z větví s těmi květy. Tak dál.

S tím pak ale nejspíš souvisí další možné vysvětlení záhadného jevu „skvělých manželů a jejich neschopných manželek“: Když už si tedy muži přece jenom všimnou, pak je nenapadne, že by takováhle ve své podstatě hloupost mohla udělat jejich ženě radost. A ono jo. Je to docela jednoduché, ne? A to už jsem z mediálního světa uhнула do světa mezilidského. Ale nesouvisí to spolu tak trochu? Nepřemýšlíme o tom druhém tak trochu v předkládaných vzorcích, a nikoliv tak, jaký ve skutečnosti je? „Kdo to ví, odpoví, odpoví mi na otázku...“

Marxovo vítězství: Tak přece jenom

Tak se přece dočkal se, chlapec jeden voutsatá. To bylo řečí kolem jeho filosofických kapitálovských připomínek – a vida: po skoro sto třiceti letech od jeho skonu se přichází na to, že na tom všem přece něco bylo. A nejenom přichází; on se o tom ještě točí film.

Filmový režisér Alexander Kluge (ve věku 76 let a německým Spieglem – což je něco jako náš Týden – označovaný za nejvtipnějšího a nejzvědavějšího muže německé televize) byl oním odvážlivcem, který se o to pokusil. Nebyl sice první, neb stejnou myšlenku měl už před 80 lety i pionýr mezi tehdejšími sovětskými režiséry Sergej Ejzenštein; byl to ale Kluge, kdo to dotáhnul do konce. Čtyřista dvacetiminutový film s pracovním názvem Zprávy z ideologické antiiky je daleko víc spoustou malých příběhů než jedním velkým. Spousta asociací, fil-

mových střihů, ukázky textů a písemností a několik velkých rozhovorů tvoří v závěru něco, o čem by se ještě do nedávna dalo jen těžko přemýšlet, že lze vytvořit pod jednou hlavičkou. Kapitálovou.

Pod čarou: Ať je to, jak chce, Marx byl filosof a měl pod čepicí. Že se jeho šosu a vouse v průběhu let nachytaly špatné konotace, je věcí druhou. Jeho myšlenky mu už nikdo neodpáře a navíc se náramně hodí do krámu současné době zmítané finanční krizí (která mimochodem podle českých ekonomických špiček žádnou krizí není - správně by se totiž mělo mluvit o hospodářském útlumu či poklesu. Toho ale bohdá nebude, aby se média sama a dobrovolně vzdávala takového tučeného sousta, jako je negativní podtext slova krize. A známe to všichni: Bad news is good news.)

Asi by se divil, chudák, kdyby viděl, jak ho současný západně-země-planetární systém ostře chytil na pačesy, pohltil, přezýval a vyplivl z něj to, co tomuto systému vyhovuje a co ho hlavně neohrožuje. Taková trochu hegemonie. To když lidé vzali internetová knihupectví útokem a začali houfně objednávat Marxismus a leninismus nebo ten Kapitál, nejlépe po dvou, třech kusech, aby měli do zásoby nebo aspoň pro své blízké k Vánocům. Něco jako Hitlerův Mein Kampf před několika lety. Tak teď jenom, jestli se i kolem nového dotisku překladu strhne taky taková bitka jako tenkrát, když se o komunistické ideologii často mluvilo jako o paralele k národnímu socialismu Německa 30. let minulého století.

Ať tak či tak - na stránkách prestižních německých zpravodajských serverů je kolem tohoto tématu celkem živá diskuse. Protože Němce zajímá, co se kolem nich děje. Jsem zvědavá, jaká diskuse se vyvine u nás. Tedy jestli se vůbec nějaká vyvine. „To víte, doba ledová je doba ledová“. A hospodářská krize je přece jenom hospodářská krize.

Kalendářní mediál aneb Co se děje v...

- 2. 12. Mezinárodní den za vymýcení otroctví
- 5. 12. Mezinárodní den dobrovolníků
- 8. 12. Arabský den boje za odstranění negramotnosti
- 11. 12. Mezinárodní den solidarity s ženami a dětmi Afriky
- 29. 12. Mezinárodní den biologické různorosti

Poetické okénko...

... v prosinci přetažené závěsem, aby nikdo cizí drze nenahlížel do našich těl a duší, otvírá smířeně a s vědomím, že mráz, ticho, tma, samota, spánek a postupný rozklad tlejícího listí, stébel, doškových střech, doteků i vzpomínek nejsou nic víc než součást koloběhu. Cirkulum-perpetum mobile protknuté osou linearity s důrazem na okamžik a mantra současnosti TEĎ A TADY nedá zapomenout každodenní pomíjivosti; tak teď ještě, aby lidská srdce nevychladla a rty nezapomněly umět poprosit.

Rekviem

Myslím	nevydrží
že poznáš	zůstat v klidu
že rakev	věčně
není nic moc	a ruce
holka	nevydrží
Šoupnou tě tam	takhle
hezky tuhou	zkřížené
Prý	Myslím
je tam zima	že tvoje rty
a červi a tak	nevydrží
jsou tam jen kvůli sobě	zůstat samy
Myslím	
že se budeš chtít	
obrátit	
na bok	
tvoje vlasy	

Di PRIMA, Diane. Střípky písně (vybrané básně). 2004. Praha: Maťa.

Kateřina Komorádová

Jakub Bělan:

Navěky bez sebe

Narodil se v roce 1981, nedokončil studia ZČU v Plzni, žije ve Starém Plzenci. Debutoval letos v září v Literárním salonu sbírkou Stín (Rozplyneš se). Vojtěch Kučera na svých stránkách <http://nehybnost.blogspot.com> Bělanovu prvotinu charakterizoval slovy: „Přesné, ostré zářezy tupými předměty! Takové jsou mi Vaše básně. Básně na dřen, básně příčně, básně skrz. Totální čas v totálním prostoru. Děje. Zvuky. Otvory. (Není odkud! Není kam!)“ – A dodal: „Naprostý a svrchovaný zjev současné poezie!“ Následující texty J. B. jsou vybrány z letošních cyklů Navěky bez sebe a Poslední mez jistoty.

Jsem černá smrt ve vašich rukou.
Sleduji vaše kroky,
kamkoli jdete.
Stojím vám v patách,
visím vám nad hlavou,
řítím se z výše doprostřed bodu,
kterým jste.

Jste pouhým bodem
vraženým do země.

R. K.

Já jsem tou zemí,
a vy, mrtví, visíte v cárech
z mých černých rukou.

Stín vrytý do hladiny nebe;
krvavý plášť roztažený nad čísi hlavou.

Kterým slovem přebít ten stín;
kterým tónem protrhnout nebe?

Člověk zhroucený do nitra dne
kráčí rychleji než čas.

Čas je vtělení,
které dusí můj oheň,
které mi trhá nebe pod nohama.

Pod cizíma nohama.
Mé poslední nebe.

Ocelová hlava se valí podmračenou ulicí;
vzdaluje se,
zvětšuje se,
dotýkáš se nebe.

Vesmír couvá,
planety se vytrácejí.

Zbude plášť nesmírného ohně;
zakryješ jím slovo z oceli;
skryješ pod ním svoji hlavu.

Minulost vytrysklá z rány domu;
k asfaltu přibitý obraz ženy.

Čas se vsakuje do těla,
vbíhá do lačných cév;
obraz otvírá oči.

Žhne
a vydechuje.

Třpytí se.

Maso se převaluje
na rozpálené pánvi světa.

Obraz vzplane –
a zachvátí sám sebe
s lačností věčnosti.

Duše planet

Vítr proudí rozčeřeným nebem;
spěchá ke krajům skleněného vesmíru.

V jeho stínu není svět
ani zdáním světa.

Bledé sukno kryje pěst,
v níž svíráš duše planet.

Ostrovy času

Otáčíš se kolem cizí osy,
kdosi diriguje směr chůze tvých prstů.
Rok a rozplyneš se;
krok
a dech minulého ti vysuší hlas,
vypálí oči
a důlky naplní krvavou solí.

Čas zmizel;
jsou jen potopené ostrovy času.

Krajině řídnou zuby;
v tu ránu ledový závan,
který odkudsi přihnalo moře,
udeří
a zakryje tvoji tvář.

Jsi bez tváře;
stojíš na prahu zborceného chrámu,
vůkol bílý sníh a černá tma
a v tobě stydnoucí krev
a pohyb věčného moře.

Vrať se,
skryj se,
opakuj po sobě,
co jsi nikdy nevyslovil.

Opakuj po jiném,
co se nikdy neskryje,
co se nikdy nevrátí,
co není v tobě.

Jsi suť přetřená trochou barvy;
jsi klec omotaná motouzem.

Přesto je v tobě ticho,
skryté ticho;
vrať se...

Nikommu nepatříš

Krajina se zhoupla;
v nitru sklepení zbytněly tisíce kulis.

Všechny body,
jimiž prošlo tvé tělo,
zadusil písek.

Linie,
po níž plula tvá duše,
se stáhla v nekonečný uzel.

A neodbytná plocha moře dál
sténá na prahu dne.

Nikommu nepatříš.

Dlaní vzhůru

Korálkově sypké zvíře
zve do svých útrob.

Bledé prsty se derou verandou
do chřtánu noci.

Panoptikum je dobyto;
cizinec usnul v síti včerejška.

Dobráccky bledé zvíře
leží dlaní vzhůru.

* * *

Hlava
zvrácená nazad,
zbytky vzduchu
v nosních dírkách.
Chrčíš;
slova se ti lámou v hrdle.

Jsi ďábel,
že tě vidím jít
napříč lánem sedlé krve?

Jsi bůh
zvrácený nazad?

Červený stín
spadlý ze zdi?

Vítr
pokyvující hlavou?

Jsem dítě tvých očí;
zářím na všech koncích,
a nikdy uprostřed.

Věk lesa

Nad krajinu lesa vplul ostrov;
z jeho černých okrajů
se odlouply šupiny spánku.

Šustí vzduchem,
konejšivě klesají
k žhnoucímu přízraku,
který leží na zádech:
hluboko v hrdle vražené třetí oko.

Průsvitná nit lemuje tvé obrysy;
pevnina se zalkla tmou;
čelisti sklaply.

Věk lesa skončil.

* * *

Neměj strach
přestat dýchat.

Dýcháš
chuchvalce strachu.

Dýcháš
strach nočního listí.

Bledé hrdlo
plné listí
a věčné noci...

* * *

Utajené oko
v hloubi okna
sleduje čas rozsypaný v horách.

Šílíš, když svítá,
temný mrak je tvým ohněm,
černá a žlutá jsou hroty tvého srdce;
tvoji domovinou je závrať.

* * *

Nekonečné schodiště do nitra tvé hlavy,
zábradlí za nosní přepážkou;
hrst snů se přesypá
mezi těly umrlých světů.

Jsi v nitru nekonečna,
a přesto bezejmenný.
Jsi kruhem protínajícím každou sféru,
a přece pouhým bodem.

Jsi tím,
čím nejsi.

Bázeň

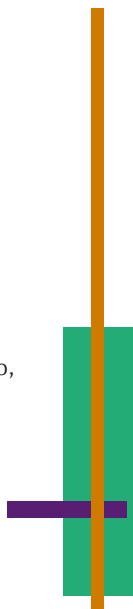
Z protistrany doléhá hudba,
ze světa naruby se vyřinuly hlasy;
smyčkou,
která prudce podtrhne nohy oběti,
se provlékl pruh dýmu.

Jsi to ty,
vražený tváří do černé vody;
je to tvá bázeň
protékající podzemním městem
marnosti a opuštění.

Rozkotaný vesmír jiskří hrůzou;
zalykáš se ztěžklou krví.

V momentě,
kdy smrt ztratí řeč,
kůň oslepne
a krajina strne v křeči –
vstoupí do života
žena beze stínu,
nahá v sinalé tváři,
s průrvou v hrudi:

vykvete v netečnost;
zkamení,
aby se vryla do dechu toho,
co tisíckrát bylo.

Extase československého filmu: Provdám svou ženu (1941)

*Z*a nejúspěšnější období československé či české kinematografie bývá považována nová vlna 60. let. Existuje však jedno politicky značně problematické období, které zůstává domácími filmovými historiky nedoceno. Čtyřicátá léta i přes množství společenských zvratů znamenala jedno z vrcholných období našeho filmu.

V roce 1940 slavil zvukový film v českých zemích deset let své existence. Prvotní technické nedostatky byly překonány, filmařům sloužily nové ateliéry na Barandově nebo v Hostivaři a filmoví dobrodruzi z řad tvůrců a producentů v podstatě vymizeli. Třicátá léta vyselektovala skupinu domácích režisérů, kteří byli úspěšní, ať už se jednalo o úspěch u diváků či o mezinárodní ohlas.

První polovina čtyřicátých let je obdobím totalitního protektorátu, kruté války a vyhlazovacích tendencí. Národ bojoval o své právo na existenci a tato skutečnost vyburcovala ke zvýšené aktivitě i umělce. Film byl v této době nejen prostředkem úniku, ale díky schopným a odvážným tvůrcům také burcoval národní sebevědomí.

Není náhodou, že průměrní režiséři jako Vladimír Slavínský nebo Miroslav Cikán natočili v době protektorátu své nejlepší filmy. V těžké situaci byl nedostatek prostředků, režiséři měli omezené možnosti a museli své schopnosti často vložit i do jediného projektu ročně. Na druhou stranu pro herce znamenal film značný přivýdělek a vzhledem k malému počtu realizovaných projektů byli pro téměř každý film k dispozici ti nejlepší.

Za války vznikaly filmy, které lze označit slovem národní, ale které netrpěly vlasteneckým patosem (To byl český muzikant, Pantáta Bezoušek), filmy inspirované klasickými českými předlohami (Pohádka máje, Paličova dcera, Advokát chudých, Pražský flamendr). Rozvíjí se film psychologický (Barbora Hlavsová) a společenský (Šťastnou cestu). Vznikají komedie, které se v současnosti reprízuji častěji než stěžejní počiny 60. let, například Hotel Modrá hvězda, Roztomilý člověk, Přítelkyně pana ministra nebo Přednosta stanice. Vznikají filmy odehrávající se ve svébytných regionech (Děvčica z Beskyd, Mlhy na blatech), vznikají mimořádné umělecké filmy (Minulost Jany Kosinové, Noční motýl). A na konci války je natočen také historický velkofilm (Rozina sebranec).

Zatímco v roce 1940 ještě bylo uvedeno do kin třicet celovečerních českých filmů, o rok později to bylo už jen jednadvacet, v roce 1942 pouhých jedenáct, 1943 jich mělo premiéru sedm a roku 1944 devět. Následující rok 1945 je pak smutným rekordmanem domácí kinematografie, neboť v něm vznikly pouhé tři nové tituly.

Poslední tři válečná léta už se musela obejít také bez novinek s Vlastou Burianem. Derniérovým titulem zlatého období krále českých komiků bylo Zlaté dno (1942), vpuštěné do kinosálů v lednu 1943. Další natáčení Burianovi protektorátní prefektura znemožnila.

Vlasta Burian natočil v letech 1930 až 1942 celkem dvacet tři celovečerních filmů. Komik ale uměl z rodného Liberce výborně německy a v první polovině 30. let natočil také německé verze pěti svých filmů – C. a k. polní maršálek (1930), On a jeho sestra (1931), To neznáte Hadimršku (1931), Pobočník Jeho Výsosti (1933) a Hrdina jedné noci (1935). Od doby, kdy zemi hrozilo reálné nebezpečí ze strany hitlerovského státu, však odmítl účinkovat v německy hraných filmech, a za války se z nabídek na berlínské zakázky dokonce vy-

mlouval na nedostatečnou znalost němčiny!

Jazyk hraje klíčovou úlohu také v Burianově pátém protektorátním snímku Provdám svou ženu (1941). Film měl premiéru 8. srpna 1941. Byl natočen podle stejnojmenné divadelní hry Jindřicha Hořejšího a Julia Lébla, kterou Burianovo divadlo inscenovalo od 19. dubna 1940. Zatímco Lébl byl dlouholetým dramaturgem Burianova divadla, Hořejší se divadlu ani filmu primárně nevěnoval. Byl to básník a překladatel (přeložil například Švejka do francouzštiny, ale překládal také divadelní kusy pro Národní divadlo) a jeho jazykové schopnosti měly na výslednou podobu snímku Provdám svou ženu nemalý vliv.

Postavy hovoří spisovně a mají sklon ke slovním hříčkám, což vede k dílčí rezignaci na jejich psychologii. „Vyprovoďte toho pána otvorem dveřním.“ „Vy jste její otec?“ – „Nevlastní. Z matčiny strany.“ Podobně jako například v hrách Oscara Wilda nalezeme spíše variace na konkrétní formu promluv než dialogy suverénních osobností. Jakoby všechny charaktery byly na scéně jen proto, aby reprodukovaly poetické repliky či trefné bonmoty.

Nad všemi kraluje hyperkorektní profesor botaniky Blahomrav Ducánek (Vlasta Burian), zapřísáhlý nepřítel žen, který dokázal z masožravé rostliny vypěstovat vegetariána. Žel bohu, když má zrovna prezentovat výsledky své dlouholeté práce, vrátí se k němu po sedmi letech manželka, operetní pěvkyně a začne převracet jeho život naruby. Druhá dějová linie kolem nové premiéry divadla Intimní opereta a rodiny generálního ředitele Merhauta jsou jen kulisou pro slovní i pohybové Burianovy eskapády. Jedním z vrcholů verbální části je, když zmatený profesor botaniky překřtí barona Studeného na barona Zamrzlíka. Ke klasické grotesce zase odkazuje Burianova jízda bicyklu.

Význam představení a následně filmu nespočíval pouze v Burianově osobité komi-

ce, ale také v emancipačním duchu textu, který měl za úkol brilantní češtinou nejen pobavit publikum. Jazyk měl jednak evokovat příslušnost národa ke kulturní Evropě, jednak ospravedlnit jeho právo na sebeurčení v době, kdy německá prefektura uvažovala o postupné asimilaci Čechů v rámci Říše. „Letím do trhu!“ vysvětluje Ducánkovi jeho hospodyně Veronika. „Odcházím do tržnice!“ opravuje ji profesor. „Na tom lístečku je sesumírováno, co máte nakoupit.“ – „Sesumírováno... Sestaveno!“

V krátkém období mezi premiérou divadelní a premiérou filmovou zaznamenala inscenace na 130 repríz. Ukázky Burianova divadelního mistrovství se dochovaly právě díky mnoha filmům, jež byly adaptacemi her uvedených na jeho scéně. Jednalo se o snímky C. a k. polní maršálek, To neznáte Hadimršku, Lelíček ve službách Sherlocka Holmesa (1932, na divadle pod názvem Co dokáže Lemlíček), Anton Špelec, ostrostřelec (1932, na divadle pod názvem Už mne vezou), Funebrák (1932, námětem byly dvě divadelní hry – Už mou milou a Srážka vlaků), Pobočník Jeho Výsosti (na divadle pod názvem Kasta pro sebe), U snědeného krámu (1933), Nezlobte dědečka (1934, na divadle pod názvem V tlamě velryby), Ducháček to zařídí (1938), U pokladny stál (1939), Ulice zpívá (1939), Katakomby (1940, na divadle pod názvem Mušketýři z katakomb), Když Burian prášil (1940, na divadle pod názvem Děti v notesu), Přednosta stanice (1941) a Provdám svou ženu. Zejména ve filmu U pokladny stál lze pozorovat několik scén, které Burian svými improvizacemi dovedl během četných repríz k dokonalosti.

Provdám svou ženu je jedna z opomíjených a méně známých Burianových komedií. Neprávem. Ve čtyřicátých letech pomáhala divákům zapomenout na těžké okamžiky jejich života. Dnes dokáže stále ještě pobavit. A vcelku duchaplně.

Michal Kliment

Nejvyšší čas na prázdniny

Buď se vyjadřujte přesně, nebo radši nemluv vůbec!“ zní mi stále častěji v hlavě oblíbená, i když samu sebe popírající poučka naší profesorky češtiny. Těch přebřepů, překlepů, vazebných vyšinutí a pokroucených idiomů, kterých jsem se v poslední době dopustil, by vydalo přinejmenším na pět let bobříka mlčení nepodmíněně.

Čeho je moc, toho je zkrátka hodně. Onehdy jsem nedávno kupříklad začal s velkým zanícením vyprávět, jak jsem během podzimních svátních státek podnikl několik cest mezi Brnou a Prahou. Hrůzné zážitky z naší první dálnice silnice už ale po tomhle uvedeném povedení nikdo nebral vážně. A nepo mohlo ani když jsem se pokusil nebezpečnost celé situace popsat vyklíčit velmi sugestivně slovy, že automobilu těsně přede mnou najednou zničehonic náhle znenadání prdly pumy.

Jindy nedávno jsem zase vedl jsem zase polemiku se svým bratrancem mladším, který poslední tok přecházel z práce do práce, a všude si stěžoval, že je tam hodně práce. Na mou výchovnou připomenutí, že nemůže čekat, že mu budou holubi lítat rovnou do nosu, suše odpověděl, že na tom by ani netrval, neboť protože stačí, že mu lítají z nosu. Natose rozkýchal tak jsem mu musel věnovat balíček celý balík kapírových papesníků. Ani Má další rada, že nemůže očekávat od svých nařízených očekávat serióznější jednání, když se s nimi po-

Honzy Hanzla

Sex!

Vraždy!

Plyšáci!

Podobrazník...

řád ve při, protože jak se z lesa volá, tak se z lesa ozývá, nezabrala. Toliko cynicky přikývnul že to prý každopádně.

Mnohé svízele, se mnou zakouší i má přítelkyně. Před dovolenou jsem jí třeba do telefonátu navrhoval, že nakoupím do zásob sladké pro sebe i pro mě a že z věcí, které si s sebou budeme brát s sebou zabalíme něco společně a něco dohromady. Kupodivu mi nepochválila za mou ochotu a rozhodnost, ale vynadala, že mluvím z vesty plácám nesmysly, což je důkazem o tom, že na naši společnou dovolenou nás dvou už dlouho zvysoka kýchám. Protože jelikož nejsem žádný „včely snězte si mě“, jal jsem se se důrazně bránit se, že to není pravda, že je to lež. Jenže se to ve mně nějak zkřížilo a já zařinčel – to je pleš! A nespravilo to ani emfatické poděkování „jsi moc hezká, žes zavolala“.

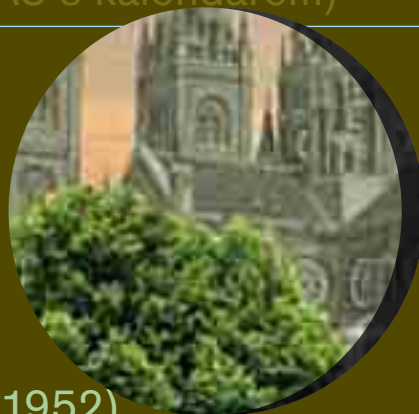
Bohužel mám stále víc nedobytnější pocit, že se svými vyjadřovacími schopnostmi začínám blížit Indiánům. Není to tak dávno, co jsem po vzoru „toho, který tančí s vlky“, asi půl hodiny mluvil o „tom, který dělá s vykopávkami“, než jsem se rozzpomněl na ten správný slovo – archeontolog.

Vidíte sami, milí torelantní čtenáři, že takto dále dále pokračovat nezle. A protože bych rád podobrazník od dalších těchto excesů uchránil, myslím, že uzrál čas poslat ho na chvíli na prázdniny. Aby si po osmi letech nepetržité služby trochu odpočinul a mohl se v budoucnu zase vrátit čerstvý a s věží.

Jan Amos Komenský – Labyrint světa a ráj srdce

Miroslav Huptych

(následuje 14 stran A3 s kalendářem)

Miroslav Huptych (*1952)

Vydal básnické sbírky: *Srdcový střelec* (Mladá fronta, 1984),

Zvěrokruh (Editio insert, 1986),

Názorný přírodopis tajnokřídlých (Čs. spisovatel, 1989),

Tarot a trakaře (Mladá fronta, 1997)

Z lidových pověr, zaříkávadel a léčebných návodů připravil dvě knihy:

Černá slepice aneb Kterak se líhne bazalíček,

jenž štěstí do domu přináší (Čs. spisovatel, 1990)

Kdo pije vlčí mlíko aneb Jak se léčilo za starodávna (Argo, 2005).

Editorsky se podílel na výběru básní do antologie české poezie 1945–2000 *Pegasovo poučení* (Paseka, 2002) a antologie českých aforistů *Nezabolí jazyk od dobrého slova* (Knížní klub, 2003).

Kolážemi ilustroval 26 knih,

114 knižních obálek a 22 nástěnných kalendářů.

Autorovy verše, obrázky a kalendáře si můžete prohlédnout na:

<http://www.huptych.cz>

JAN AMOS KOMENSKÝ

LABYRINT SVĚTA
A RÁJ SRDCE,
TO JEST:
SVĚTLÉ VYMALOVÁNÍ,

kterak v tom světě a věcech jeho všechněch
nic není než matení a motání,
kolotání a lopotování,
mámení a šalba, bída a tesknost,
a naposledy omrzení všeho
a zoufání;
ale kdož doma v srdci svém sedě,
s jediným Pánem Bohem se uzavírá,
ten sám k pravému
a plnému myslí upokojení
a radosti že přichází.

2009

MIROSLAV HUPTYCH

©Miroslav Hupatyh 2007

LEDEN

2009

			<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>II</i>
<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>
<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>	<i>31</i>								

POUTNÍK PROHLÉDÁ RYŇK SVĚTA

VIDÍ LIDU ROZLIČNOST.

1. I dí mi můj vůdce: „Poněvadž všechno prohlédati máš, nejdřív jděme na rynek.“ I vyvede mne. A aj, nezčíslné zástupy vidím jako mhlá. Nebo tu ze všeho světa jazyků a národů všelijakého věku, zrostu, pohlaví, stavu, řádu a povolání lidé byli. Na něž nejprv hledě, vidím předivné jich sem tam motání jako při rojení včel a mnohem divněji.

S ROZLIČNÝMI POVAHAMÍ A POSUŇKY.

2. Nebo jedni chodili, jiní běhali, jiní jezdili, jiní stáli, jiní seděli, jiní leželi, jiní vstávali, jiní zas léhali, jiní se rozličně vrtěli; někteří byli samotní, jiní po houfích větších neb menších. Kroj a křtalt průzračný byl na nich, někteří číře nazí, s divnými všickni posuňky. Potkali-li se kteří, rozličného tu bylo kejklování, rukama, usty, koleny a jinak, k sobě se toulení a choulení, summou rozličné třeť. I dí mi můj tlumočník: „Tu, hle, máš to ušlechtilé pokolení lidské, ten rozkošný, rozumem a nesmrtností obdařený tvor, kterýž jak neskonaleho Boha obraz a k němu podobnost v sobě nosí, z rozličnosti těchto jejich neskonalých činů poznati se může; tu jako v zrcadle spatříš důstojnost pokolení svého.“

POKRYTECTVÍ PŘI VŠECH.

3. Hledím tedy sobě na ně ostřeji a spatřím nejprv, že každý v houfu mezi jinými chodě, larvu na tváři nosí, odejda pak, kde by sám neb mezi sobě rovnými byl, ji smyká; a do houfu jíti máje, zase připíná. I zeptám se, co to znamená? Odpověděl mi: „To jest, synu milý, lidská opatrnost, aby se ne všechněm každý, co jest, zjevoval. Sám u sebe může člověk býti, jakýž jest, před lidmi pak lidsky se ukazovati a věcem svým tvárnost dávati sluší.“ Takž mi se chut udělá, abych pilněji, jací pak bez toho uličného přikrytí jsou, pohleděl.

A DIVNÁ POTVORSTVÍ.

4. A máje na to pozor, vidím, že všickni nejen v obličejí, ale i sic na těle rozličně jsou zpotvoření. Napořád byli trudovatí, prašiví či malomocní; a mimo to některý měl svinský pysk, jiný psí zuby, jiný volové rohy, jiný osličí uši, jiný baziliškové oči, jiný liščí ocas, jiný vlčí pazoury; některé sem viděl s pávovým, vysoko vytaženým krkem, jiné s dedkovým naježeným chocholem, některé s koňskými kopyty etc, nejvíc pak bylo podobných opicím. I zděsím se a řeknu: „Však pak já toto potvory jakési vidím.“ „Co (pry), všetyčko, pravíš;“, potvory?“ dí tlumočník a hrozí mi pěstí. „Hled jen skrze okuláry dobře, spatříš, že lidé jsou.“ Někteří pak z mimo jdoucích zaslechli, že sem je potvory nazval, a zastavíc se reptali a na mne se také potrhovali. Takž já srozuměv, že tu mudrovati darmo, umlkl sem, pomysle sobě: Když pak lidmi býti chtějí, nechť jsou; já však, co vidím, vidím. Báł sem se pak, aby mi bryllí lépe nepřitlačil a mne nezmámil; protože sem uložil mlčeti a tiše raději na ty tak bystré věci, jakýchž sem tu začátek spatřil, se dívati. I hledím znovu a vidím, jak někteří uměle s těmi larvami zacházeli, hbitě je zsmykajíce i vstavujíce, takže v okamžení sobě, kde viděli potřebu, jinou tvárnost dáti uměli. A tu sem již začínal běhu světa toho vyrozumívati; ale mlčel jsem.

©Miroslav Huptych 2007

Ú N O R

2 0 0 9

						<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>
<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>								

POUTNÍK PŘIŠEL MEZI FILOZOFY, METAFYZIKY, ETHIKY A POLITIKY

MEZI METAFYZIKY.

7. Takž vstoupíme do nějaké síně, a aj, tu páni filozofové krávy, osly, vlky, hady a všelijakou zvěř; ptactvo, zeměplazy; též dříví, kamení, vodu, oheň, oblaky, hvězdy a planety, až i anjely před sebou majíce disputovali, jak by se každému tomu tvorů to, co od jiných rozdílného má, odjít mohlo, tak aby všickni sobě podobní učinění byli. I svlékali z nich nejprv formu, pak materií, naposledy všechny případnosti, až holé Ens zůstalo. A tu se hádali, jsou-li všechny ty věci jedno a též, jsou-li všechny dobré a jsou-li všechny v pravdě tím, čím jsou; a podobných na sebe víc otázek dávali. Kterýchž pozorujíc někteří, začali se diviti a vypravovati, jak lidský vtip vysoko vyšel, že, hle, všechnu bytnost přesáhnouti a všech tělesných věcí tělesnost odloustiti může a umí; až sem se i já v subtilnostech těch kochati počal. Ale v tom jeden vystoupě volal, že to jen jsou fantazie, aby toho nechali. I potáhl některé po sobě; a jiní byli zhůru, za haeretiky je odsuzující, že od filosofie nejvyšší umění a jako hlavu artium odtítí chtějí. Kterýchž hadruňků já neposlouchaje se, šel sem odtud.

MEZI ETHIKY A POLITIKY.

16. Když mne jinam vésti počnou, ptám se: „Brzy-li pak těm učeným konec bude? Však již až tesknou mezi nimi se motati.“ „Nejlepší pozůstává,“ řekl Všudybud. I vkročíme na nějakou síň, kteráž plná byla obrazů, po jedné straně pěkných a libých velice, po druhé straně mrzutých a přepotvorných; okolo nichž chodili filozofi, nejen na ně vzhledající, ale i což oněm k kráse, těmto k mrzutosti barvami přidati mohli, přidávající. I ptal sem se: „Co to jest?“ A tlumočník mi dí: „Co nevidíš nápisů na čelích?“ A vodě mne ukazuje mi ty nápisy: Fortitudo, Temperantia, Justitia, Concordia, Regnum etc. a z druhé strany: Superbia, Gula, Libido, Discordia, Tyrannis etc. Filozofi pak prosili a napomínali všech přicházejících, ty pěkné aby milovali, škaredé v nenávist brali, onyno, jak nejvíc mohli, schvalující, tyto jak nejvíc mohli, hanějící a hyzdíce. Což mi se dobře líbilo a řekl sem: „Nu, tutož již aspoň lidi nacházím, kteříž hodnou věc pokolení svého činí.“ Mezitím uhlédám já, že ti milí napominatelé nic více sami k pěkným těm kontrfektům než k druhým nelnuli, ani se těchto co víc než oněch ostýchali; nýbrž nejedni velmi chutně okolo nich se ometali; a jiní to vidouc také se tam obraceli a s těmi potvarami láskování a kratochvíle sobě strojili. I řekl sem s hněvem: „Tutož já vidím, že lidé (jakž Ezopů vlk řekl) jiné mluví a jiné činí; co ústy chválí, od toho jim mysl letí, a co sobě jazykem oškliví, k tomu jim srdce lne.“ „A ty tuším anjelů mezi nimi hledáš?“ řekl ofukna se tlumočník. „Také-li pak se tobě kdy co líbiti bude? Všudy ty úhonu najdeš.“ Takž sem umkl a hlavu sklopil: zvlášť vida, že i jiní všickni, kteří, že jich pozorují, rozuměli, nelibě na mne vzhledali. I šel sem, nechaje jich tu, ven.

©Miroslav Huptych 2007

B Ř E Z E N

2 0 0 9

						<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>
<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>	<i>31</i>					

POUTNÍK PROHLÉDÁ ALCHYMIÍ

LAPIS PHILOSOPHICUS.

2. „Nadto věc ta, kteráž kovy v zlato mění, má jiné také předivné moci; jako i tu, že zdraví lidské až do smrti v celosti zachovává a smrti (leč po dvouh nebo třech letech) nepřipustí. Nýbrž, kdyby kdo užívati toho uměl, nesmrtedlného by se učiniti mohl. Není zajisté lapis ten jiného nic než símě života, jádro a výtah všeho světa, z něhož zvířata, zrostliny, kovové i sami živlové bytnost berou.“ I ulekl sem se, tak divné věci slyše, a: „Tedy tito nesmrtedlní jsou?“ řekl jsem. Odpověděl: „Ne všechněm se toho najíti dostává. A i kteří dostávají, ne vždycky s tím dokonale zacházení umějí.“ „Já bych se přičinil,“ řekl sem, „kdybych ten kámen měl, tak s ním zacházení, aby ke mně Smrt nemohla, a zlata bych pro sebe i jiné dosti míti chtěl. A kde pak se ten kámen bere?“ Odpověděl: „Tu se strojí.“ „V těchto kotlících?“ řekl sem. „Ano.“

4. I řekl sem, na ně se nadívaje: „Těch já tuto, kteří nadarmo pracují, dosti vidím; kteří by pak kamene dostávali, žádného nevidím. Zlato, vidím, že tito vaří a život škvaří, oboje promaňují a proškvaňují; kde pak jsou ti s hromadami zlata a nesmrtedlností?“ Odpověděl mi: „Ved se ti nezjeví, aniž bych jim radil; musí se taková drahá věc v tajnosti chovati. Sic kdyby se o kterém z potentátů někdo dověděl, chtěl by jej míti, a byl by tak mnoho jako vězněm věčným; protož se tajiti musejí.“

5. Vtom vidím, že se někteří z těch uškvařených sstupují; a já nastavě uši, slyším, že nedaření svého přičin mezi sebou vyhledávají. Jeden na filozofy, že příliš zavinuté umění to popisují, vinu kladl; druhý na křehkost skleněných nádob naříkal; třetí na nevčasné a nevhodné planet aspekty ukazoval; čtvrtý na zemské kalnaté při merkuriášovi přímisky se hněval; pátý na nedostatek nákladu žaloval. Summou přičin těch tak bylo mnoho, že nevěděli umění svému jak spomoci, viděl sem to. A tak, když jeden za druhým ven vycházeli, šel sem i já.

©Miroslav Hupatyh 2007

D U B E N

2 0 0 9

		I	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30										

POUTNÍK PROHLÉDÁ STAV
A ŘÁD MANŽELŮ

BÍDA A LOPOTOVÁNÍ VŠECHNĚCH VESMĚS MANŽELŮ.

5. Hledím sobě mezitím na ně dále a vidím, jak mnoho ubozí práce a kvaltování měli. Měli zajisté na větším díle páteře plodu okol sebe, uzdami k sobě zpřipínaných, kteříž jim křičeli, vřeštěli, smradili, nešvařili, stonali a mřeli; ať mlčím, s jakými bolestmi, pláčem a nebezpečstvím vlastního života na svět jich dostávali. Odrostlo-li které, byla s nim dvoje práce: jedna, uzdou je při sobě zdržovati; druhá, ostrohrou po sobě hnáti; an často ani uzdy, ani ostrohy netrpíc, divného pachtování natropili až do unavení a do pláče rodičům. Pakli je po vůli pouštěli, aneb se jim zodtrhovali, i hanba i smrt rodičům odtud pocházela. Což já tu i tam znamená, napomínati sem některých počal, jak rodičů, tak dítek, onyno od oslovského dítek milování a jim folkování vystřihaje; těchto k ctnostem nějakým napomínaje. Ale sem málo prospěl, kromě že na mne škaředě vzhledáno, ústípkami házino, a někteří i zabiti mne hrozili. I blažil sem neplodné, některé tu vida; ale oni tesknili, a že bez potěšení jsou, sobě stýskali; takž sem vyrozuměl, že i míti, i nemíti plodu v manželství bída jest. K tomu každý ten pár lidí téměř pro posloužení sobě a svým cizí při sobě a okolo sebe měl, jichž často víc než sebe a svých šetřiti a mezitím dosti s nimi nepohodlí pocítiti musel. Nadto bylo tu jako i v onom rynku mnoho zavazadel a ustrkad, dříví, kamení, jam; zavadil-li jeden, potkl se, padl, ranil; druhý, od něho nemoha, s nim rovně osrkovati, plakati a bolesti nésti pomáhati musel; takže sem to poznal, že každý v stavu tomto místo jedné péče, starosti, nebezpečství, tolikernásobní péči, starost, nebezpečství má, s kolika spjatý chodí. I znelíbil mi se stav ten.

HROZNÁ TRAGEDIA V NEPODAŘILÉM MANŽELSTVÍ.

6. Ovšem pak, když sem na některé v tom houfu pohleděl, tragedii sem spatřil. Byli zajisté nejedni spjatí nejednostejné vůle, jeden chtěl tak, a druhý onak; jeden sem, druhý tam; pak se nesnadnili, vadili, hryzli. Tento žaloval mimo jdoucím to, onen ono; tož když nebyl, kdo by rozhodl, vpěřili se do sebe sami, pěstovali se a knytlovali škaředě; smířil-li je kdo, po chvíli byli v sobě zas. Někteří se dosti dlouho slovy táhali, hat-li či tihe; a když se každému, kam upřel, chtělo, tož se jeden mocí na svou stranu vrhl, druhý také na svou; pak byla tahanice a divadlo, kdo koho přetáhne. Někudy vítězil muž; a žena, ač se země, trávy, a čeho mohla, chytala, však za nim tažena byla předce; někudy pak muž za ženou, čemuž se jiní smáli, ale mně se to politování věc hodnější nežli smíchu zdála. Zvlášť když sem viděl, jak někteří v tom trápení slzeli, vzdychali, k nebi ruce zpínali, že by se zlatem a stříbrem z té vazby vykoupi, se ohlašující. I řekl sem k tlumočníku svému: „A což pak jim pomůženo býti nemůže? Nemohou-liž rozvázání a od sebe propuštění býti, kteříž tak srovnávati se nemohou?“ „Nemůž to býti,“ řekl on; „dokud živi, tak býti musejí.“ „Ach ukrutnějšíž této vazby a poroby,“ řekl sem, „však to nad smrt horší.“ A on zase: „A proč se takoví lépe nerozmyslili prvé? Nezhod na ně!“

SOUD JEHO O TOM STAVU.

9. Ale znikna toho, nic předce nevím, co vlastně o tom stavu pověditi: více-li potěšení v něm, když se zdaří (jakož se domnívám, že mně tak bylo sedlo), čili žalosti více z přeróżličných příčin. To pamatuji toliko, že i bez něho, i v něm teskno bývá, a i když se nejlép zdaří, sladké s hořkým se mísí.

©Miroslav Huptych 2007

POUTNÍK, STAV UČENÝCH PROHLÉDÁ: NEJPRV VEŘEJNĚ

NEŘÁD V KNIH SPISOVÁNÍ.

9. Než vyjdouc my zase na síň, uzmím já, že těch apatekářských nádob vždy víc a víc po všech stranách přibývá, a hledím, odkud je pak nosí? I vidím, že z jakéhos zastření; za kteréž já také vejda, spatřím mnoho soustružníků, ani teď jeden nad druhého pilněji a křtaltovněji z dřeva, kostí, kamení a rozličných materií škatule ty formují, a mastí či dryákem naplníc, k obecnému užívání dávají. A tlumočník mi dí: „Tito sou ti chvály a všelikého zvelebování hodní lidé, kteříž nejužitečnějšími věcmi pokolení svému slouží, že pro rozmnožení moudrosti a umění žádné práce, žádného úsilí nelitujíce, slavnými dary svými s jinými se zdělují.“ I udělá mi se chut podívat se, z čeho a jak se to (co tak dary a moudrosti nazval) dělá a strojí. A spatřím jednoho tuším či dva, kteříž vonná koření a byliny shledávajíce, krájeli, třeli, vařili, distillovali, rozkošné dryáky, lektváře, syrúpy a jiná životu lidskému užitečná lékařství strojíce. Naproti tomu jiné spatřím, že jen z jiných nádob vybírali a do svých překládali; a těch bylo na sta. I řekl sem: „Titoť vodu přelévají.“ Odpověděl mi tlumočník: „I tak se umění množí. Nebo zdaž se jedno a též jinak a jinak přistrojiti nemůž? A k prvnějším věcem vždy se něco přidati a priopraviti můž.“ „A zkaziti také,“ řekl sem já s hněvem, vida patrně, že se faleš provodí. Některý zajisté, cizí nádoby dopadna, aby svých několik naplnil, rozřídil, jak mohl, leda pomýjí přiléváním; jiný zase přidáváním lecjakés matlaniny, třeba prachu a smetí, zahustil, jen aby se také nové zadělání zdálo. Mezitím nápisy nádhernější než oni-no přivěšovali, a nestydatě jako jiní dryáčníci každý své velebil. Kdež mi i divno, i hněvno bylo, že (jakž sem prv navrhl) řidký kdo vnitřní podstatu examinoval, než všechno napořád aneb aspoň bez rozdílu brali; a pakli kteří vybírali, jen zevnitřního křtaltu a nápísů hleděli. A tu sem porozuměl, čím to jest, že jich tak málo k vnitřní čerstvosti myslí přichází; nýbrž čím kdo těch léků více do sebe hltal, tím že se více dávil, bledl, vadl a chřadl. Spatřil sem pak převeliký díl milých těch dryáků, jimž se nikdy k žádnému lidskému užívání přijíti nedostalo, než jen molům a červům, pavoukům a mouchám, prachu a plesnivosti, naposledy smutným skřínkám a zadním koutům za podíl byly. Čehož bojíce se někteří, jak brzy dryák svůj dostrojili (ba někteří dřív, než strojiti dobře začali), hned po sousedech praefací, veršů, anagrammat prosíce běhali; hned patrony, kteříž by novým strojům jména a měšce půjčili, shledávali; hned titule a nápisy jak nejozdobněji líčili; hned rozličných figur a kupřestyků květováním jak nejkadeřavěji přemovali; sami to také lidem vstříc nosili, podávali a jako řka bezděk cpali. Ale viděl sem, že naposledy ani to již nepomáhalo, protože to přespříliš přemnoženo bylo. I litoval sem nejedněch, že mohouc čistý mít pokoj, beze vši potřeby a užitku, nýbrž v šanc sázením jména svého a se škodou bližních v to dryáčnictví se dávají. O čež když sem návěští dával, nenávist sem získal, jako bych obecnému dobrému překážel. Mlčím již, jak někteří z věcí naprosto jedovatých ty své confekty strojili; takže tak mnoho se trávenin jako lékařství prodávalo, a nelibě sem ten neřád nesl; ale nebyl kdo toho napravit.

K V Ě T E N

2 0 0 9

				<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>
<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>
<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>	<i>31</i>							

©Miroslav Huptych 2007

Č E R V E N

2 0 0 9

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>
<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>
<i>29</i>	<i>30</i>												

STAV SOLDÁTSKÝ

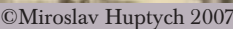
VYPSÁNÍ BITVY.

5. Vtom se cos na buben udeří, a zavzní trouba, a udělá se hřmot a křik! A aj, vstyčíc se každý a zchápajíc řezáky, tesáky, bodáky a co kdo měl, strkají to beze vší lítosti do sebe vespolek, až krev stříká, sekají a flekají na sebe hůř než nejlítější šelmy. Tu se hřmot na všechny strany rozmáhá, tu slyšeti dusot koní, chřest pancířů, břiňkot mečů, rochání střelby, fičení okolo uší létajících střel a kulí, zvuk trub, třeskot bubnů, křik ponoukajících k boji, křik vítězících, křik zraněných a umírajících. Tu viděti olověnné hrozné krupobití; tu ohnivé strašlivé blýskání a hřímání slyšeti; tu jednak tomu, jednak onomu ruka, hlava, noha přeč létá; tu jeden přes druhého se kácí a všecko ve krvi zplývá. „Ach, všemohoucí Bože, což se toto děje?“ řekl sem; „zahynouti-liž má ten svět?“

A sotva se upamatovav, z toho placu, nic nevím jak a kam, sem vypadl, a trošičku sobě vydchna, a však se všecken třesa, průvodčím svým řekl: „Kamž ste mne ale uvedli?“ Odpověděl tlumočník: „Rozmazanějšíhož tebe! To jest býti člověkem, smíti dotříti.“ „I což sobě pak udělali?“ řekl sem. Odpověděl: „Páni se pohodli, pak se ta věc porovnatí musila.“ „A což se to oni rovnají?“ dím já. Odpověděl: „Ovšem. Nebo kdo by veliké pány, krále a království, kteříž nad sebou soudce nemají, rovnal? Sami to mezi sebou mečem rozhodnouti musejí. Kdo lépe druhému železem zašermuje a ohněm zakouří, ten svou postaví na vrchu.“ „Ó barbarství! ó hovadství!“ dím já. „Nebylo-liž by jiných k míření se cest? Divokým šelmám, ne lidem tak se mířiti sluší.“

POZUSTALÍ PO BITVĚ.

6. Vtom uzřím, an teď z bojoviště nejedny s odštípenýma rukama, nohama, hlavou, nosem; s zvrtným tělem, střápenou kůží, vše krví zohavené vedou a nesou; na něž když lítostí sotva hleděti mohu, tlumočník mi dí: „Všecko se to zhojí; soldát musí otrlý býti.“ „A co pak,“ dím já, „kteří tam krků nechali?“ Odpověděl: „Již ta kůže zaplacená byla.“ „Jak to?“ dím já. „A cos neviděl, jakého se jim prvé pohodlí přálo?“ „A jakého také nepohodlí,“ řekl sem, „pojměti museli? Mezitím byť pak pouhé rozkoše předešly, bídnať jest to věc člověku, proto se krmiti dáti, aby hned na jatku musil. Ošklivýť jest ten stav, co ho koli, nechci, nechci ho, pojďme odtud!“

ZEUGHAUß ANEB ZBROJNICE.

4. Vtom onino oboříc se na jednoho, druhého, třetího, desátého, bijí, sekají, porážejí, šlapají, jímají, váží, do vězení vedou, jak či při kom vsteklost měla; nad čímž mi div lítostí srdce nepuklo. Avšak sem, ukrutnosti té se lekaje, cknouti nesměl, všecken se třesa. I užrím, že někteří z těch jatých a ubitých ruce spínají, odprošující činů svých; jiní, čím více s nimi zacházáno, tím více na svém stáli. Protož někteří tu hned před očima mýma do ohně metáni, jiní do vody házíni, jiní věšeni, stínáni, na kříž rozbijeni, kleštěmi trháni, řezáni, bodeni, sekáni, pečení na roštích. Aníž všeho vyčísti mohu, jak ukrutné smrti jim činěny; nad čímž plesali a výskali zástupové světa.

Č E R V E N E C

2 0 0 9

I 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

*I*₃ *I*₄ *I*₅ *I*₆ *I*₇ *I*₈ ***I*₉** 20 21 22 23 24 25 **26**

27 28 29 30 31

©Miroslav Hupatyh 2007

POUTNÍK PROHLÉDÁ NÁBOŽENSTVÍ KŘESŤANSKÉ

DUCHOVNÍCH LIDÍ MEZI KŘESŤANY TĚLESNOST.

8. „Pojďme tedy,“ řekl sem, „ať já se na ně samy, jak doma krom katedry věci své spořádané mají, podívám; vím, že jim tam aspoň žádný nevyměřuje a nepřekáží.“ I vstoupíme tam, kdež sami knězi bydleli, a já mysle, že je modlíci se a zpytující tajemství najdu, nalezl sem pohřchu, ani teď po peřinách rozválení chrápí; tamto za tabulemi rozsázení hodují, až do němoty do sebe cpajíce a lejíce; jiní provodí rejry a skoky; někteří měšce, truhly, komory vycpávají; jiní se s freji a bujnostmi obírají; někteří s připínáním ostroh, tulichů, kordů, ručnic zacházejí; někteří s psy a zajíci se honí; takže nejmenší čas s biblí trávili, někteří sotva ji kdy do rukou brali, učitelé však písem se jmenují. Což spatřiv já, řekl sem: „Ach nastojte mého hoře! Toto-liž ti vůdcové do nebe a příkladové k ctnostem býti mají? Ale najdu-liž pak co v světě, v čemž by šalby a podvodu nebylo?“ To uslyšavše někteří z nich, a že na jejich irregulární život naříkám, porozuměvše, šilhavě na mne hleděti a reptati začali: hledám-li pokrytců a povrchních nějakých svatáček, abych jich jinde hledal, oni že vědí, jak i v kostele povinnost svou konati, i doma a mezi lidmi lidsky se chovati. Takž sem mlčeti musil, patrně sic vida, že to potvorství jest, na komži pancíř, na birýtě lebku; v jedné ruce zákon, v druhé meč, po předu Petrovy klíče, po zadu Jidášů měsíc nositi; mysl v písmě vybroušenou, srdce v praktikách vycvičené; a jazyk plný nábožnosti, oči plné bujnosti

NEJNÁDHERNĚJŠÍ MEZI NIMI JEDNA.

15. Jedna z nich největší byla a nejozdobnější, třpytící se zlatem a kamením drahým, a v níž hluk veselých nástrojů slyšán. Do té sem obzvlášť uveden a pobízín, abych hleděl, že tu pěknější než kde náboženství. A aj, po stěnách tu plno bylo figur jakýchsi, jak se do nebe dostávají, ukazujících. Tu někteří namalovaní stáli, dělající sobě žebříky, přistavující k nebi a lezoucí po nich. Jiní snášeli na hromadu vrchy a kopce, aby po nich zhůru mohli; jiní sobě křídla strojili a připínali; jiní křídlatých tvorů nalapajíce a několik spolu sepnouce, k nim se přivazovali, vedle nich zhůru vyletět sobě troufajíce etc. Kněží pak rozličných křtaltů mnoho bylo, kteříž ty figury lidem ukazovali a schvalovali; rozmanitým je přitom ceremoniím, jak se od jiných dělití mají, vyučující. Jeden pak zlatem a šarlatem přioděný seděl na vysoké stoličce, poslušným a řádům těm důvěrně obcujícím znamenité dary rozděluje. I zdál mi se tu pěkný řád a veseleji než kde. Ale když sem jiné sekty přebíhali, na ně hrozně dotírali a jejich ty všechny věci haněti a stíhati viděl, vzal sem to v podezření. Zvláště vida při těchto nesmělé odpovídání a sebe zastávání, leč kamením, vodou, ohněm a mečem z strany jedné, z strany pak druhé zlatem podvodné lidi k sobě vábení. Nýbrž spatřil sem mezi nimi samými mnohé roztržitosti, svády, závisti, z míst sebe strkání a jiné neřády; protož sem odtud šel na jiné, kteříž se obnovenými jmenovali, podívati se.

S R P E N

2 0 0 9

					1	2	3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30	31						

©Miroslav Huptych 2007

Z Á Ř Í

2 0 0 9

	<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>
<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>											

ZPŮSOB ROZKOŠNÝCH SVĚTA

HRY A DIVADLA.

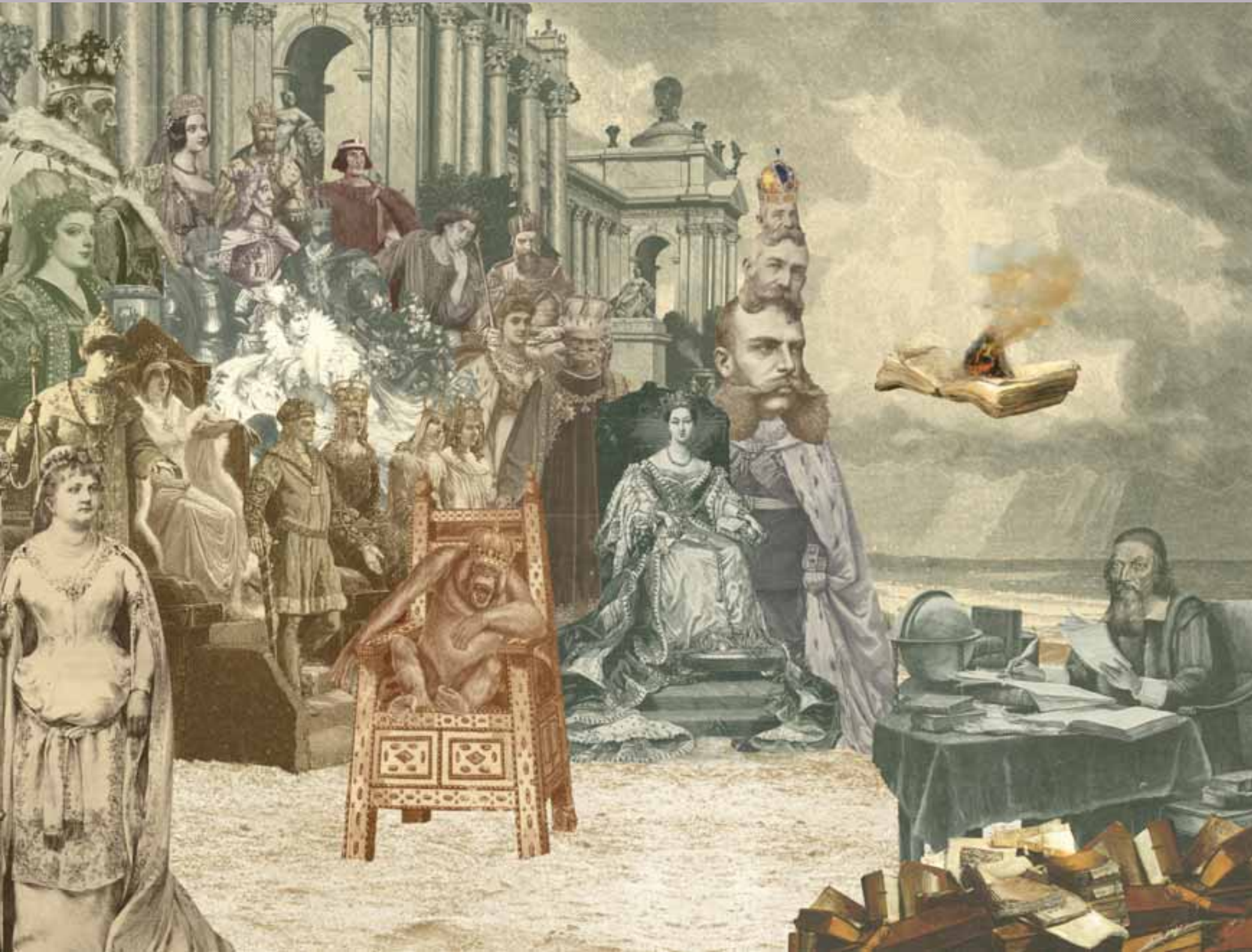
2. A vedou mne na druhou síň, kdež já očím a uším plno vnady spatřím: zahrady rozkošné, rybníky a obory, zvěř, ptactvo, ryby, muziku všelijakou libou a tovaryšstva veselého houfy, ani sobě skáčí, honí se, tancují, štvou, fechtují, hry provodí a nevím co víc netropí. „To není stojatá voda,“ dí tlumočník. „To pravda,“ díím já, „ale nech mne, ať sobě na to pohledím.“ Podívaje se pak řekl sem: „Vidím, že se žádný těch kratochvílí nenají a nenapije; nýbrž únavě se každý běží v stranu, jiným zase něčím vyrazení hledaje. Malá mi se to zdá rozkoš.“ „Hleďáš-li tedy v jídle a pití rozkoše,“ dí on, „pojďme sem.“

ZASE TAM ŠEL.

5. Všudybud pak zasmáv se a za ruku mne ujma: „Podme tam ještě jednou,“ řekl; a já nechtěl. On: „Ještě se tam nač dívati máš a mohl, kdyby byl mlčel. Pod, jen sobě opatrně počínej, zdaleka třeba stoje.“ I dám sobě říci a vejdu zase. A co zapíratí? I navésti sem se dal, že sem přisedl, připíjeti sobě dal, splňoval sem, a chtěje vždy nakonec, jaká pak v tom veselost jest, vyzkusiti, začal sem i přizpěvovati, přivyskovati a přivyskakovati sobě; summou, co jiní dělali, dělali. Ale to vše nesměle jaksi, protože mi se naprosto, že mi to nesluší, zdálo; jakož pak někteří vidouce, že v to trefiti nemohu, smáli mi se, jiní, že nesplňuji, bouřili se. Mne mezitím cosi pod kabátem hrýzti, cosi pod čepicí loupati, cosi mi se z hrdla vydíratí, nohy potáceti, jazyk drkotati, hlava kolem choditi, a já teprv na sebe i na své vůdce hněvati se začnu, zjevně již volaje, že to hovadství jest a ne lidství; zvláště když sem na jiných těch rozkošníčků rozkoše trochu ještě lépe se podíval.

VENERIS REGNUM. LIBIDINIS AESTUS.

7. I přijdem, v týchž pokojích ještě, na jinou síň, kdež obojího pohlaví houfy spatřím, ani se za ruce vodí, objímají, líbají; a nechť nepravím, co tu více bylo. Toto povím toliko, což sem k výstraze své spatřil, že všickni tu od paní Fortuny zavření zákožní palčivou prašivinu měli, kteráž jim ustavičný svrab působila, že pokoje míti nemohouc, kam přišli a oč mohli, česali se až do krve; tím však drbáním svrab ten upokojiti se nikoli nedal, ale jen více rozněcován byl; začez oni sic se styděli, a však tajně a po koutech nic nedělali, než drbali se. Což že mrzutý a nezhojitedlný neduh, patrné bylo souditi. Nejedněm z nich i po vrchu se ošklivost vysýpala, takže se sami jedni druhých štítili, těžcí a odporní sobě vespolek jsouce; ovšem pak zdravým očím a myslí nesnesitedlno bylo hleděti na ně a puchu od nich jdoucího cítiti. Naposledy viděl sem, že to na těch rozkoše palácích poslední již byl, odkudž se ani zpátkem, ani dál nemohlo, kromě díry jakés vzadu tam, skrze níž nejedni hlouběji se v bujnost dávající propadali a za živa do těch za světem temností se dostávali.

©Miroslav Hupatyh 2007

Ř Í J E N

2 0 0 9

			<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>
<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>
<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>	<i>31</i>								

ZPŮSOB POVÝŠENÝCH SVĚTA

POVÝŠENÝCH NEBEZPEČENSTVÍ.

2. Nebo stolice ty, jakž sem řekl, po krajích stály; maličko ji posmekna, hned se zvrátila, a který se před tím duř, letěl dolů. A byly jaks na obrtlících strojené; jak se ji kde dobře dotekl, vrtla sebou a sedící se octl na zemi; čím která vyšší byla, tím snáz bylo zaklátiti jí a vypadnouti z ní. A nalezl sem tu velikou jedněch k druhým nepřízeň, závistivé na sebe vzhledání, jedněch od druhých z stolic vysazování, regimentů vydírání, korun srážení, titulů sobě vespolek smazování; takže tu jen se měnilo vždycky; jeden lezl na stolic, druhý z ní buď lezl aneb po hlavě letěl. Načež dívaje se řekl sem: „Ej, toť je špatné, že za tak dlouhou a trpkou práci, kteráž se, než se na tato místa přijde, vystáti musí, tak krátká jest odměna! Vřak pak někdo slávy užívati nepočne a hned zase konec.“ Tlumočník odpověděl: „Tak to paní Fortuna rozdělovati musí, aby všickni, kteréž poctiti chce, podělení býti mohli; musejíť jedni druhým ustupovati.“

LHOSTEJNÍ PÁNÍ.

10. I ukáže mi jich koliks, kteříž žádnému k sobě nablíž nedali, kromě kteří pohodlí obmýšleli a strojili. U těch sem viděl lidi vůkol obškakující, pohlazující, polštáře podkládající, Zrcadla před oči stavějící, fochrováním větříček dělající, peří a smeti sbírající, sukni a třevíce líbající, vše po předu; někteří i vyhozenou od pána slinu a ozher lízali, že sladké, chválíce. Ale to mi se opět nic nelíbilo; zvláště že sem viděl, jak se každému téměř takovému stolice jaksí zvikala a s ním, než se nadál, se zvrátila, když oněch věrnějších podpůrců nebylo.

POUTNÍKOVA NEBEZPEČNÁ PŘÍHODA.

11. Stalo se v mé přítomnosti, zvíčkala se také jednomu i rozsmekla; i vypadl na zemi. A aj, udělal se hluk lidu, za nimž já se ohlédaje spatřím, an sobě jiného vedou a sázejí, výskajíce, že tu jinak buď, než bývalo; a obškakující, hlobí pod ním a tvrdí, kdo můž. I maje já za to, že obecnému dobrému napomáhati sluší (nebo tak pravili), také přistoupě klín či dva přistrčím; což mi někteří chválili, jiní škaredě hleděli. Vtom onen s svými sebera se a s kyjem mezi nás vpadna, pere do houfu, až se všechno to rozprchá a některým krky spadají. Já, strachem zděšený byv, ani se upamatovati nemohu, až Vřezvěd můj, slyše, že se: „Kdo víc sázeti a tvrditi pomáhal?“ ptají, mnou trhne, abych prchal také. Mánil, že netřeba; načež já rozmýšleje se, kterého poslechnouti, toť zavádím o řermující okolo mne kýj, zlupě se teprv běžím v kout. A tak sem porozuměl, že i na těch stolicích seděti, i okolo nich bývati, i jich se dotýkati tím i jiným způsobem nebezpečno. Protož sem tím raději odtud šel, s pomýšlenou toho maje, abych se tam kdy víc vraceti měl. Jakož sem i řekl vůdcům svým: „Nechť se, kdo chce, těch hor dotýká, ne já.“

©Miroslav Hupaty 2007

LISTOPAD2009

						<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>
<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>	<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>
<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>	<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>						

SMRT VŠECKY BÍDNĚ HUBÍCÍ

12. Naposledy spatřil sem Smrt mezi nimi všudy se procházející, ana kosou ostrou, lukem a střelami zaopatřena byvší, všechněch hlasem, aby se smrtnými býti pamatovali, napomínala. Ale jejího volání žádný neposlouchal, každý svého bláznovství a neřádu předce hleděl. Takž ona střely dobývající, po nich na všechny strany házela; kterýmiž jak koho v houfu, mladého, starého, chudého, bohatého, učeného, neučeného bez rozdílu trefila, tak se káceli. Kdo trefen byl, křičel, řičel, řval; jiní okolo chodící když ránu uhlédali, prchali trochu a hned zase nedbali nic. Někteří přijdouc podívali se na raněného chroptícího, a když nohy stáhna dýchati přestal, svolajíc se, zpívali sobě okolo něho, jedli, pili, výskali, někteří při tom trochu se přišklebující. Potom se ho chytili, vlékli a vyhodili jej přes ohradu do tmavé té jámy, kteráž okolo světa jest. A vrátivše se odtud, hýřili opět, Smrti žádný nevyhýbal, pilně toliko, aby na ni nehleděl (ačkoli se o ně otírala), šetře.

NEMOCÍ A SMRTI STRŮJCOVÉ SAMI SOBĚ LIDÉ.

15. Nechtě tohoto nezatajuji, že když sem tak nezčislne létající Smrti střel množství spatřil, na mysl mi přišlo: „Kde pak ta Smrt těch šípů tak mnoho bere, že se z nich nikdy nevystřelí?“ I hledím a spatřím čistě patrně, že ona žádných svých šípů neměla, než luk toliko; šípy pak od lidí brala, každý od toho, kterého ním trefiti měla. A viděl sem, že lidé šípy takové sami strojili a připravovali, někteří je všetečně a opovázlivě i sami ji vstříc nosíce, takže ona sotva, co jich zhotovených viděla, brátí a do srdce jim vstřelovati postačovala. I zkríkl sem: „Již vidím, že pravé jest: Et mortis faber est quilibet ipse suae; vidím již, že žádný neumírá, kdo by nestředmostí, nezdrželivostí, všetečností aneb naposledy nešetností hliz, pryskýřů, ran vnitřních i zevnitřních (nebo to sou šípové Smrti) sám na sebe nepřipravoval.“ Když pak já tak pilně na tu Smrt a její po lidech se shánění hledím, trhne mnou Mámil a dí: „Co pak, nemoudrý, mrtvých raději hledíš než živých? Kdo umře, ten tam; ty se živ býti stroj!“

©Miroslav Hupatyh 2007

PROSINEC 2009

	<i>I</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
<i>14</i>	<i>15</i>	<i>16</i>	<i>17</i>	<i>18</i>	<i>19</i>	<i>20</i>	<i>21</i>	<i>22</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>27</i>
<i>28</i>	<i>29</i>	<i>30</i>	<i>31</i>										

POUTNÍK DOMU TREFIL

PRVNÍ OBRÁCENÍ JEST DÍLO BOŽÍ.

1. To když já mluvití přestanu, všecken se ještě hrůzou třesa, uslyším za sebou temný hlas řkoucí: „Navrať se!“ I přizdvihnu hlavy a hledím, kdo to volá a kam se vrátiti velí; ale nevidím nic, ani vůdce svého Všezvěda. Nebo i ten mne již byl opustil.

2. V tom, aj, znovu hlas zavzní: „Navrať se!“ Já nevěda, kam se navrátiti, ani kudy z té mrákoty vyjíti, truchlití začnu; a aj, hlas po třetí volá: „Navrať se, odkuds vyšel, do domu srdce svého, a zavři po sobě dvěře!“

3. Kteréž rady já, jak sem rozuměl, tak sem poslechl, a že sem Boha radícího poslechl, přešťastně sem učinil; ale i to již dar jeho byl. Sebera tedy, jak sem mohl, myšlení svá, a uzavíraje oči, uši, ústa, chřípě a všechny zevnitřní průduchy, vstoupil sem vnitř do srdce svého; a aj, bylo tam tma. Ale když se, očima mhouraje, trochu poobhlédnu, spatřím skrovnické, skulinami se vpouštějící světlo a uhlédám na vrchu v klenutí svého toho pokojíčka okno jakési veliké, okrouhlé, sklenné, ale zašpiněné a zamazané čímsi tak hrubě, že žádného skrze ně světla nešlo.

VYPSÁNÍ POKAŽENÉHO PŘIROZENÍ.

4. Takž při tmavém tom skrovném světle sem tam se ohlédaje, uzřím po stěnách obrázky jakési, pěkného někdy díla, jakž se zdálo, než barev zašlých a s utínanými nebo ulamovanými některými oudy. K nimž blíže přistoupě, znamenám nápisy: Opatrnost, Pokora, Spravedlnost, Čistota, Středmost etc. Uprostřed pak pokoje rozházené spatřím žebříky jakési polámané a strokotané; též poštípané a rozmetané skřipce a provazy; item veliká, ale s vyškubaným peřím křídla. Naposledy kola hodinná s ulámanými aneb zkřivenými válci, zoubky, sloupci, vše sem a tam rozházené.

LIDSKÝM UMĚNÍM NAPRAVITI SE NEMOHOUCÍHO.

5. I divím se, co to za přípravy a jak to a od koho porušeno býti muselo, a jak by se to zase zpravití mohlo. Ale na to mysle a hledě, nic sem vymysletí nemohl; než naděje mi se dělala, žeť mi se ten, který mne zavoláním svým tam uvedl, kdo pak koli ten jest, ještě ozve a mne při dalších věcech zpraví. Nebo mi se to, čehož sem tu začátek viděl, líbiti začalo; jakož proto, že pokojík ten ne tak jako prvé místa, po nichž sem v světě chodil, smrděl, tak i proto, že sem tu žádného šustu a chřestu, vřesku a třesku, nepokoje a kolotání, táhání a násilí (čehož v světě všudy plno) nespatřil, ale vše ticho.

MIROSLAV HUPTYCH

JAN AMOS KOMENSKÝ

LABYRINT SVĚTA A RÁJ SRDCE

2009

Graficky upravil David Faigl

Autor koláží ©Miroslav Huptych 2009

www.huptych.cz

Kalendář byl vydán v nákladu 100 ks číslovaných výtisků

Tento výtisk má číslo:

Podpis autora koláží:

**V příštím čísle (vychází 1. ledna 2009)
najdete:**

Magdalénu Rysovou

Rozhovor s Martinem Ryšavým

Fotoreportáž z Číny,
země poezie jídelních lístků

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!